

11-129121

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น
ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น
อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์

นางสาวเพียววี แห่ส่งนาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
พ.ศ. 2563

สงวนลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ใบอนุญาตวิทยานิพนธ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ของ นางสาวเพียวว์ แหล่งสนาม แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุเทพ เมยไธสง)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ภักดี โพธิ์สิงห์)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ยุภาพร ยุภาศ)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร)

มหาวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

(รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร)

คณบดีคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล วรคำ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่.....เดือน.....ปี.....
08 ต.ค. 2563

- ชื่อเรื่อง** : การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์
- ผู้วิจัย** : นางสาวเพียว แผล่งสนาม
- ปริญญา** : รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์)
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
- อาจารย์ที่ปรึกษา** : รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ
รองศาสตราจารย์ เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร
- ปีการศึกษา** : 2563

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น (2) เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน และ (3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 353 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของทาโร ยามาเน่ และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยการกำหนดสัดส่วนแล้วสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีความเชื่อมั่นเท่ากับ .98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทำการทดสอบสมมติฐานด้วย t - test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว F - test และทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยใช้วิธีของ LSD.

ผลการวิจัย พบว่า (1) ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก จำนวน 3 ด้าน โดยเรียงลำดับความสำคัญค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล และด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 1 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ตามลำดับ (2) ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า จำแนกตามเพศ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน และจำแนกอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ย / เดือน โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด

จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ คือ การบูรณาการเกี่ยวกับการจัดเวทีประชาคมระดับหมู่บ้านเพื่อประสานแผนพัฒนาหมู่บ้านกับแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน คือ ดำเนินงานโดยยึดหลักการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในทุกขั้นตอนตั้งแต่การตั้งคณะกรรมการและมอบหมายความรับผิดชอบแก่ประชาชนอย่างทั่วถึง ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ คือ จัดกิจกรรมการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาท้องถิ่นให้ประชาชนนั้นได้เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในการได้รับผลประโยชน์จากการจัดกิจกรรมนั้นโดยตรง และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล คือ ควรมีการแต่งตั้งตัวแทนหมู่บ้านเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการประเมินผลการดำเนินงานและให้ความสำคัญกับตัวแทนที่เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการโดยเปิดโอกาสให้ดำเนินการตรวจสอบอย่างโปร่งใสและยุติธรรม

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วมของประชาชน, การพัฒนาท้องถิ่น

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

Title : The Participation of People in Local Development of Nongtokpan Subdistrict Administrative Organization, Yang Talat District, Kalasin Province

Author : Ms. Phayao Langsanam

Degree : Master of Public Administration (Public Administration)
Rajabhat Maha SaraKham University

Advisor : Associate Professor Dr. Sanya Kenaphoom
Associate Professor Dr. Saowalak Kosolkittiamporn

Year : 2020

ABSTRACT

This objectives of this research were to study (1) level of participation of people in local development (2) compare the participation of people in local development classified by gender, age, education level, occupation and monthly income and (3) the suggestion about the participation of people in local development of Nongtokpan Subdistrict Administrative Organization, Yang Talat District, Kalasin Province. The sample size who people were form the beginning of 18 years old consist of 353 subjects with Taro Yamane's sampling size setting ; they were selected by through proportional stratified random sampling and simple random sampling. The instrument for collecting data was the rating scale questionnaire with reliability value at 0.98. The Statistics were analyzed by frequency, percentage, arithmetic mean and standard deviation and testing a hypothesis by t - test and F - test (One - Way ANOVA)), if there was found significant statistic, it would be tested by LSD. (Least Significant Different).

The research results were found as follows ; (1) The level of participation of people in local development of Nongtokpan Subdistrict Administrative Organization, Yang Talat District, Kalasin Province was, overall and for each aspect, at a high level, considering by aspects was three aspect were in the high level, sorting the arithmetic mean from highest to lowest; the participation of benefit, the participation of evaluation and the participation of performance, and was one aspect were at medium level; the participation of decision making, respectively. (2) The comparisons of the participation of people in local development of Nongtokpan Subdistrict Administrative Organization, Yang Talat District, Kalasin Province classified by Gender did not produce any

difference and classified by that age, that education level, that occupation and monthly income produced differences at the statistical level of significance of .05. (3) The suggestion about the participation of people in local development of Nongtokpan Subdistrict Administrative Organization, Yang Talat District, Kalasin Province were as follows; the participation of decision making is integration in organizing village community forums to coordinate village development plans and development plans of local administrative organizations; the participation of performance is operate by adhering to the principles of public participation at every step, from the establishment of a committee and thorough accountability; the participation of benefit is organize activities related to local development for the people to be a part of receiving benefits from that activity directly; and the participation of evaluation is village representatives should be appointed to join the performance evaluation committee and give priority to the representatives participating in the committee by providing opportunities for transparent and fair investigations.

Keywords : Participation of People Local Development

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงด้วยดีโดยได้รับความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม รองศาสตราจารย์ ดร.สุเทพ เมย์ไธสง ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.ภักดี โพธิ์สิงห์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.ยุภาพร ยุภาศ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาและตรวจแก้ไขข้อบกพร่อง จนเสร็จสมบูรณ์ และขอขอบพระคุณ ที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอขอบพระคุณด้วยความเคารพอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัย ขอกราบขอบพระคุณ ดร.พลภัทร ช่างสากล ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ณิชากาท์ กันขุนทด ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษา และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รังสรรค์ สิงห์เลิศ ผู้เชี่ยวชาญ ด้านการวัดผลและประเมินผล ที่ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเนื้อหา ช่วยแนะนำข้อมูล และแนวคิดต่าง ๆ ตลอดทั้งการประสานงานแต่ละสาขาในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อสนับสนุน ในการจัดทำวิทยานิพนธ์ให้มีความสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณ บิดา - มารดา อันประเสริฐของผู้ศึกษา ตลอดจนญาติพี่น้อง พร้อมเพื่อนร่วมงาน และเพื่อน ๆ มหาวิทยาลัยศึกษา สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิตทุกท่าน ที่เป็นกำลังใจสำคัญ พร้อมทั้งช่วยสนับสนุนทำให้ประสบความสำเร็จด้วยความภาคภูมิใจเป็นอย่างยิ่ง โดยประโยชน์ และคุณค่าของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณของบิดา - มารดา ตลอดจน บุรพจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

นางสาวเพียววี แผล่งสนาม

สารบัญ

หัวเรื่อง	หน้า
บทคัดย่อ	ค
ABSTRACT	จ
กิตติกรรมประกาศ	ช
สารบัญ	ซ
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญภาพ	ฏ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย	6
1.3 สมมติฐานการวิจัย	6
1.4 ขอบเขตการวิจัย	7
1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ	8
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	9
บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรม	10
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น	10
2.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน	20
2.3 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่น	43
2.4 บริบททั่วไป	57
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	64
2.6 กรอบแนวคิดการวิจัย	80
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	81
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	81
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	83
3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล	85
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล	86
3.5 สถิติที่ใช้ในการวิจัย	88

หัวเรื่อง	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิจัย	89
4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิจัย	89
4.2 ลำดับการนำเสนอผลการวิจัย	90
4.3 ผลการวิจัย	90
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	122
5.1 สรุป	122
5.2 อภิปรายผล	125
5.3 ข้อเสนอแนะ	131
บรรณานุกรม	132
ภาคผนวก	143
ภาคผนวก ก แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	144
ภาคผนวก ข ค่าความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามการวิจัย	151
ภาคผนวก ค ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการวิจัย	153
ภาคผนวก ง ตัวอย่างหนังสือขอความอนุเคราะห์	155
การเผยแพร่ผลงานวิจัย	161
ประวัติผู้วิจัย	162

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1	จำนวนครัวเรือนและประชากรในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอขามเฒ่า จังหวัดกาฬสินธุ์ 59
2.2	จำนวนประชากรแยกตามเกณฑ์อายุ 59
2.3	จำนวนประชากรที่มีสิทธิเลือกตั้งอายุ 18 ปีขึ้นไปจำแนกตามหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอขามเฒ่า จังหวัดกาฬสินธุ์ 60
3.1	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล หนองตอกแป้น อำเภอขามเฒ่า จังหวัดกาฬสินธุ์ 82
4.1	จำนวน และร้อยละข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 90
4.2	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา ท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอขามเฒ่า จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยภาพรวม 92
4.3	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา ท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอขามเฒ่า จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 93
4.4	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา ท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอขามเฒ่า จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 94
4.5	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา ท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอขามเฒ่า จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ 95
4.6	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา ท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอขามเฒ่า จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล 96
4.7	ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหาร ส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอขามเฒ่า จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตามเพศ 97

ตารางที่	หน้า
4.28 ผลการวิเคราะห์รายคู่เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตาม รายได้เฉลี่ย / เดือน ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์	116
4.29 ผลการวิเคราะห์รายคู่เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตาม รายได้เฉลี่ย / เดือน ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	117
4.30 จำนวนความถี่ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์	118
ค.1 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการวิจัย	154
ง.1 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม	139

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.1 การวิเคราะห์หลัก “การมีส่วนร่วมของประชาชน” ใน “The Public Participation Handbook : Making Better Decisions Through Citizen Involvement” ในบริบทประเทศไทย	33
2.2 กรอบแนวคิดการวิจัย	80

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การปกครองท้องถิ่น เป็นการจัดระเบียบการปกครองตามหลักการกระจายอำนาจปกครอง (Decentralization) โดยรัฐหรือรัฐบาลกลางมอบอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นไปดำเนินการปกครองตนเอง และจัดทำบริการสาธารณะบางอย่างเพื่อสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น โดยมีอิสระตามสมควรภายในขอบเขตของกฎหมาย การมอบอำนาจให้ท้องถิ่นนี้ทำให้เกิดสภาพการปกครองตนเอง หรือการปกครองตนเองในท้องถิ่น (Local Self Government) (วิศิษฐ์ ทวีเศรษฐ์, 2549, น. 415) การจัดระบบการปกครองท้องถิ่นไทย แม้ว่าจะเป็นการกระจายอำนาจการปกครองให้ท้องถิ่นดำเนินการเป็นเวลานานแล้วก็ตาม แต่ปรากฏว่าเป็นการกระจายอำนาจแต่เพียงเล็กน้อยเท่านั้น ฟังจะมีการกระจายอำนาจการปกครองอย่างสมบูรณ์แบบมากขึ้น หลังจากที่มีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 เป็นต้นมาต่อเนื่องจนถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560, น. 74 - 75)

โดยที่รัฐธรรมนูญทั้ง 3 ฉบับ ได้กำหนดหลักการเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่นไว้มีความสอดคล้องกัน คือ รัฐจะต้องให้ความสำคัญเป็นอิสระแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น ความสามารถในการปกครองตนเองในด้านรายได้ จำนวน ความหนาแน่นของประชากร พื้นที่ที่ต้องรับผิดชอบประกอบกัน และส่งเสริมให้เป็นหน่วยงานหลักในการจัดทำบริการสาธารณะ และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาในพื้นที่ตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยต้องคำนึงถึงความสอดคล้องกับการพัฒนาของจังหวัดและประเทศเป็นส่วนรวมด้วย และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 65 กำหนดให้รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนจะมุ่งเน้นการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในรูปแบบ “ประชารัฐ” ดังนั้นการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นที่ดีจะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อให้แผนพัฒนาท้องถิ่นสามารถแก้ไขปัญหาและสนองตอบความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างตรงตามความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นเอง (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560, 2560, น. 17)

ทั้งนี้ พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 กำหนดให้รัฐต้องจัดสรรงบประมาณให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในสัดส่วนที่เพิ่มขึ้นและถ่ายโอนภารกิจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงมีความจำเป็นในการใช้ทรัพยากร รายได้ ทั้งที่ท้องถิ่นจัดเก็บเองและรายได้ที่รัฐบาลจัดสรรที่มีอยู่จำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดและมีความโปร่งใสมากที่สุด การวางแผนถือเป็นกลไกสำคัญประการหนึ่งที่จะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบรรลุจุดมุ่งหมายดังกล่าว โดยใช้ยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำเป็นต้องวางแผนการใช้ทรัพยากรเหล่านั้นให้คุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนทั้งในปัจจุบันและอนาคต มีการปฏิบัติตามแผนงาน โครงการที่กำหนดให้เกิดสัมฤทธิ์ผลในช่วงเวลาที่กำหนดมีการควบคุม ติดตาม วัด และประเมินผล โดยการบริหารจัดการตามแผน แผนงาน โครงการนั้นจะต้องเป็นการบริหารจัดการที่ดี มีความโปร่งใสและพร้อมที่จะให้มีการตรวจสอบทั้งโดยหน่วยงานของรัฐและประชาคม (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2548, น. 13) ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาท้องถิ่นทั้งในด้านเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรม โดยกำหนดให้นายกองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย โดยไม่ขัดต่อกฎหมายและรับผิดชอบในการบริหารราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามกฎหมายนโยบาย ดังนั้นแผนพัฒนาจึงเป็นกลไกสำคัญที่องค์การบริหารส่วนตำบลทุกแห่งใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารงานจะช่วยให้บริหารจัดการด้านกำหนดนโยบาย การปกครอง การบริหาร การเงินและการคลัง และการบริหารจัดการ สาธารณะ ได้อย่างทั่วถึงและตรงกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบลที่ให้ความสำคัญกับการจัดทำแผนพัฒนาตำบลส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น เป็นการให้ประชาชนในท้องถิ่นได้ร่วมคิดจัดทำแผนร่วมกัน ร่วมปฏิบัติ ร่วมติดตามประเมินผล และร่วมรับประโยชน์ (พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542, 2542, น. 5 - 6)

องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และแก้ไขเพิ่มเติมจนถึงปัจจุบัน (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2552 มีวัตถุประสงค์ เพื่อกระจายอำนาจการปกครองให้ประชาชนในท้องถิ่นระดับตำบล ซึ่งเป็นเขตชนบทอันเป็นพื้นที่ส่วนใหญ่ของประเทศได้มีโอกาสได้เรียนรู้การแก้ไขปัญหาและการสนองความต้องการตนเอง โดยการเข้าไปมีบทบาทหรือมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองหรือที่เรียกกันว่าปกครองตนเองตามระบอบประชาธิปไตย องค์การบริหารส่วนตำบลจึงเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุดมีเจ้าหน้าที่มาจากการเลือกตั้งซึ่งเป็นตัวแทนของประชาชนมีการดำเนินการโดยให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดทิศทางและวางแผนพัฒนาตำบล กำกับ ดูแล และตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล หากเป็นไปตามที่กล่าวมาการดำเนินงาน

ขององค์การบริหารส่วนตำบลที่ย่อมที่จะสามารถแก้ไขปัญหาและสนองตอบความต้องการของชุมชนระดับตำบลได้เป็นอย่างดีส่งผลให้ประชาชนมีความรู้สึกเชื่อมั่นและศรัทธาต่อองค์การบริหารตำบล และมีความผูกพันมีส่วนได้ส่วนเสียต่อถิ่นที่อยู่อาศัย ซึ่งเป็นการสร้างพลเมืองที่มีความรับผิดชอบให้แก่ประเทศชาติโดยส่วนรวม (พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537, น. 5)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) ได้กำหนดให้ประชาชนรวมกลุ่มกันเป็นกลุ่ม ๆ ประกอบด้วย ตัวแทนภาค ธุรกิจ ข้าราชการ ประชาชน องค์กรพัฒนาเอกชน และสื่อมวลชนที่อยู่ในชุมชนหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ และจังหวัดหรือคนที่มิถิ่นกำเนิดในจังหวัดแต่ไปประกอบอาชีพที่อื่นทำหน้าที่เป็นศูนย์รวมของการระดมความคิดเห็นในการกำหนดแนวทางพัฒนาที่เป็นข้อเสนอจากประชาชนเข้าสู่กระบวนการบริหารของภาคราชการโดยรัฐมีนโยบายที่ต้องให้เกิดการรวมกลุ่มของประชาชนในหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ และจังหวัดกระทรวงมหาดไทยจึงมีนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการรวมกลุ่มของประชาชน เพื่อให้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางพัฒนาชุมชนในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะด้านการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งถือว่าองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหน่วยราชการท้องถิ่นที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560, น. 48)

การมีส่วนร่วม (Participation) มีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาทั้งในระดับองค์กร ชุมชน ท้องถิ่นและประเทศชาติ โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งถือได้ว่าเป็นองค์กรปกครองที่ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้มากที่สุด เนื่องจากเป็นองค์กรปกครองที่ได้รับการกระจายอำนาจ (Decentralization) จากรัฐบาลกลางให้ประชาชนมีอำนาจในการปกครองตนเองทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเปรียบเสมือนรัฐบาลของท้องถิ่น มีอำนาจในการบริหารพัฒนาท้องถิ่นที่มีความเป็นอิสระ และสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้มากที่สุด ดังนั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนจึงมีองค์ประกอบที่สมบูรณ์ คือ การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การเสนอแนะหรือการเสนอความต้องการการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในรูปแบบของการใช้สิทธิเลือกทางเลือกเพื่อให้เป็นฉันทามติ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติและการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลให้การดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้บรรลุเป้าหมายของทางเลือกที่ประชาชนตัดสินใจเลือกร่วมกันนั้น (วิชรินทร์ อินทพรหม, 2558, น. 1 - 2)

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นในอดีต ประชาชนในท้องถิ่นจะมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นของตนเองน้อยมาก การมีส่วนร่วมที่เป็นรูปธรรม คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นแต่เมื่อเลือกตั้งเสร็จสิ้นมีสมาชิกสภาท้องถิ่นมีคณะผู้บริหารหรือผู้บริหารท้องถิ่นแล้วประชาชนจะไม่มีส่วนร่วมอย่างอื่นเลยในกรณีที่ประชาชนสนใจจะมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ก็พบว่าไม่มีช่องทางที่เปิดให้ประชาชนทำอะไรได้ไม่มากนัก จึงทำให้องค์กรปกครอง

ส่วนท้องถิ่นขาดพลังขาดความร่วมมือและขาดความสนใจจากประชาชนส่งผลให้การปกครองท้องถิ่น ซึ่งเป็นการปกครองของคนในท้องถิ่นเอง ประสบความล้มเหลวอย่างสิ้นเชิง (สมบูรณ์ สุขสำราญ, 2545, น. 351) และการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นแต่ละครั้งประชาชนในหมู่บ้านเข้ามามีส่วนร่วมน้อยมาก เนื่องจากการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น จะมีคณะกรรมการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลและคณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้กำหนด แนวทางการพัฒนา กำหนดแผนงานโครงการจัดทำร่างแผนพัฒนาเสนอศูนย์ประสานการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล และเสนอสภาท้องถิ่นให้ความเห็นชอบตามลำดับ ซึ่งจะเห็นได้ว่าประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นได้น้อยมาก (วิศิษฐ์ ทวีเศรษฐ์, 2549, น. 469)

นอกจากนี้ ยังพบปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล คือ ประชาชนโดยทั่วไปยังไม่เข้าใจทั้งโครงสร้าง อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ในฐานะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มักเคยชินต่อรูปแบบสภาตำบลและเคยชินกับบทบาทการทำงานของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ประชาชนส่วนมากยังขาดการมีส่วนร่วมในการควบคุมตรวจสอบ ติดตามการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นเหตุให้องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นองค์กรของรัฐ (ระดับท้องถิ่น) ในตำบล หมู่บ้าน มีอิทธิพลเหนือวิถีชีวิตของประชาชนเป็นเจ้านายใหม่ของประชาชน สัญลักษณ์ของเครื่องแบบสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทำให้มีอำนาจและอิทธิพลเหนือกว่าการที่ประชาชนจะเข้ามาควบคุมและประชาชนบางแห่งให้ความคาดหวังกับองค์การบริหารส่วนตำบลสูงเกินไป โดยเข้าใจว่าองค์การบริหารส่วนตำบลจะเป็นองค์กรที่มาทำหน้าที่แทนหน่วยงานราชการ (อำเภอ) จึงเรียกร้องให้องค์การบริหารส่วนตำบลดำเนินการในด้านต่าง ๆ โดยไม่คำนึงถึงรายได้และที่ผ่านมา การดำเนินงานตามแผน พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับประชาชนได้เท่าที่ควร เนื่องจากการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลที่ผ่านมาถูกกำหนดขึ้น โดยบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหลักขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน มีผลให้แผนพัฒนาท้องถิ่นเมื่อนำมาปฏิบัติไม่สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับประชาชนได้อย่างแท้จริง ประชาชนยังคงเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ มาอย่างต่อเนื่อง (โกวิทย์ พวงงาม, 2552, น. 272)

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น เป็นหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่น ตั้งอยู่ในเขต อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ มีพื้นที่การปกครอง ประกอบด้วย 10 หมู่บ้าน และได้ยกฐานะจากสภาตำบลเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลตามประกาศกระทรวงมหาดไทยจากสภาตำบลเป็น องค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อวันที่ 11 สิงหาคม 2542 และในการพัฒนาท้องถิ่นตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2561 ได้กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลต้องจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

โดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาท้องถิ่น (ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2561, 2561, น. 4 - 5)

จากสรุปรายงานผลการจัดเวทีประชาคมการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้นประจำปี 2561 จะเห็นว่ามีประชาชนที่ได้เข้าร่วมประชาคมมีจำนวนผู้เข้าร่วมน้อย สภาพปัญหาหลัก คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นไม่มีประสิทธิภาพ สาเหตุมาจากขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน จึงเป็นแผนที่ไม่อยู่บนพื้นฐานของปัญหาและความต้องการของประชาชน แผนจึงไม่สามารถแก้ไขปัญหาและตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้ ความสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ เมื่อมีประชาชนเข้าร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลน้อยปัญหาจึงเกิดจากความต้องการของประชาชนบางกลุ่มเท่านั้น เมื่อเทียบกับจำนวนประชากรทั้งหมดในปีที่ผ่านมา มีประชาชนเข้าร่วมประชาคมในการทำแผนพัฒนาตำบล จำนวน 242 คน จึงมีผลกระทบต่อโครงการ นโยบายต่าง ๆ ที่ไม่ได้เกิดจากความต้องการของคนส่วนใหญ่ในชุมชนทำให้การเสนอปัญหาการจัดเรียงลำดับความสำคัญของปัญหา และแนวทางแก้ไขและพัฒนาของหมู่บ้าน ดั้งนั้นการเสนอปัญหาจึงเป็นการเสนอปัญหาที่เกิดจากความต้องการของประชาชนบางกลุ่มเท่านั้น อีกทั้งการเสนอปัญหายังไม่ครอบคลุมกับความต้องการของประชาชนในทุกด้าน จึงถือได้ว่าปัญหาการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก เนื่องจากแผนพัฒนาตำบลจะใช้เป็นกรอบในการจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี โครงการแผนงานต่าง ๆ เมื่อดำเนินการไปแล้วประชาชนส่วนใหญ่ไม่ให้ความร่วมมือจึงส่งผลกระทบต่อทำให้บริการสาธารณะที่ไม่สามารถดำเนินการให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ หากโครงการใดหมู่บ้านใดประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากโครงการนั้นหมู่บ้านนั้นประชาชนจะให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีส่งผลต่อความสำเร็จของนโยบาย จากสภาพปัญหาแสดงให้เห็นว่าประชาชนยังไม่ให้ความสำคัญและให้ความร่วมมือในการจัดทำแผนพัฒนาอย่างเต็มที่ และเป็นรูปธรรมดังที่นักวิชาการได้กล่าวถึงปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารท้องถิ่นไว้ (องค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น, 2561, น. 6)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอขามเฒ่า จังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อให้ทราบถึงระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น และทราบความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกัน ซึ่งผลจากการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมการพัฒนาขีดความสามารถของประชาชนในเขตตำบลหนองตอกแป้น อำเภอขามเฒ่า จังหวัดกาฬสินธุ์ ให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ การดำเนินงานการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ซึ่งจะส่งผล

ต่อความรับผิดชอบร่วมกันมากขึ้น มีความรัก ความหวงแหนต่อชุมชนของตนเองทำให้การดำเนินงานในการพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ มีความเข้มแข็งสามารถแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นได้ตรงตามสภาพปัญหาและตรงตามความต้องการของประชาชน โดยรวมได้อย่างถูกต้อง และเหมาะสมโดยร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหา เพื่อจะได้มาซึ่งแผนพัฒนาท้องถิ่นที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง ต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์

1.2.2 เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

1.2.3 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์

1.3 สมมติฐานการวิจัย

1.3.1 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ อยู่ในระดับปานกลาง

1.3.2 ประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นแตกต่างกัน

1.4 ขอบเขตการวิจัย

1.4.1 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.4.1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ภายในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวนทั้งหมด 3,031 คน จาก 10 หมู่บ้าน (สำนักทะเบียนอำเภอยางตลาด, 2561, น. 15)

1.4.1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ภายในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวนทั้งหมด 353 คน โดยการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ (Yamane, 1973, p. 727)

1.4.2 ขอบเขตด้านตัวแปร

1.4.2.1 ตัวแปรอิสระ (Independent variables) ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกเป็น ดังนี้

- 1) เพศ
- 2) อายุ
- 3) ระดับการศึกษา
- 4) อาชีพ
- 5) รายได้เฉลี่ย / เดือน

1.4.2.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 4 ด้าน ได้แก่

- 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
- 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน
- 3) ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์
- 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

1.4.3 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาโดยการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น โดยศึกษาตามกรอบแนวคิด ทฤษฎีการมีส่วนร่วมของ Cohen and Uphof (1980, p. 213) ได้อธิบายและวิเคราะห์กระบวนการมีส่วนร่วมในแง่ของรูปแบบของการมีส่วนร่วม โดยแบ่งออกเป็น 4 รูปแบบ คือ 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation) 3) ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ (Benefits) และ 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)

1.4.4 ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยครั้งนี้ จะทำการศึกษาเฉพาะพื้นที่ภายในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์

1.4.5 ขอบเขตด้านระยะเวลาการทำวิจัย

อยู่ระหว่างเดือนมกราคม - มิถุนายน 2562

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

“การมีส่วนร่วมของประชาชน” หมายถึง การที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น โดยเริ่มตั้งแต่การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

“ประชาชน” หมายถึง ผู้ที่มีชื่อในทะเบียนบ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป

“องค์การบริหารส่วนตำบล” หมายถึง หน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นประเภทหนึ่ง ที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และแก้ไขเพิ่มเติม จนถึงปัจจุบัน (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2552 ในการวิจัยครั้งนี้ ให้หมายถึง องค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์

“การพัฒนาท้องถิ่น” หมายถึง การดำเนินการกิจการต่าง ๆ ในท้องถิ่นที่มุ่งส่งเสริมในการสร้างความมั่นคงให้กับท้องถิ่นทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง และความเป็นอยู่ของประชาชน ในท้องถิ่น โดยมีการร่วมมือของแต่ละฝ่ายทั้งทางภาครัฐ เอกชน และภาคประชาชนในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาหรือเพื่อตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของประชาชน ในท้องถิ่น และเป็นการสร้างระดับความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่นให้มีความกินดีอยู่ดีและสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น แบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ

1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ หมายถึง การที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมคิดเพื่อกำหนดประเด็น หลักการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาท้องถิ่น พิจารณาคัดเลือก และกำหนดแผนงาน โครงการกิจกรรมในแผนพัฒนาท้องถิ่นและเข้าร่วมประชุมเมื่อมีโครงการที่มีผลกระทบต่อประชาชน โดยส่วนรวม

2. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน หมายถึง การที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล และร่วมในกระบวนการคัดเลือกผู้แทนประชาคม เพื่อเป็นคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น รวมถึงร่วมประชุมประชาคมเพื่อผ่านร่างแผนพัฒนาท้องถิ่น

3. ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ หมายถึง การที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมรับผลประโยชน์จากโครงการกิจกรรมในแผนพัฒนาท้องถิ่น รวมถึงการได้รับผลประโยชน์จากการร่วมจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นและได้รับคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นเมื่อแผนพัฒนาท้องถิ่นได้ดำเนินการ

4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล หมายถึง การที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น รวมถึงร่วมกำหนดตัวชี้วัดเพื่อใช้ในการติดตาม และประเมินผลโครงการที่ได้ทำไปแล้ว และร่วมรับทราบผลการดำเนินงานตามแผนงาน และโครงการพัฒนาพร้อมทั้งร่วมติดตาม และประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลจากการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ครั้งนี้ทำให้ผู้วิจัยทราบถึงระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น และข้อเสนอแนะ สามารถนำผลที่ได้จากการวิจัยไปเป็นข้อเสนอแนะในการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น เพื่อให้การพัฒนาท้องถิ่นสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนตามโครงการที่ดำเนินการ การจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะ เพื่อให้การพัฒนาบรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้มากที่สุด

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรม

ในการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ไว้ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น
2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน
3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่น
4. บริบททั่วไป
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
6. กรอบแนวคิดการวิจัย

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นคำที่พิจารณาในความหมายที่กว้างที่ครอบคลุมทั้งมิติทางการเมือง และการปกครองควบคู่กัน เนื่องจากในแง่มุมมองหนึ่งการปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นสิ่งที่รัฐจัดให้มีขึ้น โดยเฉพาะในระบอบการเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตยโดยรัฐกระจายอำนาจให้ประชาชนได้ปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่นนั้นโดยผ่านระบบตัวแทนและการให้ภาคประชาชนได้มีส่วนร่วมโดยทางตรงอีกทางหนึ่ง

2.1.1 ความหมายของการปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองส่วนท้องถิ่นได้ถูกนิยามไว้หลากหลาย และเพื่อให้เกิดความเข้าใจในเรื่องนี้มากขึ้นจึงขอคำนิยามการปกครองส่วนท้องถิ่นมาเสนอไว้ โดยมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

ประทาน คงฤทธิศึกษากร (2545, น. 7) ได้ให้ความหมายว่า การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นระบบการปกครองที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการกระจายอำนาจทางการปกครองของรัฐ และโดยนัยนี้ จะเกิดการทำหน้าที่ปกครองท้องถิ่นโดยคนในท้องถิ่นนั้น ๆ องค์การนี้ถูกจัดตั้งและควบคุมโดยรัฐบาล แต่ก็มีอำนาจในการกำหนดนโยบาย และควบคุมให้มีการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายของตนเอง

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2545, น. 269) ได้ให้ความหมายการปกครองท้องถิ่น หมายถึง การที่ประชาชนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการเมืองการปกครองตนเองอย่างอิสระในขอบเขตอำนาจหน้าที่และกิจกรรมที่ได้รับมอบหมายจากรัฐบาลกลาง โดยการเมืองการปกครองส่วนท้องถิ่น

มีความเกี่ยวข้องกับการกระจายอำนาจ (Decentralization) ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ

ด้านที่ 1 การกระจายอำนาจทางการเมือง (Political Decentralization) ซึ่งเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเชิงนโยบายและการจัดสรรปันส่วนของทรัพยากรที่มีอยู่ทั้งในระดับชาติ และในท้องถิ่น โดยเปิดให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ จัดสรรแบ่งปันทรัพยากรที่มีอยู่ในสังคม

ด้านที่ 2 การกระจายอำนาจการบริหาร (Administrative Decentralization) เป็นการตัดสินใจและดำเนินการภายในองค์กรนั้น ภายในขอบอภัตติของกฎหมายโดยมีการแบ่งอำนาจจากระดับบนไปสู่ระดับล่างลงไปในองค์กรนั้น

วิญญู อังคนารักษ์ (2548, น. 4) ได้ให้ความหมายว่า การปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง การปกครองในรูปลักษณะการกระจายอำนาจบางอย่าง ซึ่งรัฐได้มอบหมายให้ท้องถิ่นทำกันเอง เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นมีโอกาสปกครองและบริหารงานท้องถิ่นด้วยตนเองเพื่อสนองความต้องการ ส่วนรวมของประชาชนในท้องถิ่นนั้นให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างประหยัด มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล ตรงกับความประสงค์ของประชาชน โดยเหตุที่ว่าประชาชนในแต่ละท้องถิ่นย่อมจะทราบความต้องการของท้องถิ่นนั้น ๆ ได้ดีกว่าบุคคลอื่นและย่อมมีความผูกพันต่อท้องถิ่นนั้น โดยมีงบประมาณของตนเอง และมีอิสระในการในการบริหารงานพอสมควร

ชูศักดิ์ เทียงตรง (2549, น. 4) ได้ให้ความหมายการปกครองส่วนท้องถิ่น คือ การปกครองที่รัฐบาลกลางมอบอำนาจไปให้หน่วยการปกครองที่เกิดขึ้นจากหลักการกระจายอำนาจ ได้มีอำนาจไปให้หน่วยการปกครองร่วมรับผิดชอบทั้งหมด หรือแต่เพียงบางส่วนในการบริหารภายในขอบเขตอำนาจหน้าที่และอาณาเขตของตนที่กำหนดไว้ตามกฎหมาย

โกวิท พวงงาม (2552, น. 416) ได้ให้ความหมายของการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ว่าหมายถึง การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนมีอำนาจในการตัดสินใจเกี่ยวกับกิจการต่าง ๆ ที่เป็นสาระของท้องถิ่นด้วยตนเองตามภารกิจหน้าที่ที่ระบุให้ดำเนินการอย่างชัดเจนมีผู้บริหารที่ได้รับการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน หรืออาจจะได้รับความเห็นชอบจากสภาท้องถิ่น ซึ่งมีการใช้หลักการกระจายอำนาจให้กับประชาชนโดยตรงเป็นการมอบอำนาจให้แก่ท้องถิ่นและท้องถิ่นในฐานะผู้รับมอบอำนาจจะต้องมีความรับผิดชอบต่อการดำเนินการและการตัดสินใจของตนเอง

ชัยพงษ์ สำเนียง (2555, น. 2) ได้ให้ความหมายการปกครองท้องถิ่น คือ การปกครองที่รัฐบาลกลางได้กระจายอำนาจไปให้หน่วยการปกครองท้องถิ่น ซึ่งเป็นองค์กรที่มีสิทธิตามกฎหมายมีพื้นที่และประชากรเป็นของตนเองประการสำคัญองค์กรดังกล่าวจะต้องมีอิสระ (Autonomy) ในการปฏิบัติอย่างเหมาะสม การมอบอำนาจจากส่วนกลางมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยไม่ว่าจะเป็นการมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา ตัดสินใจ การตรวจสอบการทำงานและร่วมรับบริการสาธารณะต่าง ๆ แม้ว่า

การปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีอิสระในการดำเนินงาน แต่ยังคงอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐบาลกลาง การปกครองท้องถิ่น (Local Government) หมายถึง การปกครองชุมชนหรือท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งของประเทศ โดยมีองค์กรหรือหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นมาเป็นนิติบุคคล ซึ่งประกอบไปด้วยเจ้าหน้าที่ที่ประชาชนเลือกตั้งเข้ามา เพื่อดำเนินงานตามกำหนดระยะเวลา โดยมีงบประมาณเป็นของตนเอง และมีอำนาจอิสระของตนในการดำเนินกิจการของท้องถิ่นที่รัฐบาลได้มอบหมายให้ ทั้งนี้ โดยส่วนกลางหรือรัฐบาลเป็นเพียงผู้คอยควบคุมเท่านั้น (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2555)

Robson. (1951, p. 256) ได้ให้ความหมายว่า การปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง การปกครองส่วนหนึ่งของประเทศ ซึ่งมีอำนาจอิสระ (Autonomy) ในการปฏิบัติหน้าที่ตามสมควร อำนาจอิสระในการปฏิบัติหน้าที่จะต้องไม่มากจนมีผลกระทบกระเทือนต่ออำนาจอธิปไตยของรัฐ เพราะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมิใช่ชุมชนที่มีอำนาจอธิปไตย องค์กรปกครองท้องถิ่นมีสิทธิตามกฎหมาย (Legal Rights) และมีองค์ที่จำเป็น (Necessary Organization) เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั่นเอง

Stone (1963, p. 1, อ้างถึงใน บุษอรีย์ ยีหมะ, 2550, น. 12 - 13) ให้ความหมายว่า การเมืองการปกครองท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งของการปกครองของประเทศที่รับผิดชอบเกี่ยวกับประชาชนในท้องถิ่นหนึ่งเป็นการเฉพาะ

Wit (1968, p. 366) ให้ความหมายว่า การปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง การปกครองที่รัฐบาลกลางให้อำนาจ หรือกระจายอำนาจไปให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีอำนาจในการปกครองร่วมกันรับผิดชอบทั้งหมด

Holloway (1974, p. 256) กล่าวว่า การปกครองตนเองของท้องถิ่น หมายถึง องค์กรที่มีอาณาเขตแน่นอน มีประชากรตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ มีอำนาจปกครองตนเอง มีการบริหารงานคลังของตนเอง และมีสภาของท้องถิ่นที่มีสมาชิกได้รับการเลือกตั้งจากประชาชน

Muttalib and Khan (1982, pp. 2 - 19, อ้างถึงใน บุษอรีย์ ยีหมะ, 2550, น. 12 - 13) เสนอแนวคิดการปกครองส่วนท้องถิ่นมีความหมายหลายมิติ ดังนี้

1. มิติทางด้านสังคม (Social Dimension) คือ การปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นการรวมกลุ่มของประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง ซึ่งมีความรู้สึกเป็นหนึ่งเดียวกันภายใต้สภาพสังคมและเศรษฐกิจเฉพาะที่แตกต่างจากพื้นที่อื่น ๆ

2. มิติด้านเศรษฐกิจ (Economic Dimension) คือ การปกครองส่วนท้องถิ่น จะช่วยนำไปสู่การกระจายอำนาจในทางเศรษฐกิจ ลดการแทรกแซงของส่วนกลางในการวางแผนและพัฒนาแต่ในขณะเดียวกันความก้าวหน้าในทางเศรษฐกิจของแต่ละท้องถิ่นย่อมนำมาสู่ความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชาติโดยปริยาย

3. มิติทางด้านภูมิศาสตร์ (Geographic Dimension) คือ การปกครองส่วนท้องถิ่นมาจากแนวความคิดว่า ประชาชนพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งย่อมมีจิตสำนึก มีความคิด ความรู้สึกที่แตกต่างจากประชาชนในพื้นที่อื่น ๆ ในประเทศเดียวกันและย่อมมองเห็นถึงประโยชน์ที่ตนจะได้รับแตกต่างจากชุมชน หรือสังคมที่อยู่ติดกับตนและพื้นที่อื่น ๆ ด้วย ประโยชน์ที่แตกต่างกันย่อมต้องแก้ไขแตกต่างกันทั้งในด้านวิธีการ แนวทางการเมือง การบริหารและกฎหมาย ด้วยเหตุนี้จึงจำเป็นต้องมีการปกครองส่วนท้องถิ่น

4. มิติทางด้านกฎหมาย (Legal Dimension) คือ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นนับเป็นหน่วยงานของรัฐที่ทำหน้าที่เป็นตัวแทนผลประโยชน์สาธารณะชนในพื้นที่ทำหน้าที่เป็นส่วนหนึ่งในด้านอำนาจอธิปไตยของรัฐมีอิสระในการดำเนินงานในระดับหนึ่ง

5. มิติทางการเมือง (Political dimension) มิติดังกล่าวมีความสำคัญที่สุดสำหรับแนวคิดของการปกครองส่วนท้องถิ่นเพราะการปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน่วยงานต่าง ๆ ทำหน้าที่แบ่งเบาภาระของภาครัฐในส่วนกลางจากการส่งมอบอำนาจ หรือการกระจายอำนาจแก่ท้องถิ่นรูปแบบต่าง ๆ และยังเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เพราะถือว่าสังคมใดก็ตามไม่ถือว่าเป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริงหากปราศจากการปกครองส่วนท้องถิ่น

6. มิติทางการบริหาร (Administration dimension) การปกครองส่วนท้องถิ่น คือ การบริหารองค์การที่มีส่วนผสมร่วมกันของการเมือง การบริหาร และเทคโนโลยี

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การปกครองส่วนท้องถิ่น คือ การปกครองที่รัฐบาลส่วนกลางมอบอำนาจไปให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นดำเนินการปกครองตนเอง โดยให้มีหน่วยการปกครองท้องถิ่นทำหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารพัฒนาและให้บริการประชาชนในเขตพื้นที่องค์กรหน่วยการปกครองท้องถิ่นดังกล่าวนี้ มีอำนาจในการกำหนดนโยบายตัดสินใจ และดำเนินกิจกรรมภายใต้ขอบเขตของกฎหมายที่กำหนดภายในท้องถิ่นของตนเท่านั้น และหน่วยการปกครองท้องถิ่นนี้ต้องอยู่ในความดูแลของรัฐบาล

2.1.2 หลักการปกครองส่วนท้องถิ่น

หลักการปกครองส่วนท้องถิ่นมีลักษณะเป็นการปฏิสัมพันธ์ของภาคส่วนต่าง ๆ ในท้องถิ่น โดยคนในท้องถิ่นและเพื่อคนในท้องถิ่นในบริบทที่รัฐกระจายอำนาจให้คนในท้องถิ่นได้ปกครองตนเองอย่างอิสระภายใต้การกำกับดูแลอย่างเหมาะสมจากรัฐ

โกวิท พวงงาม (2553, น. 2) กล่าวว่า การปกครองส่วนท้องถิ่นมีหลักการปกครองในรูปลักษณะการกระจายอำนาจบางอย่างซึ่งรัฐได้มอบหมายให้ท้องถิ่นทำกันเองเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นมีโอกาสปกครองและบริหารงานท้องถิ่นด้วยตนเองเพื่อสนองความต้องการส่วนรวมของประชาชนในท้องถิ่นนั้นให้งานดำเนินไปอย่างประหยัด มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลตรงกับความต้องการของประชาชน โดยเหตุที่ว่าประชาชนในแต่ละท้องถิ่นย่อมจะทราบความต้องการ

ของท้องถิ่นนั้น ๆ ได้ดีกว่าบุคคลอื่นและย่อมมีความผูกพันต่อท้องถิ่นนั้น โดยมิงบประมาณของตนเอง และมีอิสระในการบริหารงานพอสมควร ดังนี้

1. อาจมีรูปแบบหน่วยการปกครองท้องถิ่นหลายรูปแบบตามความแตกต่างของความเจริญ ประชากร หรือขนาดพื้นที่

2. ต้องมีอำนาจอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ตามความเหมาะสม

3. หน่วยการปกครองท้องถิ่นต้องมีสิทธิตามกฎหมายที่จะดำเนินการปกครองตนเอง โดยสิทธินี้แบ่งเป็น 2 ประการ คือ

3.1 สิทธิที่จะตรากฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ขององค์กรปกครองท้องถิ่น

3.2 สิทธิในการกำหนดงบประมาณเพื่อบริหารกิจการตามอำนาจหน้าที่

4. มีองค์กรที่จำเป็นในการบริหารและปกครองตนเอง คือ มีองค์กรฝ่ายบริหาร และองค์กรฝ่ายนิติบัญญัติ

5. ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่น

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2557) กล่าวว่า ภายในวงกรอบของกิจกรรมบางประเภทที่รัฐกำหนดให้และภายในวงกรอบของเขตพื้นที่การปกครองท้องถิ่น นับเป็นเวทีการเมืองแบบประชาธิปไตยย่อส่วนที่ให้ประชาชนในท้องถิ่นระดับต่าง ๆ มีโอกาสร่วมดำเนินการเพื่อปกป้องและส่งเสริมผลประโยชน์ของตน การที่กล่าวว่าการปกครองท้องถิ่นเป็นเวทีประชาธิปไตยย่อส่วนก็เนื่องมาจากเมื่อเทียบกับการเมืองการปกครองระดับชาติแล้วการปกครองท้องถิ่นมีขนาดขอบเขตความรับผิดชอบกิจกรรมและจำนวนประชาชนผู้เข้าร่วมจำกัดกว่าการเมืองการปกครองระดับชาติ มีหลักการปกครองดังจะกล่าว ต่อไปนี้

1. มีขอบเขตพื้นที่จำกัด เขตการปกครองท้องถิ่นนั้นเป็นเขตพื้นที่ย่อยของการปกครองของรัฐ มีอาณาบริเวณแคบกว่ารัฐ มีจำนวนประชากรในพื้นที่จำกัดในขณะเดียวกันมีความหลากหลายของประชากรน้อยกว่าประชากรของประเทศ กล่าวคือมีความสอดคล้องในแง่วัฒนธรรม ลักษณะประชากรและความต้องการสูงกว่าประชากรในระดับชาติ

2. มีขอบเขตกิจกรรมจำกัด กิจกรรมของหน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้นเป็นกิจกรรมที่รัฐมอบให้ท้องถิ่นดำเนินการส่วนใหญ่แล้วมักเป็นความต้องการใกล้ชิดเฉพาะถิ่นและเป็นบริการที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตประจำวันของประชาชน หรือเกี่ยวกับสาธารณูปการที่จำเป็นโดยทั่วไป เช่น การศึกษา การอนามัย การอุปโภคบริโภค การคมนาคม การบันเทิง เป็นต้น เมื่อมีขอบเขตกิจกรรมจำกัด ขอบเขตในการกำหนดนโยบาย การตัดสินใจ และความรับผิดชอบขององค์กรปกครองท้องถิ่นย่อมจำกัดด้วย

3. มีรูปแบบการดำเนินการง่ายกว่าการดำเนินการระดับชาติ คือ กิจกรรมของหน่วยปกครองท้องถิ่นนั้น ไม่จำเป็นต้องผ่านกระบวนการขั้นตอนที่ย่างยากซับซ้อนเหมือนกับกระบวนการระดับชาติ ตัวอย่างเช่น ก่อนที่จะผ่านพระราชบัญญัติเป็นกฎหมายของประเทศได้ต้องผ่านกระบวนการหลายวาระหลายขั้นตอนแต่การผ่านข้อบัญญัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นทำได้ง่ายกว่ารวบรัดกว่า

4. ไม่จำเป็นต้องมีรูปแบบการเมืองการปกครองเหมือนรูปแบบที่เป็นอยู่ระดับชาติ รูปแบบประชาธิปไตยที่อาศัยหลักการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจนั้น มักแบ่งอำนาจอธิปไตยออกเป็น 3 ฝ่าย คือ ฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร และฝ่ายตุลาการ โดยมีหน่วยงานรับผิดชอบในการใช้อำนาจอธิปไตยดังกล่าว (เช่น รัฐสภา รัฐบาล และฝ่ายตุลาการ) แต่ในการปกครองท้องถิ่นนั้น รูปแบบทั้งสภาท้องถิ่นและฝ่ายบริหารก็ได้ และโดยทั่วไปมักไม่มีฝ่ายตุลาการรวมอยู่ด้วย

แนวทางที่กล่าวนี้ปรากฏอยู่ในร่างกฎบัตรเพื่อการปกครองตนเองของท้องถิ่น พ.ศ. 2525 ซึ่งผ่านการพิจารณาของหน่วยการปกครองท้องถิ่นและภาคยุโรป เมื่อวันที่ 29 ตุลาคม 2524 (ที่เมืองสตราสบูร์ก) โดยร่างกฎบัตรได้ยืนยันให้มีสภาท้องถิ่นซึ่งประกอบด้วยสมาชิกที่ได้รับเลือกตั้งอย่างเสรี โดยการลงคะแนนลับจากการเลือกตั้งทางตรงที่ประชาชนทั้งชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน สภาท้องถิ่นอาจจะให้มีองค์กรฝ่ายบริหารทำหน้าที่บริหารและรับผิดชอบต่อสภาก็ได้

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า หลักการปกครองส่วนท้องถิ่นใช้หลักการปกครองตนเองภายใต้กิจกรรมในพื้นที่ของตนเอง หลักการปกครองตนเองมีนัยถึงการที่ประชาชนในท้องถิ่นสามารถตัดสินใจในกิจการของท้องถิ่นได้ด้วยตนเองบนพื้นฐานของหลักอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน กล่าวอีกนัยหนึ่งการปกครองตนเองเป็นการที่ประชาชนมีอำนาจที่จะกำหนดวิถีชีวิตของตนเองได้ตามเจตนารมณ์ของประชาชนแทนที่จะให้รัฐซึ่งอยู่ห่างไกลเป็นผู้ตัดสินใจให้เกือบทุกเรื่อง

2.1.3 องค์ประกอบของการปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองส่วนท้องถิ่นมีรูปแบบที่แตกต่างกันตามฐานรายได้ของแต่ละพื้นที่แต่องค์ประกอบของการปกครองส่วนท้องถิ่นมีลักษณะเหมือนกัน ดังนี้

องค์ประกอบของการปกครองส่วนท้องถิ่นดังกล่าวข้างต้นนี้สอดคล้องกับคำกล่าวของ Moreau (1985, อ้างถึงใน วัชรรา ไชยสาร, 2544, น. 142 – 148) ได้กล่าวว่า องค์การปกครองท้องถิ่นจะต้องมีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ คือ

1. มีพื้นที่รับผิดชอบที่ชัดเจน
2. มีสถานะเป็นนิติบุคคลมหาชน
3. มีองค์กรเป็นของตนเอง
4. มีภารกิจหน้าที่เกี่ยวกับผลประโยชน์ของตนเอง
5. มีการกำกับดูแลของรัฐ

การปกครองท้องถิ่นกำหนดขึ้นบนพื้นฐานทฤษฎีการกระจายอำนาจและอุดมการณ์ ประชาธิปไตย ซึ่งมุ่งเปิดโอกาสและสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมือง และกิจกรรมการปกครองตนเองระดับหนึ่ง ซึ่งจะเห็นได้จากลักษณะสำคัญของการปกครองท้องถิ่น ที่เน้นการมีอำนาจในการปกครองตนเองมีการเลือกตั้ง เมืองค์การหรือสถาบันที่จำเป็นในการปกครองตนเองและที่สำคัญ ก็คือ ประชาชนในท้องถิ่นจะมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองอย่างกว้างขวาง

นอกจากนี้ คณะกรรมการปรับปรุงระบบการบริหารการปกครองท้องถิ่น โดยนายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี ได้มีคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีแต่งตั้งคณะกรรมการดังกล่าว ตามคำสั่งที่ 262 / 2535 เมื่อวันที่ 11 ธันวาคม 2535 เพื่อศึกษาระบบการบริหารการปกครองท้องถิ่นของไทยที่ดำเนินการ อยู่ในปัจจุบันในทุกรูปแบบหาแนวทางและข้อเสนอในการปรับปรุงโครงสร้าง อำนาจหน้าที่ การคลัง และงบประมาณ ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาล หน่วยงานส่วนกลาง และส่วนภูมิภาคกับหน่วย การปกครองท้องถิ่นโดยกล่าวถึงองค์ประกอบของการปกครองท้องถิ่น ไว้ดังนี้

1. มีสภาเป็นองค์กรที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล และทบวงการเมือง
2. มีผู้บริหารระดับท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้ง ตามหลักการที่บัญญัติไว้

ในกฎหมายรัฐธรรมนูญ

3. มีอิสระในการปกครองตนเอง
4. มีขอบเขตการปกครองที่ชัดเจนเหมาะสม
5. มีงบประมาณเป็นรายได้เป็นของตนเองอย่างเพียงพอ
6. มีบุคลากรปฏิบัติงานของตนเอง
7. มีอำนาจหน้าที่ ที่เหมาะสมต่อการให้บริการ
8. มีอำนาจออกข้อบังคับเป็นกฎหมายของท้องถิ่นภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย

แม่บท

9. มีความสัมพันธ์กับส่วนกลางในฐานะเป็นหน่วยงานระดับรองของรัฐ

ประทาน คงฤทธิศึกษากร (2545, น. 7) ประกอบกับ พระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 ซึ่งได้ชี้ให้เห็นถึง องค์ประกอบที่สำคัญ ๆ ของการปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ดังนี้

1. หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะได้รับการจัดตั้งขึ้นโดยผลแห่งกฎหมาย และหน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น ๆ จะมีสภาพเป็นนิติบุคคล

2. หน่วยการปกครองท้องถิ่นที่ได้รับการจัดตั้งขึ้น จะต้องไม่อยู่ในการบังคับบัญชา (Hierarchy) ของหน่วยงานทางราชการเพราะจะต้องเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจปกครองตนเอง (Autonomy)

3. หน่วยการปกครองท้องถิ่นที่จัดตั้งขึ้น ต้องเป็นองค์กรที่มาจากการเลือกตั้ง (Election) โดยประชาชนในท้องถิ่น เพื่อแสดงถึงการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของประชาชน (Political Participation)

4. หน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น จะต้องมีอำนาจในการจัดเก็บรายได้ (Revenue) โดยการอนุญาตจากรัฐเพื่อให้ท้องถิ่นมีรายได้นำมาทะนุบำรุงท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้า

5. หน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น ควรมีอำนาจในการกำหนดนโยบายและมีการควบคุมให้มีการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายของตน ตามครรลองของการปกครองที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองอย่างแท้จริง

6. หน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น ๆ ควรมีอำนาจในการออกกฎข้อบังคับเพื่อกำกับให้มีการปฏิบัติไปตามนโยบายหรือความต้องการแห่งท้องถิ่นได้ แต่ทั้งนี้กฎข้อบังคับทั้งปวงย่อมไม่ขัดต่อกฎหมายหรือข้อบังคับอื่นใดของรัฐ

7. หน่วยการปกครองท้องถิ่นเมื่อได้รับการจัดตั้งขึ้นแล้วยังคงอยู่ในความรับผิดชอบและอยู่ในการกำกับดูแลจากรัฐ เพื่อประโยชน์ และความมั่นคงแห่งรัฐ และประชาชนในส่วนรวม

ระบบการปกครองท้องถิ่นจะต้อง ประกอบด้วย องค์ประกอบ 8 ประการ คือ (อุทัย หิรัญโต, 2547, น. 22)

1. สถานะตามกฎหมาย (Legal status) หมายความว่าหากประเทศใดกำหนดเรื่องการปกครองท้องถิ่นไว้ในรัฐธรรมนูญของประเทศ การปกครองท้องถิ่นในประเทศนั้นจะมีความเข้มแข็งกว่าการปกครองท้องถิ่นที่จัดตั้งโดยกฎหมายอื่น เพราะข้อความที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนั้นเป็นการแสดงให้เห็นว่า ประเทศนั้นมีนโยบายที่จะกระจายอำนาจอย่างแท้จริง

2. พื้นที่และระดับ (Area and level) ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการกำหนดพื้นที่และระดับของหน่วยการปกครองท้องถิ่นมีหลายประการ เช่น ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ เชื้อชาติ และประวัติศาสตร์ จึงได้มีกฎเกณฑ์ที่จะกำหนดพื้นที่และระดับของหน่วยงานการปกครองท้องถิ่นออกเป็น 2 ระดับ คือ ขนาดเล็กและขนาดใหญ่ สำหรับขนาดของพื้นที่จากการศึกษาขององค์การสหประชาชาติ โดยองค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรม (UNESCO) องค์การอนามัยโลก (WHO) และสำนักกิจการสังคม (Bureau of Social Affair) ได้ให้ความเห็นว่าหน่วยการปกครองท้องถิ่นที่สามารถให้บริการและบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพได้ควรมีประชากรประมาณ 50,000 คน แต่ก็ยังมีปัจจัยอื่นที่ต้องพิจารณาด้วย เช่น ประสิทธิภาพในการบริหารรายได้ และบุคลากร เป็นต้น

3. การกระจายอำนาจหน้าที่ การที่จะกำหนดให้ท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ที่มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับนโยบายทางการเมืองและการปกครองของรัฐบาลเป็นสำคัญ

4. องค์การนิติบุคคลจัดตั้งโดยผลแห่งกฎหมาย แยกจากรัฐบาลกลางหรือรัฐบาลแห่งชาติมีขอบเขตการปกครองที่แน่นอน มีอำนาจในการกำหนดนโยบาย ออกกฎข้อบังคับควบคุมให้มีการปฏิบัติตามนโยบายนั้น ๆ

5. การเลือกตั้ง สมาชิกองค์การหรือคณะผู้บริหารจะต้องได้รับเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ ทั้งหมดหรือบางส่วน เพื่อแสดงถึงการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของประชาชนโดยเลือกผู้บริหารท้องถิ่นของตนเอง

6. อีสรระในการปกครองท้องถิ่น สามารถใช้ดุลพินิจของตนเองในการปฏิบัติกิจการในขอบเขตของกฎหมายโดยไม่ต้องขออนุมัติจากรัฐบาลกลาง และไม่อยู่ในสายการบังคับบัญชาของหน่วยงานราชการ

7. งบประมาณของตนเอง มีอำนาจในการจัดเก็บรายได้ การจัดเก็บภาษีตามขอบเขตที่กฎหมายให้อำนาจในการจัดเก็บ เพื่อให้ท้องถิ่นมีรายได้เพียงพอที่จะทะนุบำรุงท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

8. การควบคุมดูแลของรัฐ เมื่อได้รับการจัดตั้งขึ้นแล้วยังคงอยู่ในการกำกับดูแลจากรัฐ เพื่อประโยชน์และความมั่นคงของรัฐและประชาชนโดยรวม โดยการมีอีสรระในการดำเนินงานของหน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้นเพราะมีฉนั้นแล้วท้องถิ่นจะกลายเป็นรัฐอธิปไตยไป รัฐต้องสงวนอำนาจในการควบคุมดูแลอยู่

โกวิท พวงงาม (2552, น. 30) กล่าวว่า ลักษณะของการปกครองท้องถิ่น ระบบการปกครองท้องถิ่นจะต้องประกอบไปด้วยองค์ประกอบสำคัญ มีดังนี้

1. มีสถานะตามกฎหมาย หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีการจัดตั้งขึ้นโดยกฎหมาย

2. มีพื้นที่และระดับหน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีพื้นที่การปกครองที่แน่นอน และชัดเจนและควรจะต้องมีการแบ่งระดับการปกครองท้องถิ่นว่ามีกี่ระดับ เช่น ขนาดเล็กขนาดกลางขนาดใหญ่ เป็นต้น เกณฑ์ที่ใช้ในการกำหนดพื้นที่และระดับของการปกครองท้องถิ่นมีมากมาย เช่น สภาพภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ความสำนึกในการปกครองตนเองของประชาชน ประสิทธิภาพในการบริหาร รายได้ และความหนาแน่นของประชากร เป็นต้น สำหรับประเทศไทยมีเกณฑ์จัดตั้งและยกฐานะหน่วยการปกครองท้องถิ่น 3 ประการ คือ รายได้ย้อนหลัง 3 ปี ไม่รวมเงินอุดหนุนจำนวนประชากรและขนาดพื้นที่

3. มีการกระจายอำนาจและหน้าที่ การปกครองท้องถิ่นจะต้องมีการกระจายอำนาจการปกครองไปให้ท้องถิ่น โดยการกำหนดอำนาจและหน้าที่ของหน่วยการปกครองท้องถิ่นไว้

ในกฎหมายอย่างชัดเจน ดังนั้นการที่หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะมีอำนาจและหน้าที่ที่มากนักน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับนโยบายทางการเมืองการปกครองเป็นสำคัญ

4. ความเป็นนิติบุคคล หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องเป็นองค์การนิติบุคคล โดยเอกเทศจากองค์กรของรัฐบาลกลาง ทั้งนี้เพื่อการดำเนินงานที่ถูกต้องตามกฎหมายและเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ของตน เพราะหน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีงบประมาณทรัพย์สิน หนี้สิน และเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานเป็นของตนเอง

5. มีการเลือกตั้ง การปกครองท้องถิ่นจะต้องมีหน่วยการปกครองท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้งโดยประชาชนในท้องถิ่นเป็นสำคัญ กล่าวคือ จะต้องให้สิทธิแก่ประชาชนในท้องถิ่นในการเลือกตั้งคณะเจ้าหน้าที่ผู้บริหารการปกครองท้องถิ่นทั้งหมดหรือบางส่วน เพื่อแสดงถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครอง

6. มีอำนาจอิสระ หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องไม่อยู่ในสายบังคับบัญชาของหน่วยงานรัฐบาลกลางและมีอำนาจอิสระในการกำหนดนโยบายและการบริหารงานภายใต้ขอบเขตของกฎหมายสามารถกำหนดนโยบายออกกฎข้อบังคับ เพื่อกำกับควบคุมให้มีการปฏิบัติตามนโยบายหรือความต้องการของท้องถิ่นและสามารถใช้ดุลยพินิจของตนในการปฏิบัติกิจการในขอบเขตของกฎหมาย โดยไม่ต้องขออนุมัติจากรัฐบาลกลาง

7. มีงบประมาณของตนเอง หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีอำนาจในการจัดเก็บรายได้ จัดเก็บภาษีตามขอบเขตที่กฎหมายให้อำนาจในการจัดเก็บ เพื่อให้ท้องถิ่นมีรายได้เพียงพอที่จะทำนุบำรุงท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้า

8. มีการกำกับดูแลของรัฐ หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีฐานะเป็นหน่วยการปกครองระดับรองของรัฐ และอยู่ในการกำกับดูแลของรัฐ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ของประชาชนส่วนรวมและความมั่นคงแห่งรัฐ

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การปกครองส่วนท้องถิ่นมีองค์ประกอบของการปกครองส่วนท้องถิ่นมีลักษณะเหมือนกัน ถึงแม้ว่าจะมีรูปแบบที่แตกต่างกันในเรื่องของพื้นที่และระดับฐานรายได้ของแต่ละพื้นที่ แต่ต่างก็มีสถานะทางกฎหมายเหมือนกัน กล่าวคือ มีฐานะเป็นนิติบุคคล มีการกระจายอำนาจและหน้าที่ มีการเลือกตั้งฝ่ายบริหารและสภาจากประชาชนโดยตรง มีอำนาจ อิสระในการบริหารงบประมาณของตนเอง การบริหารงานบุคคล และอยู่ภายใต้การดูแลของรัฐบาล เพื่อประโยชน์ของประชาชนส่วนรวมและความมั่นคงแห่งรัฐ

2.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รับทราบขั้นตอนการดำเนินงานจะมีผลให้การดำเนินการต่าง ๆ ของท้องถิ่นเป็นไปด้วยความโปร่งใส มีความเป็นธรรม ลดการทุจริต และความขัดแย้งในการทำงาน

2.2.1 ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน

ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้นิยามความหมายของคำว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนไว้แตกต่างกันขึ้นอยู่กับ การรับรู้และแนวคิดที่แตกต่างกัน ซึ่งมีนักวิชาการได้ให้ความหมายของคำว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน ไว้ดังนี้

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (ม.ป.ป., น. 14) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน ว่าหมายถึง ประชาชนได้ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมติดตามและประเมินผลด้วยตนเอง ในนโยบาย แผนงาน โครงการ กิจกรรมต่าง ๆ ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการ

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2538, น. 1 - 3) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน ว่าหมายถึง กระบวนการส่งเสริม ชักนำ สนับสนุน และสร้างโอกาสให้ชาวบ้านทั้งในรูปของส่วนบุคคล และกลุ่มต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง หรือหลายกิจกรรม โดยจะต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจ ไม่ใช่เข้าร่วมเพราะหวังสิ่งตอบแทน และที่สำคัญการมีส่วนร่วมจะต้องสอดคล้องกับความจำเป็นความต้องการและวัฒนธรรมของคนส่วนใหญ่ด้วย

ทงศักดิ์ คุ่มไข่น้ำ (2540, น. 45) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนานั้น ครอบคลุมตั้งแต่เริ่มต้นของการวางแผนไปจนถึงการลงมือปฏิบัติตามแผนและการประเมิน นั้นหมายความว่า การวางแผนโครงการใด ๆ ก็ตามจะเริ่มต้นด้วยการปรึกษาหารือร่วมกันเพื่อวิเคราะห์หรือชี้ชัดตัวปัญหาให้ได้และประชาชนจะต้องมาร่วมกัน เพื่อวิเคราะห์จัดลำดับความสำคัญของปัญหา วิธีการแก้ไขปัญหาที่พวกเขาเห็นว่าเป็นไปได้ไปจนถึงการลงมือปฏิบัติการและการประเมินผล

พรชัย รัศมีแพทย์ (2540, น. 225 - 226) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน ว่ามีความหมายเป็น 2 นัย คือ

1. ในความหมายอย่างกว้าง การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายของประเทศและการบริหารประเทศโดยผ่านกระบวนการทางการเมือง เช่น การเป็นผู้บริหารพรรคการเมือง การเป็นสมาชิกพรรคการเมืองการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การเป็นรัฐมนตรี การเป็นคณะรัฐมนตรี เป็นต้น รวมถึงการเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารท้องถิ่นและการเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่น

2. ในความหมายอย่างแคบ การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การที่ประชาชนเข้าไปช่วยทำหน้าที่ ซึ่งเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยกระทำการภายในกรอบของกฎหมายหรือนโยบายของรัฐ

เสนห์ จามริก (2540, น. 20) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การให้ประชาชนเป็นผู้คิดค้นหาปัญหา เป็นผู้ทำทุกอย่างซึ่งไม่ใช่การกำหนดจากภายนอก แล้วให้ประชาชนเข้าร่วมต้องเป็นเรื่องที่ประชาชนคิดเอง

กรมการปกครอง (2542, น. 77) ได้สรุปการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ว่า การมีส่วนร่วมเป็นทั้งหลักการและวิธีการในการทำงานของชุมชนช่วยให้ประชาชนได้เรียนรู้ด้วยการกระทำ (Learning Doing) เป็นการเสริมสร้างประสบการณ์ให้แก่ประชาชนได้รู้จักคิดเป็นทำเป็น นอกจากนี้ยังมีส่วนช่วยให้ประชาชนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของกิจกรรมนั้น ๆ (Sense of Belonging) ทำให้เกิดความรู้สึกหวงแหน และบำรุงรักษางานที่เกิดจากความร่วมมือของตนเองด้วย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 (2550, น. 28 - 115) ได้กำหนดนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ในมาตรา 87 และมาตรา 287 สรุปได้ว่า รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งการจัดทำบริการสาธารณะ กำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ โดยให้ประชาชนในท้องถิ่นมีสิทธิมีส่วนร่วมในการบริหาร ตรวจสอบ และกำกับการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องจัดให้มีวิธีการที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมดังกล่าวได้ด้วย โดยให้คำนึงถึงสัดส่วนของหญิงและชายที่ใกล้เคียงกัน

ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ (2551 น. 6) ให้ความหมายว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นกระบวนการซึ่งประชาชน หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีโอกาสแสดงทัศนะและเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน รวมทั้งมีการนำความคิดเห็นดังกล่าวไปประกอบการพิจารณากำหนดนโยบายและการตัดสินใจของรัฐ การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการสื่อสารในระบบเปิด กล่าวคือ เป็นการสื่อสารสองทาง ทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งประกอบไปด้วย การแบ่งสรรข้อมูลร่วมกันระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและการเสริมสร้างความสามัคคีในสังคม ทั้งนี้เพราะการมีส่วนร่วมเป็นการเพิ่มคุณภาพของการตัดสินใจการลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลาเป็นการสร้างฉันทามติและทำให้ง่ายต่อการนำไปปฏิบัติ

ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2551, น. 6 - 7) ได้ให้ความหมายของ การมีส่วนร่วมของประชาชน และการพัฒนาชุมชน ว่าหมายถึง กระบวนการที่รัฐทำการส่งเสริม ชักนำ สนับสนุน และสร้างโอกาสให้กับประชาชนและชุมชน ทั้งในรูปส่วนบุคคล กลุ่มคน ชุมชน สมาคม มูลนิธิและองค์กรอาสาสมัครรูปแบบต่าง ๆ โดยให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานกิจกรรมหรือดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

หรือหลายเรื่องรวมกัน เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายการพัฒนาที่กำหนดไว้และการบรรลุวัตถุประสงค์
วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน (2551, น. 11 - 14) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น
แตกต่างจากการร่วมมือ กล่าวคือ การร่วมมือต้องมีความรู้สึกเป็นเจ้าของคนอื่นที่เข้าใจร่วมกัน
ถือว่าเป็นการให้ความร่วมมือ การมีส่วนร่วมของประชาชนที่แท้จริงจะต้องมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน
ของการพัฒนาการมีส่วนร่วมของโครงการและดำเนินการทุกขั้นตอน ตั้งแต่การวางแผนการดำเนินการ
การตัดสินใจ การใช้ประโยชน์ในกิจกรรม และการประเมินผล

โกวิท พวงงาม (2553, น. 63 - 64) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน
ว่าหมายถึง การให้ออกาสประชาชนเป็นฝ่ายตัดสินใจ กำหนดปัญหาความต้องการของตนเองอย่างแท้จริง
เป็นการเสริมพลังอำนาจ (Empowerment) ให้แก่ประชาชน กลุ่มองค์กรชุมชนให้สามารถระดม
ขีดความสามารถในการจัดการทรัพยากร การตัดสินใจ และควบคุมดูแลกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนมากกว่า
ที่จะเป็นฝ่ายตั้งรับการมีส่วนร่วมเป็นอำนาจในการตัดสินใจของบุคคลกลุ่มองค์กรในการเข้าร่วม
กระบวนการทำงานหนึ่งที่อาศัยความพร้อมเพรียงกัน เพื่อสร้างพื้นที่ทั้งด้านการทำงานและจิตใจ
ที่มุ่งไปสู่ความสำเร็จตามที่ได้กำหนดไว้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพ สภาพความคิด
ระบบความเชื่อและความยึดมั่นถือมั่นภายในตัวตนของแต่ละบุคคลแต่ละหน่วยงานแต่ละองค์กร
 อีกทั้งยังขึ้นอยู่กับกาลเวลาแต่ละยุคแต่ละสมัย การมีส่วนร่วมเป็นหัวใจของการเสริมสร้างพลังการทำงาน
ร่วมกันเป็นกลุ่ม (Teamwork) ที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนา ก็คงไม่แปลกเพราะการมีส่วนร่วม
ทำให้ผู้เกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนร่วมทั้งหมดสามารถเข้าใจสถานการณ์ของงานโดยภาพรวมทั้งหมด
โดยเฉพาะการทำให้รู้สึกว่าเขาเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยงาน กลุ่ม องค์กร ที่อยู่ในกระบวนการคิดริเริ่ม
ตัดสินใจ วางแผนงาน และดำเนินงาน เป็นต้น ที่ส่งผลให้เกิดการอุทิศตนในการปฏิบัติงานนั้น ๆ
มากยิ่งขึ้น เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาไปตามแนวทางที่ได้วางไว้

อนงค์ แสงสว่าง (2554, น. 87) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม หมายถึง
การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเป็นกระบวนการที่เชื่อมโยงระหว่างภาครัฐและภาคอื่น ๆ
นอกจากภาครัฐให้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการคิด ตัดสินใจในระดับต่าง ๆ 5 ระดับ คือ ระดับที่ 1
การให้ข้อมูลข่าวสาร ระดับที่ 2 การเปิดให้ประชาชนแสดงความคิดเห็น ระดับที่ 3 มีส่วนร่วมในกระบวนการ
กำหนดนโยบาย / วางแผน ระดับที่ 4 การให้ประชาชนเป็นภาคีในการดำเนินงานของรัฐ และระดับที่ 5
การเสริมอำนาจประชาชน

พิเรีงรอง ศรีวิบูลย์ (2555, น. 15) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน
หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจ การปฏิบัติ
และรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบต่อตัวประชาชนเอง การที่จะสามารถทำให้ประชาชน
เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อแก้ไขปัญหาและนำมาซึ่งสภาพความเป็นอยู่ของประชาชน

ที่ดีขึ้นได้นั้น ผู้นำการเปลี่ยนแปลงต้องยอมรับปรัชญาพัฒนาชุมชนที่ว่า มนุษย์ทุกคนมีความปรารถนาที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมและเป็นที่ยอมรับของผู้อื่นและพร้อมที่จะอุทิศตนเพื่อกิจกรรมของชุมชน ขณะเดียวกันต้องยอมรับความบริสุทธิ์ใจด้วยว่ามนุษย์นั้นสามารถพัฒนาได้ถ้ามีโอกาสและได้รับการชี้แจงอย่างถูกต้อง

กรมทรัพยากรน้ำ (2557, น. 2) ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการซึ่งประชาชน หรือผู้มีส่วนได้เสียได้มีโอกาสแสดงทัศนะ แลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็น เพื่อแสวงหาทางเลือกและการตัดสินใจต่าง ๆ เกี่ยวกับโครงการที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับร่วมกัน เป็นกระบวนการที่มีความต่อเนื่อง มีการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งฝ่ายรัฐ องค์กรเอกชน และประชาชนทั่วไป โดยเน้นการสื่อสารสองทาง ทั้งช่องทางที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการไม่ใช่ครั้งเดียวจบและควรเกิดขึ้นตลอดโครงการ

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง ขั้นตอนต่าง ๆ ที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทำงานเพื่อร่วมคิดร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมติดตามและประเมินผลด้วยตนเอง โดยร่วมวิเคราะห์ค้นหาปัญหาความต้องการประชาชนและชุมชน จัดลำดับความสำคัญของปัญหาความต้องการ ร่วมตัดสินใจในการวางแผนงาน โครงการ กิจกรรมต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาความต้องการ ตลอดจนร่วมดำเนินการกิจกรรมและร่วมติดตามประเมินผลการดำเนินงานในกิจกรรมนั้น ๆ ด้วย

2.2.2 ลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชน

ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับการรับรู้และแนวคิดที่แตกต่างกัน ซึ่งมีนักวิชาการได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับลักษณะการมีส่วนร่วมประชาชน ไว้ดังนี้

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2538, น. 19) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับลักษณะการมีส่วนร่วมว่ามี 4 ลักษณะ ได้แก่

1. การมีส่วนร่วม เป็นการเข้าไปได้รับอำนาจที่จะติดทำมากขึ้นไม่ว่าในเรื่องการเมืองหรืออำนาจในการตัดสินใจที่จะดำเนินการใด ๆ
2. การมีส่วนร่วม เป็นการร่วมกันอย่างมีอิสรภาพ เสมอภาค มีความเท่าเทียมกัน และมีส่วนร่วมอย่างเข้มแข็ง (Active) มิใช่มีส่วนร่วมแบบเฉื่อยชา (Passive)
3. การมีส่วนร่วมจะต้องได้มีส่วนร่วมตั้งแต่ขั้นแรกของกระบวนการไปจนถึงขั้นสุดท้ายของโครงการ
4. การมีส่วนร่วมมักเป็นเรื่องที่ผู้ค้อยโอกาสขอแบ่งอำนาจจากผู้มีอำนาจเหนือกว่าเพื่อปรับปรุงชีวิตให้ดีขึ้น

พรชัย รัชมีแพทย์ (2540, น. 225 - 226) ได้แบ่งลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนได้ 2 ลักษณะ คือ

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนโดยตรง คือ การที่ประชาชนเข้าไปช่วยกระทำการในส่วนที่เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยมีขอบเขตของการกระทำ ดังนี้

1.1 การกระทำที่เป็นหน้าที่ของประชาชนในการมีส่วนร่วม ซึ่งโดยทั่วไปเป็นการกระทำตามหน้าที่ซึ่งกฎหมายบัญญัติไว้ การกระทำตามหน้าที่จึงต้องอยู่ภายในกรอบและเงื่อนไขที่กฎหมายบัญญัติไว้ หากผู้ใดไม่กระทำตามหน้าที่ก็จะต้องรับโทษตามกฎหมายนั้น

1.2 การกระทำที่เป็นสิทธิของประชาชนในการมีส่วนร่วม สิทธิเช่นนี้อาจเกิดจากกฎหมายที่บัญญัติขึ้นหรืออาจเกิดจากนโยบายของรัฐบาลหรือการริเริ่มของประชาชนเอง โดยประชาชนจะใช้สิทธินี้หรือไม่ก็ได้ เป็นดุลยพินิจหรือความสมัครใจของประชาชนเอง

1.3 การกระทำในฐานะเป็นเจ้าหน้าที่ชั่วคราวของรัฐ เจ้าหน้าที่ชั่วคราวมาจากประชาชนที่มีคุณสมบัติเหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ และมีวาระการดำรงตำแหน่ง มีอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้ทำหน้าที่ร่วมกับเจ้าหน้าที่ประจำเพื่อให้งานในหน้าที่ของรัฐมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. การมีส่วนร่วมของประชาชนโดยทางอ้อม คือ การที่ประชาชนไม่ได้เข้าช่วยกระทำการในส่วนที่เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยตรงแต่มีส่วนสำคัญที่ทำให้การดำเนินงานของรัฐมีประสิทธิภาพ เช่น การให้ความร่วมมือโดยการเสียภาษีอากรยอมทำให้รัฐมีรายได้สำหรับดำเนินกิจกรรมในอำนาจหน้าที่ได้ เป็นต้น

กมลทิพย์ แจ่มกระจ่าง (2542, น. 52) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับลักษณะการมีส่วนร่วมไว้ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมต้องเกิดจากเจตนาสมัครใจและความตั้งใจที่จะเข้าร่วม (Willingness to Participate) เพราะจะทำให้เกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของการแก้ไขปัญหาการตัดสินใจในเรื่องนั้น ๆ อันจะทำให้เกิดความสมานฉันท์และเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

2. กระบวนการมีส่วนร่วมจะต้องอยู่บนพื้นฐานของความเสมอภาคและขีดความสามารถของแต่ละบุคคลที่จะเข้ามามีส่วนร่วม (Ability to Participate)

3. การมีส่วนร่วมต้องอยู่บนพื้นฐานของเสรีภาพในการตัดสินใจว่าจะเลือกที่จะเข้ามามีส่วนร่วมหรือไม่ (Freedom to Participate) ข้อสำคัญ คือ การมีส่วนร่วมนั้นต้องไม่เกิดจากการบังคับขู่เข็ญจากผู้ใดเหนือกว่า (One Must Not To Be Master of Another)

สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข (2549, น. 12) ได้อธิบายลักษณะของการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนของสังคมได้เข้ามามีส่วนร่วมกับภาครัฐราชการนั้น International Association for Public Participation ได้แบ่งลักษณะของการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็น 5 ประเภท ดังนี้

1. การให้ข้อมูลข่าวสาร ถือเป็นลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับต่ำที่สุด แต่เป็นระดับที่สำคัญที่สุดเพราะเป็นก้าวแรกของการที่ภาคราชการจะเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าสู่กระบวนการมีส่วนร่วมในเรื่องต่าง ๆ วิธีการให้ข้อมูลสามารถใช้ช่องทางต่าง ๆ เช่น เอกสารสิ่งพิมพ์ การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านทางสื่อต่าง ๆ การจัดนิทรรศการ จดหมายข่าว การจัดงานแถลงข่าว การตีพิมพ์ และ การให้ข้อมูลผ่านเว็บไซต์ เป็นต้น

2. การรับฟังความคิดเห็น เป็นกระบวนการที่เปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลข้อเท็จจริงและความคิดเห็นเพื่อประกอบการตัดสินใจของหน่วยงานภาครัฐด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น การรับฟังความคิดเห็น การสำรวจความคิดเห็น การจัดเวทีสาธารณะ การแสดงความคิดเห็นผ่านเว็บไซต์ เป็นต้น

3. การเกี่ยวข้อง เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานหรือร่วมเสนอแนะแนวทางที่นำไปสู่การตัดสินใจเพื่อสร้างความมั่นใจให้ประชาชนว่าข้อมูลความคิดเห็นและความต้องการของประชาชนจะถูกนำไปพิจารณาเป็นทางเลือกในการบริหารงานของภาครัฐ เช่น การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพิจารณาประเด็นนโยบายสาธารณะ ประชาพิจารณ์การจัดตั้งคณะทำงานเพื่อเสนอแนะประเด็นนโยบาย เป็นต้น

4. ความร่วมมือ เป็นการให้กลุ่มประชาชนผู้แทนภาคสาธารณะมีส่วนร่วมโดยเป็นส่วนหนึ่งกับภาครัฐในทุกขั้นตอนของการตัดสินใจและมีการดำเนินกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง เช่น คณะกรรมการที่มีฝ่ายประชาชนร่วมเป็นกรรมการ เป็นต้น

5. การเสริมอำนาจแก่ประชาชน เป็นขั้นที่ให้บทบาทประชาชนในระดับสูงที่สุด โดยให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจ เช่น การลงประชามติในประเด็นสาธารณะต่าง ๆ โครงการกองทุนหมู่บ้าน มอบอำนาจให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจทั้งหมด เป็นต้น

ประชุม สุวดีถิติ (2551 น. 59) ได้กล่าวถึงลักษณะเงื่อนไขพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของบุคคลเกิดจากพื้นฐาน 4 ประการ คือ

1. เป็นบุคคลที่จะต้องมีความสามารถที่จะเข้าร่วม กล่าวคือ จะต้องเป็นผู้มีศักยภาพที่จะเข้าร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ อาทิเช่น จะต้องมีความสามารถในการค้นหาความต้องการวางแผนการบริหารจัดการ การบริการองค์กรตลอดจนการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า

2. เป็นบุคคลที่มีความพร้อมที่เข้ามามีส่วนร่วม กล่าวคือ ผู้นั้นจะต้องมีสภาพทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และกายภาพที่เปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมได้

3. เป็นบุคคลที่มีความประสงค์จะเข้าร่วม กล่าวคือ เป็นผู้ที่มีความเต็มใจสมัครใจที่จะเข้าร่วมถึงเห็นผลประโยชน์ของการเข้าร่วมจะต้องไม่เป็นการบังคับหรือผลักดันให้เข้าร่วมโดยที่ตนเองไม่ประสงค์จะเข้าร่วม

4. เป็นบุคคลที่ต้องมีความเป็นไปได้ที่จะเข้าร่วม กล่าวคือ เป็นผู้มีโอกาสที่จะเข้าร่วมซึ่งถือว่าเป็นการกระจายอำนาจให้กับบุคคลในการตัดสินใจ และกำหนดกิจกรรมที่ตนเองต้องการในระดับที่เหมาะสมบุคคลมีโอกาสดังกล่าวและมีความเป็นไปได้ที่จะจัดการด้วยตนเอง

สำหรับลักษณะการมีส่วนร่วมของบุคคลโดยทั่วไปแล้วยังมีปัจจัยอีกหลายอย่างที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพครอบครัว ระดับการศึกษา สถานภาพทางสังคม อาชีพ และรายได้ เป็นต้น

พิเชษฐ์ วงศ์เกียรติขจร (2552, น. 63) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับลักษณะการมีส่วนร่วมไว้ว่าหมายถึง งาน หรือกิจกรรมใด ๆ ที่ประชาชนในชุมชนมีความเป็นเจ้าของและเป็นผู้บริหารจัดการด้วยตนเองเป็นสำคัญ ซึ่งมีส่วนสำคัญ คือ

1. องค์การชุมชน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน ผู้นำทางศาสนา
2. กำลังคน ได้แก่ กลุ่มต่าง ๆ ในหมู่บ้าน เช่น กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มเยาวชน กลุ่มครู
3. กิจกรรมร่วม ได้แก่ การดำเนินกิจกรรมของกลุ่มต่าง ๆ

จากที่กล่าวมาข้างต้น ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชน ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการมีส่วนร่วมที่เกิดจากเจตนาสมัครใจและความตั้งใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ตั้งแต่ขั้นแรกของการไปจนถึงขั้นสุดท้ายของโครงการ โดยมีขอบเขตของการกระทำเป็นหน้าที่เป็นสิทธิของประชาชนและในฐานะเป็นเจ้าของหน้าที่ชั่วคราวของรัฐ

2.2.3 กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน

ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้แตกต่างกันขึ้นอยู่กับความรู้และแนวคิดที่แตกต่างกัน ดังนี้

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2530, น. 61 - 65) ได้ทัศนะว่า กระบวนการในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบทมี 4 ขั้นตอน คือ

1. การศึกษาชุมชน คือ การค้นหาปัญหาและความต้องการของชุมชน โดยนักพัฒนาศึกษาและเรียนรู้สภาพความเป็นอยู่ของชาวบ้าน ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ในชุมชนร่วมกับประชาชน โดยใช้วิธีการสังเกตและสัมภาษณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ข้อมูลบางส่วนอาจหาได้จากเอกสาร งานวิจัย
2. การวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหา โดยมีการรวมกลุ่มกันอภิปราย ถกเถียง แสดงความคิดเห็น นักพัฒนาเป็นผู้ประสานงาน โดยคอยจัดลำดับผู้อภิปรายให้ข้อเท็จจริงและสรุปประเด็นสำคัญเป็นหลัก ส่วนชาวบ้านควรได้มีโอกาสเข้าร่วมอภิปรายแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่และนักพัฒนาต้องกระตุ้นเร่งเร้าให้ชาวบ้านแสดงความคิดเห็นให้มากที่สุด
3. การลงมือปฏิบัติตามแผน หรือวิธีการที่ได้ร่วมกันตัดสินใจแล้วจากขั้นตอนที่ 2 โดยชาวบ้านมีส่วนร่วมในขั้นตอนนี้จะต้องได้ร่วมด้วยความศรัทธาและเชื่อมั่นในตนเองที่จะพัฒนาชุมชน

4. การประเมินผลงาน โดยชาวบ้านและนักพัฒนาจะร่วมกันกำหนดขั้นตอนย่อยต่าง ๆ ในการทำงานประเมินผลตลอดจนดูแลปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในระหว่างประเมินผลเพื่อที่จะได้แก้ไขทันที

เสนห์ จามริก (2540, น. 20) ได้แบ่งกระบวนการมีส่วนร่วมออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา
2. มีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา ร่วมในการวิเคราะห์ถึงสาเหตุที่มาของปัญหา
3. มีส่วนร่วมในการเลือกวิธีการและวางแผนร่วมกันในการแก้ปัญหา
4. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแผน
5. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล วิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคและปัจจัยที่มีส่วนทำให้เกิดผลสำเร็จ

นิรันดร์ จงวุฒิเวศน์ (2547, น. 83) เสนอรูปแบบกระบวนการของการมีส่วนร่วมไว้คือ การที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางอ้อม (Indirect Participation) โดยผ่านองค์กรผู้แทนของประชาชน (Representative Organization) เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และกรรมการชุมชน โดยมีการรับฟังข้อเสนอแนะที่เกี่ยวกับปัญหา และแนวทางในการพัฒนา เพื่อนำมาวิเคราะห์และจัดทำแผนในการพัฒนา

จุฑามาศ ศรีศิริพรพันธ์ (2548, น. 54) อธิบายกระบวนการมีส่วนร่วมประชาชนจะต้องเข้าร่วมในขั้นตอนต่าง ๆ คือ

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของประชาชน เนื่องจากเหตุผลพื้นฐาน คือ ชาวชนบทประสบปัญหาย่อมรู้ปัญหาของตนเองได้ดีที่สุด
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการของกิจกรรมเพื่อจะแก้ปัญหาซึ่งปัญหาเหล่านั้นผู้ที่เลือกแนวทางในการพัฒนาควรเป็นประชาชนในชุมชนนั่นเอง ไม่ใช่บุคคลภายนอกเพื่อให้เกิดเหมาะสมสอดคล้องกับทรัพยากรกับศักยภาพในการพัฒนาชุมชนนั้น
3. การมีส่วนร่วมในการลงทุน โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านแรงงาน การรวมแรงประกอบกิจกรรมที่จะทำให้ประชาชนมีความผูกพันกันมากขึ้น และก่อให้เกิดความรู้สึกร่วมกันในการเป็นเจ้าของกิจกรรมและผลงานที่ปรากฏ ซึ่งจะส่งผลให้ประชาชนบำรุงรักษาให้ดำรงอยู่อย่างสมบูรณ์และมีประโยชน์
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล เพื่อค้นคว้าหาข้อดีและข้อบกพร่องเกิดจากการดำเนินกิจกรรม ซึ่งได้นำมาเป็นบทเรียนในการปรับปรุงแก้ไขและเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ต่อไป

พิเชษฐ์ วงศ์เกียรติขจร (2552, น. 62 - 63) ได้กล่าวถึง กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนว่ามีขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

1. ค้นหาปัญหาและสาเหตุของประชาชนจากเหตุผลพื้นฐาน
2. วางแผนดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาโดยประชาชนในชุมชน
3. ลงทุนด้านแรงงาน ประกอบกิจกรรมที่ทำให้ประชาชนมีความผูกพัน

ในการเป็นเจ้าของกิจกรรมและผลงานที่ปรากฏ

4. ติดตามประเมินผล ค้นคว้าข้อดีและข้อบกพร่องมาเป็นบทเรียนในการปรับปรุงแก้ไขและเพิ่มประสิทธิภาพ

โกวิท พวงงาม (2552, น. 273 - 274) ได้กล่าวถึง กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งเป็นวิธีการให้กลุ่มองค์กรในชุมชนได้เข้ามีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาตำบลแบบมีส่วนร่วม ดังนี้

1. การร่วมคิด หมายถึง การร่วมคิดค้นหาปัญหาและความต้องการที่เกิดขึ้นในชุมชน รวมถึงตระหนักวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหาและความต้องการ รวมทั้งร่วมคิดสร้างวิสัยทัศน์ยุทธศาสตร์ หรือวิธีการทำงานให้ได้ผลตามความต้องการที่กำหนด

2. การจัดทำแผนร่วมกัน เป็นการวางแผนการดำเนินงานร่วมกันของคนในองค์กรต่าง ๆ ที่รวมกลุ่มกันขึ้นในแผนการดำเนินงานนั้นอาจจะมีโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่ต้องดำเนินการเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาเพื่ออนาคต

3. ร่วมปฏิบัติ เป็นการรวมคนในกลุ่มต่าง ๆ ให้ทำงานร่วมกันตามแผนที่วางไว้ภายใต้จิตสำนึกที่จะแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกัน

4. ร่วมติดตามผลประเมินผล การติดตามผลประเมินผลการดำเนินงานที่กลุ่มได้คิดปฏิบัติร่วมกันนั้น จะทำให้ทราบความก้าวหน้าของการปฏิบัติงานทราบปัญหาอุปสรรคเพื่อร่วมกันคิดหาทางแก้ปัญหา

5. ร่วมรับประโยชน์ ผลจากการที่ทุกคน ทุกองค์กรได้ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ และเกิดผลตามที่ตั้งจุดประสงค์และเป้าหมายไว้ทุกคนก็จะได้รับประโยชน์จากการปฏิบัติร่วมกัน และทุกคนก็ต้องรักษาประโยชน์ที่ได้นี้ให้ได้รับตลอดไป

วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน (2552, น. 65) ได้อธิบายถึง กระบวนการพัฒนาชนบทโดยมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างแท้จริง มี 5 ขั้นตอน ได้แก่

1. การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการริเริ่มพัฒนา ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาภายในชุมชน ตลอดจนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดความต้องการของชุมชนและการมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการด้วย

2. การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการวางแผนในการพัฒนาเป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดวิธีการ และแนวทางการดำเนินการ ตลอดจนกำหนดทรัพยากรและแหล่งทรัพยากรที่จะใช้

3. การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการดำเนินการพัฒนาขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างประโยชน์โดยการสนับสนุนทรัพยากร วัสดุอุปกรณ์ และแรงงาน หรือเข้าร่วมบริหาร ประสานงาน และดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก

4. การมีส่วนร่วมในขั้นการรับผลประโยชน์จากการพัฒนาเป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้รับจากการพัฒนา หรือยอมรับผลประโยชน์อันเกิดจากการพัฒนา ทั้งด้านวัตถุและจิตใจ

5. การมีส่วนร่วมในขั้นประเมินผลการพัฒนาเป็นขั้นตอนที่ประชาชนเข้าร่วมประเมินว่าการพัฒนาที่ได้กระทำไปนั้นสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด ซึ่งในการประเมินอาจปรากฏในรูปแบบการประเมินย่อย เป็นการประเมินผลความก้าวหน้าเป็นระยะ ๆ หรือกระทำในรูปแบบของการประเมินผลรวม ซึ่งเป็นการประเมินผลสรุปรวมยอด

ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2554, น. 57 - 58) ได้กล่าวถึง กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท ไว้ดังนี้

1. ร่วมทำการศึกษาค้นคว้าปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน รวมตลอดจนความต้องการของชุมชน

2. ร่วมคิดหาและสร้างรูปแบบ วิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไขและลดปัญหาของชุมชน เพื่อสร้างสิ่งใหม่ที่มีประโยชน์ต่อชุมชนและสนองความต้องการของชุมชน

3. ร่วมวางนโยบาย วางแผน โครงการ กิจกรรมเพื่อจัดและแก้ไขปัญหา ความต้องการของชุมชน

4. ร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม

5. ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบการบริหารพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

6. ร่วมลงทุนในกิจกรรมโครงการของชุมชนตามขีดความสามารถของตนเอง

7. ร่วมปฏิบัติตามนโยบายแผนงานโครงการและกิจกรรมให้บรรลุตามเป้าหมาย

8. ร่วมควบคุม ติดตามประเมินผล และร่วมบำรุงรักษาโครงการหรือกิจกรรม

ที่ได้ทำไว้โดยเอกชนและรัฐบาลให้ใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป

Cohen and Uphof (1980, p. 213) ได้อธิบายและวิเคราะห์ กระบวนการมีส่วนร่วม ในแง่ของรูปแบบของการมีส่วนร่วม โดยแบ่งออกเป็น 4 รูปแบบ คือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) เป็นการมีส่วนร่วมที่เป็นการแสดงออกด้านความคิดเกี่ยวกับการจัดระบบ หรือกำหนดระบบของโครงการ เป็นการประเมินปัญหาหรือทางเลือกที่จะสามารถเป็นไปได้ที่จะนำไปปฏิบัติเพื่อการพัฒนาโดยการสภาพที่เป็นอยู่ และสาเหตุของปัญหาซึ่งในขั้นตอนนี้ยังแบ่งย่อยออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

1.1 การมีส่วนร่วมในขั้นต้น (Initial Decision) เป็นการค้นหาความต้องการที่แท้จริงซึ่งเป็นวิธีการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมของโครงการ

1.2 การมีส่วนร่วมในขั้นเตรียมการ (Ongoing Decision) เป็นการหาโอกาสหรือช่องทางในการแก้ปัญหา รวมทั้งลำดับความสำคัญของโครงการที่จะต้องดำเนินการ

1.3 การมีส่วนร่วมในขั้นการตัดสินใจปฏิบัติการ (Operation Decision) เป็นการหาบุคลากรเข้ามาปฏิบัติการ ได้แก่ อาสาสมัคร ผู้ประสานงาน หรือกลุ่มที่รวมตัวกันตามประเพณี เช่น กลุ่มสตรีหรือกลุ่มหนุ่มสาวเพื่อที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรม โดยการเป็นสมาชิกร่วมดำเนินการคัดเลือกผู้นำ และการสร้างพลังอำนาจให้แก่องค์กร

2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation) เป็นการดำเนินงานตามโครงการและแผนงานและเป็นการก่อให้เกิดความรู้สึกร่วมในการเป็นเจ้าของกิจกรรมและผลงานที่ปรากฏในขั้นตอนนี้ยังแบ่งออกได้เป็น 3 ส่วน คือ

2.1 การมีส่วนร่วมในการสละทรัพยากร (Resource Contribution) ได้แก่ การมีส่วนร่วมสละแรงกาย การสละเงิน การให้วัสดุอุปกรณ์ และการให้คำแนะนำ ซึ่งทรัพยากรเหล่านี้จะให้ความรู้ความเข้าใจ

2.2 การมีส่วนร่วมในการบริหารและการประสานงาน (Administration and Coordination) จะมีส่วนร่วมโดยวิธีการจ้างบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการ การฝึกอบรม ผู้ที่จะเข้าปฏิบัติโครงการหรือให้คำปรึกษาในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการและเป็นผู้ประสานงานในโครงการด้วย

2.3 การมีส่วนร่วมในการเข้าเป็นผู้ปฏิบัติในโครงการ มักพบว่ามีลักษณะเป็นการบังคับให้เข้าปฏิบัติในโครงการมากที่สุด การมีส่วนร่วมโดยการบังคับให้ปฏิบัติจะต่างจากการให้ความร่วมมือ เพราะการบังคับให้ทำนั้น ผลประโยชน์ (Benefits) จะไม่ใช่เป็นสิ่งที่สำคัญแต่ถ้าเป็นการมีส่วนร่วมด้วยความเต็มใจนั้น จะมีการคำนึงผลประโยชน์ที่จะได้รับหลังเกิดการมีส่วนร่วมด้วย

3. การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ (Benefits) ยังแบ่งออกได้เป็น 3 ส่วน คือ

3.1 การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ (Material Benefits) ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการเพิ่มผลผลิต รายได้ หรือทรัพย์สิน

3.2 การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในด้านสังคม (Social Benefits) ได้แก่ ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นแก่สังคม เช่น โรงเรียน สถานที่สาธารณะ หรือส่วนกลางของชุมชน เช่น การเพิ่มคุณภาพชีวิตการเกิดระบบน้ำประปา

3.3 การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในด้านบุคคล (Personal Benefits) ได้แก่ ความนับถือตนเอง (Self - Esteem) พลังอำนาจทางการเมือง (Political Power) ความคุ้มค่าของผลประโยชน์ (Sense of Efficacy)

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) หมายถึง การมีส่วนร่วมในการวัดผลและวิเคราะห์ผลของการดำเนินงาน รวมทั้งเป็นการค้นหาข้อดีและข้อบกพร่อง เพื่อหาแนวทางแก้ไขการทำงานให้มีประสิทธิภาพต่อไป แต่การมีส่วนร่วมในขั้นนี้ส่วนใหญ่บทบาทดังกล่าวจะเป็นของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ โดยจะเป็นการประเมินผลของงบประมาณที่จัดสรรนั้นนำไปใช้อย่างไร บางกรณีแม้แต่เจ้าหน้าที่เองยังไม่มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนดังกล่าว การมีส่วนร่วมในการประเมินผลนี้จะแสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของพลังความคิดของมวลชนที่จะทำให้โครงการพัฒนาหรือสามารถนำประยุกต์ใช้ต่อไป

จากการศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่นักวิชาการได้ให้ทัศนะไว้ ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน มีอยู่หลายขั้นตอนและที่สำคัญที่มีความสอดคล้องกัน ซึ่งผู้วิจัยได้พิจารณาถึงบริบทและความเหมาะสมกับการศึกษาครั้งนี้ จึงกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยออกเป็น 5 ประเด็น ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาความต้องการของชุมชน 2) การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาเพื่อจัดลำดับความสำคัญเร่งด่วน 3) การมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงาน 4) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และ 5) การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลเพื่อปรับปรุงแก้ไขในการดำเนินงาน ครั้งต่อไป

2.2.4 ระดับการมีส่วนร่วม

นักวิชาการได้แบ่งระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้หลายระดับ โดยเริ่มตั้งแต่ระดับการแจ้งให้ประชาชนทราบการดำเนินโครงการหลังจากที่ผู้บริหารได้ตัดสินใจให้ดำเนินการแล้ว จึงจะจัดให้มีประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เช่น การให้ประชาชนมาร่วมในการปลูกป่า เก็บขยะ ซึ่งการมีส่วนร่วมในระดับนี้ประชาชนอาจไม่ได้ร่วมคิดเลยก็ได้แต่เข้ามาร่วมในขั้นตอนการดำเนินโครงการ เป็นต้น ดังนั้น เพื่อทำให้เกิดความชัดเจนและสามารถพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนได้ในอนาคต การเข้าใจในเรื่องระดับการมีส่วนร่วมเป็นเรื่องสำคัญ มีนักวิชาการได้เสนอตัวแบบการมีส่วนร่วม ดังนี้

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2546, น. 17) ได้กล่าวถึง ระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชนตามหลักการทั่วไปว่า แบ่งเป็น 5 ระดับ คือ

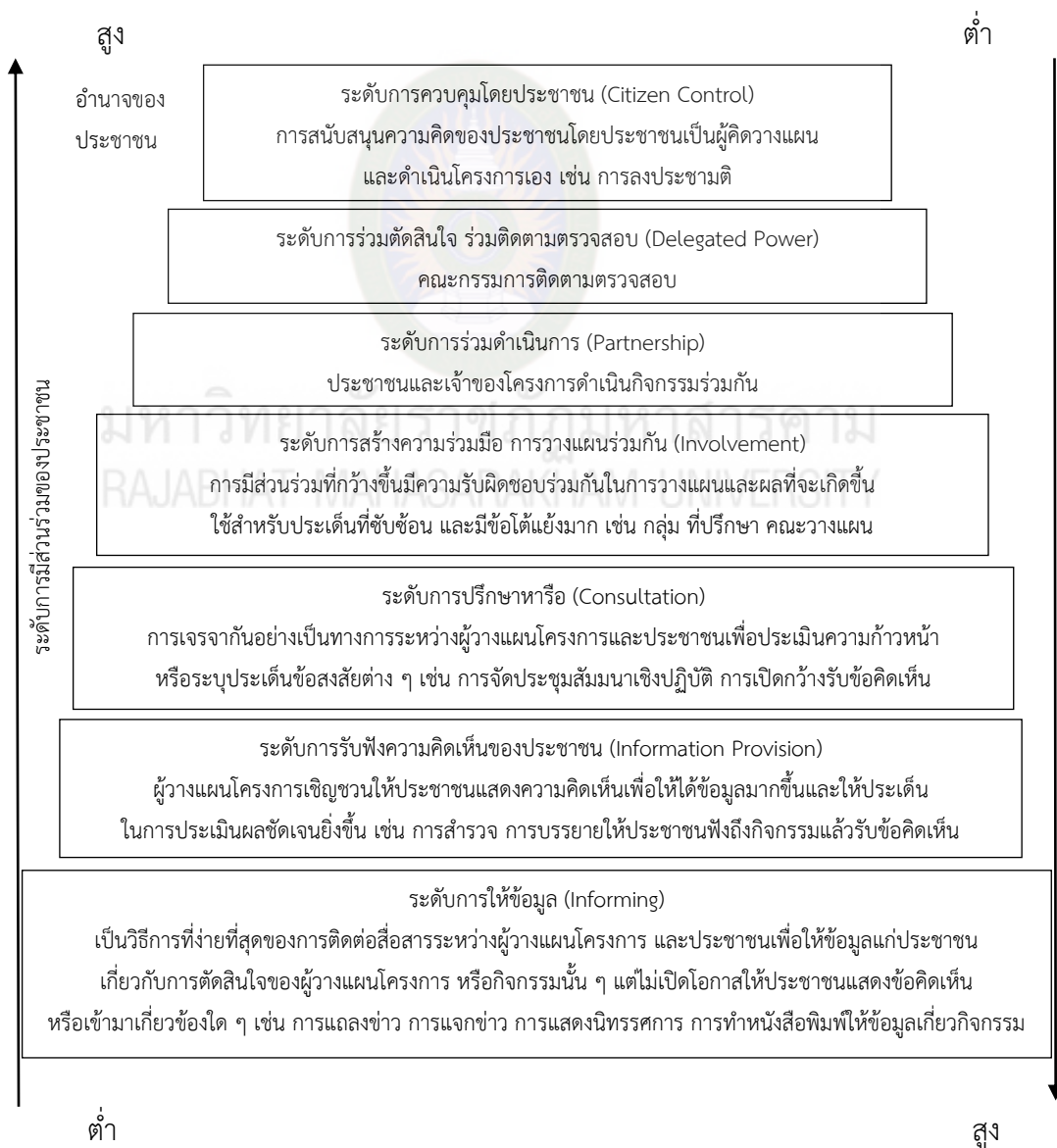
1. การมีส่วนร่วมเป็นผู้ให้ข้อมูลของตน / ครอบครัว / ชุมชนของตน
2. การมีส่วนร่วมรับข้อมูลข่าวสาร
3. การมีส่วนร่วมตัดสินใจ โดยเฉพาะในโครงการที่ตนมีส่วนได้เสียโดยแบ่งเป็น 3 กรณี แล้วแต่กิจกรรมในตนอยู่ในขั้นตอนใด ต่อไปนี้
 - 3.1 ตนมีน้ำหนักการตัดสินใจน้อยกว่าเจ้าของโครงการ
 - 3.2 ตนมีน้ำหนักการตัดสินใจเท่ากับเจ้าของโครงการ
 - 3.3 ตนมีน้ำหนักการตัดสินใจมากกว่าเจ้าของโครงการ
4. การมีส่วนร่วมทำ คือ ร่วมในขั้นตอนการดำเนินงานทั้งหมด
5. การมีส่วนร่วมสนับสนุน คือ อาจไม่มีโอกาสร่วมทำแต่มีส่วนร่วมช่วยเหลือในด้านอื่น ๆ

อรรถัย กักพล (2556, น. 98) ได้นำตัวแบบขั้นบันไดของ Armstein ในการแบ่งระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ ตัวแบบขั้นบันไดการมีส่วนร่วมของพลเมือง (Ladder of Izen Participation) ซึ่งเป็นตัวแบบที่ได้รับความนิยมอย่างต่อเนื่อง ได้แบ่งบันไดการมีส่วนร่วมของประชาชน ออกเป็น 8 ชั้น ประกอบด้วย

1. ชั้นการควบคุม (Manipulation)
2. ชั้นการรักษา (Therapy)
3. ชั้นการให้ข้อมูล (Informing)
4. ชั้นการรับฟังความคิดเห็น (Consultation)
5. ชั้นการปรึกษาหารือ (Placation)
6. ชั้นการเป็นหุ้นส่วน (Partnership)
7. ชั้นมอบหมายอำนาจ (Delegated Power)
8. ชั้นอำนาจพลเมือง (Citizen Control)

โดยระดับขั้นบันไดที่สูงขึ้นสะท้อนอำนาจของประชาชนที่มากขึ้นสำหรับ Armstein นั้น ขั้นบันไดที่ 1 และ 2 ถือว่ายังไม่เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนเลย หรือที่เรียกว่า Nonparticipation ส่วนขั้นที่ 3 ถึงขั้นที่ 5 เรียกว่า Tokenism หมายถึง ประชาชนมีโอกาสในการให้ข้อมูลความคิดเห็น แต่ยังไม่มียอำนาจในการตัดสินใจ ขั้น 6 - 8 ถือว่าประชาชนมีอำนาจในการตัดสินใจหรือเรียกว่า Citizen Power จากตัวแบบนี้สะท้อนให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมในระดับเป็นภาคีหุ้นส่วน (Partnership) จึงเป็นจุดเริ่มของบทบาทและอำนาจของประชาชนอย่างแท้จริง

Arnstein (1969, p. 238), Sinclair and Diduck (1995, p. 531), Petts (1999 p. 74) and Burikul (2009, p. 125) ได้อธิบายว่า ตามหลักการนั้นระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน สามารถแบ่งได้หลายวิธีและหลายระดับขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์และความละเอียดในการแบ่ง โดยปัจจัยหลักขึ้นอยู่กับการที่รัฐหรือผู้อำนาจตัดสินใจยินยอมให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับนโยบายกิจกรรม หรือโครงการพัฒนานั้น ๆ มากน้อยเพียงใด โดยความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจการตัดสินใจของรัฐจะแปรผกผันกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยถ้าประชาชนมีอิทธิพลอำนาจต่อรองในกระบวนการมีส่วนร่วมมากรัฐก็จะมีอำนาจในการตัดสินใจที่ลดลง จากงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง การมีส่วนร่วมของประชาชนอาจสามารถจัดระดับจากระดับต่ำสุดไปสู่ระดับสูงสุดได้ 7 ระดับ ดังแสดงในภาพที่ 2.1

ภาพที่ 2.1 การวิเคราะห์หลัก “การมีส่วนร่วมของประชาชน” ใน “The Public Participation Handbook : Making Better Decisions Through Citizen Involvement” ในบริบทประเทศไทย.

จากภาพที่ 2.1 อธิบายว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนอาจสามารถจัดระดับจากระดับต่ำสุดไปสู่ระดับสูงสุดได้ 7 ระดับ

1. ระดับการให้ข้อมูล (Informing) เป็นระดับการมีส่วนร่วมที่ต่ำที่สุด โดยรัฐหรือเจ้าของโครงการให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประชาชนเมื่อกิจกรรม หรือโครงการพัฒนาต่าง ๆ ได้ถูกคิดริเริ่มแล้ว โดยประชาชนมีสิทธิเพียงการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเท่านั้น โดยไม่มีช่องทางในการแสดงความคิดเห็นหรือเกี่ยวข้องใด ๆ กับการตัดสินใจนั้น ๆ อย่างไรก็ตาม กล่าวได้ว่าระดับการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของประชาชน และผู้มีส่วนได้เสีย นั้น เป็นจุดเริ่มต้นของการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม วิธีการให้ข้อมูลมีได้หลายเทคนิควิธีการ เช่น การประกาศผ่านหนังสือพิมพ์การแจกแผ่นพับ การแสดงนิทรรศการ เป็นต้น

2. ระดับการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน (Information Provision) เป็นระดับที่สูงขึ้น ซึ่งเมื่อประชาชนผู้มีส่วนได้เสียได้รับข้อมูลสารแล้ว พวกเขาจะสามารถที่จะค้นหาสาเหตุของปัญหาวิเคราะห์ความจำเป็นและความต้องการของกิจกรรมหรือโครงการและพิจารณาถึงข้อดีข้อเสียของทางเลือกต่าง ๆ ได้ดียิ่งขึ้น โดยที่รัฐหรือผู้มีอำนาจตัดสินใจเชิญชวนให้ประชาชนผู้มีส่วนได้เสียได้ร่วมแสดงความคิดเห็นต่อกิจกรรม หรือโครงการนั้น ๆ เพื่อให้ผู้มีอำนาจในการตัดสินใจนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจต่อไป

3. ระดับการปรึกษาหารือ (Consultation) เป็นระดับขั้นที่มีการเปิดโอกาสให้มีการเจรจากันอย่างเป็นทางการเป็นรูปแบบระหว่างผู้กำหนดนโยบายเจ้าของโครงการ ประชาชนผู้ได้รับผลกระทบและสาธารณชนมีจุดมุ่งหมายเพื่อนำข้อมูล และผลการศึกษามาปรึกษาหารือกับประชาชนในประเด็นปัญหาทางเลือกต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับนโยบาย / โครงการนั้น ๆ โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นได้แต่ไม่มีหลักประกันว่าแนวความคิดเหล่านั้นจะถูกนำเข้าสู่กระบวนการพิจารณาอย่างเหมาะสมและมีผลต่อการตัดสินใจเพียงใด ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าการมีส่วนร่วมในประเทศไทยส่วนใหญ่อยู่ในระดับนี้โดยประเทศไทยได้มีการดำเนินการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการที่มีผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนและคุณภาพของสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับนี้ผ่านทางกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. 2548 และประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการซึ่งต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและหลักเกณฑ์ วิธีการระเบียบปฏิบัติและแนวทางการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2553

4. ระดับการสร้างความร่วมมือ การวางแผนร่วมกัน (Involvement) เป็นระดับที่เปิดโอกาสให้มีการสื่อสารแบบสองทาง มีขอบเขตที่กว้างขึ้น มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับโครงการเปิดโอกาสให้มีการวางแผนร่วมกันในการเตรียมหรือการดำเนินโครงการ โดยเฉพาะความคิดเห็นที่นำไปสู่การลดผลกระทบที่อาจเกิดจากการดำเนินโครงการหรือการลดปัญหาความขัดแย้งเหมาะสำหรับการพิจารณาประเด็นที่มีความยุ่งยากซับซ้อน หรือมีข้อโต้แย้งมาก อย่างไรก็ตามผู้มีอำนาจตัดสินใจยังคงอำนาจการตัดสินใจขั้นสุดท้าย วิธีการมีส่วนร่วม เช่น การประชุมวางแผนแบบมีส่วนร่วมกลุ่มที่ปรึกษา

5. ระดับการร่วมดำเนินการ (Partnership) ระดับนี้ผู้มีอำนาจตัดสินใจ ผู้ดำเนินนโยบาย / โครงการ และประชาชน ร่วมกันจัดทำหรือดำเนินการตามนโยบายหรือโครงการนั้น ๆ เป็นการปฏิบัติตามนโยบายหรือโครงการร่วมกันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์เป้าหมายที่วางไว้

6. ระดับการร่วมตัดสินใจร่วมติดตามตรวจสอบและประเมินผล (Delegated Power) เป็นระดับที่ประชาชนมีสิทธิในการแลกเปลี่ยนกับผู้มีอำนาจตัดสินใจ และสามารถเข้าร่วมตรวจสอบและติดตามผลการดำเนินการกิจกรรมหรือโครงการนั้น ๆ ว่าบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ การมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินนโยบายและโครงการพัฒนาต่าง ๆ โดยเฉพาะการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างมากเนื่องจากประชาชนจะทำหน้าที่เฝ้าระวังติดตาม ตรวจสอบ และเตือนภัยโดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจกรรมหรือโครงการที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพประชาชน สังคม และคุณภาพสิ่งแวดล้อม โดยรูปแบบของการติดตามตรวจสอบ และประเมินผลอาจอยู่ในรูปของการจัดตั้งคณะกรรมการกลางที่ประกอบด้วยผู้มีส่วนได้เสียที่ครอบคลุมทุกภาคส่วน

7. ระดับการควบคุมโดยประชาชน (Citizen Control) เป็นระดับการมีส่วนร่วมขั้นสูงสุด โดยประชาชนสามารถริเริ่มนโยบายวางแผนและดำเนินโครงการต่าง ๆ ได้เองตั้งแต่ต้นโดยเจ้าหน้าที่ / หน่วยงานของรัฐเป็นเพียงผู้ให้การสนับสนุนการดำเนินงาน

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การแบ่งระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นในแต่ระดับมีนัยของการกระจายอำนาจของภาครัฐที่มีต่อภาคประชาชน บทบาทของประชาชนจะเพิ่มขึ้นตามระดับการมีส่วนร่วมที่สูงขึ้น นอกจากนี้การที่ประชาชนจะสามารถมีส่วนร่วมในระดับที่สูงขึ้นได้นั้นจะต้องมีการมีส่วนร่วมในระดับล่างอย่างเหมาะสมก่อน เนื่องจากหากประชาชนไม่ได้รับข้อมูลที่เกี่ยวข้องอย่างครบถ้วน สมบูรณ์แล้ว ประชาชนย่อมไม่สามารถคิด วิเคราะห์ข้อมูลได้อย่างครอบคลุมในการแสดงความคิดเห็น การร่วมปรึกษาหารือ การร่วมตัดสินใจติดตามและตรวจสอบ ตลอดจนการปฏิบัติตามนโยบาย หรือดำเนินโครงการได้อย่างมีประสิทธิภาพได้

สำหรับบริบทในประเทศไทยในอดีตจนถึงปัจจุบัน กิจกรรม หรือโครงการเพื่อการพัฒนาประเทศโดยเฉพาะของภาครัฐมีการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรม หรือโครงการ

นั้น ๆ ในระดับต่ำ หรือแทบไม่มีส่วนร่วมเลย ส่วนใหญ่เป็นในลักษณะที่รัฐเป็นผู้ริเริ่ม และตัดสินใจให้มีกิจกรรมหรือโครงการพัฒนาขึ้น แล้วจึงแจ้งให้ประชาชนทราบในภายหลังซึ่งการมีส่วนร่วมในรูปแบบนี้เป็นลักษณะการสั่งการจากภาครัฐสู่ประชาชน (Top - Down Approach) เป็นการมีส่วนร่วมที่มีได้เกิดจากความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง ซึ่งประเด็นสำคัญที่ควรพิจารณาในการดำเนินการมีส่วนร่วมของประชาชนคือ “ใครเป็นผู้ตัดสินใจขั้นสุดท้าย” ในการดำเนินนโยบายหรือโครงการพัฒนาต่าง ๆ

อาจกล่าวได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างมีคุณค่าหรือการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ประสบความสำเร็จนั้น ประชาชนต้องมีส่วนร่วมด้วยความกระตือรือร้น ผู้มีส่วนได้เสียมีอำนาจต่อรองในกระบวนการตัดสินใจในกิจกรรมหรือโครงการนั้น ๆ รวมถึงการมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายของสังคมและการจัดการทรัพยากรเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และต้องเป็นการเข้าไปมีส่วนร่วมด้วยความสมัครใจอย่างแท้จริงเมื่อเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการจัดกระบวนการมีส่วนร่วมสามารถเข้าใจถึงความหมายของการมีส่วนร่วมที่มีอย่างถ่องแท้แล้วก็สามารถสร้างเกณฑ์การประเมินโดยยึดปัจจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นพื้นฐาน และสามารถที่จะประเมินผลความสำเร็จของการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้นไปได้

2.2.5 ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัย ได้รวบรวมทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ซึ่งมีนักวิชาการต่างได้นำเสนอ ไว้ดังนี้

2.2.5.1 ทฤษฎีการมีส่วนร่วมทางสังคม

เอกสิทธิ์ สุทธิศาสนกุล (2545, น. 15) ได้กล่าวว่า ในการมีส่วนร่วมทางสังคมของบุคคลนั้น มีปัจจัยที่เกี่ยวข้อง คือ สถานภาพทางสังคม สถานภาพทางเศรษฐกิจ สถานภาพทางอาชีพ และที่อยู่อาศัย โดยบุคคลที่มีสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจต่ำจะเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนน้อยกว่าบุคคลที่มีสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจสูง และในทำนองเดียวกันเกษตรกรผู้ทำไร่เต็มเวลาจะเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชนมากกว่าเกษตรกรผู้ทำไร่ไม่เต็มเวลา

2.2.5.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับการกระทำต่อชุมชน

เอกสิทธิ์ สุทธิศาสนกุล (2545, น. 15 - 16) ได้กล่าวว่า ลักษณะของการกระทำต่อชุมชน คือ Initiated Community Action มุ่งในการแก้ไขปัญหาอย่างหนึ่งของชุมชนหรือมุ่งไปสู่เป้าหมายที่แน่นอนของชุมชนผู้ดำเนินงานในกิจกรรมนี้จะเป็นผู้ดำเนินงานด้วยความสมัครใจและโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ร่วมงานแต่ละบุคคลจะต้องแสดงบทบาทเป็นสมาชิกชุมชน กิจกรรมนี้จะต้องอยู่บนพื้นฐานของประชาธิปไตยและโดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจกรรมตามโครงการจะต้องไม่อยู่ภายใต้อิทธิพลของกลุ่มผู้สนใจ (Interest Group) และเปิดโอกาสให้สมาชิกของชุมชนทุกคนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม

เช่น ให้สมาชิกได้ช่วยกันจัดตั้งวัตถุประสงค์ของโครงการช่วยวางแผนดำเนินงานตามแผน จนกระทั่งสำเร็จด้วยขั้นตอนต่าง ๆ ของแบบแผนการกระทำต่อชุมชน ดังนี้

ขั้นที่ 1 เริ่มด้วยกลุ่มคนอย่างน้อย 2 - 3 คนรู้สึกถึงปัญหาอย่างหนึ่งของชุมชนและแสดงความสนใจที่จะทำงานร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหานั้น ซึ่งความสนใจนี้อาจเกิดจากการปรึกษาและการถกเถียงกันระหว่างเพื่อนบ้านหรือระหว่างผู้นำกลุ่มอาสาสมัครต่าง ๆ

ขั้นที่ 2 ก็เกิดขึ้นโดยร่วมกันจัดตั้งคณะผู้ริเริ่มขึ้นซึ่งมักจะเป็นกลุ่มบุคคลชุดเดียวกับผู้รู้สึกถึงปัญหาในกลุ่มบุคคลเหล่านี้จะต้องระบุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของโครงการให้เด่นชัดและจัดวางแผนดำเนินงานเพื่อมุ่งไปสู่เป้าหมายต่าง ๆ ที่วางไว้

ขั้นที่ 3 จะมีกลุ่มบุคคลที่สำคัญอยู่ที่พวกที่คณะผู้ริเริ่มจะต้องคำนึงถึง คือกลุ่มบุคคลผู้เห็นด้วยและสนับสนุนให้มีผู้ดำเนินงานในขั้นที่ 2 กลุ่มบุคคลผู้ที่สนับสนุนด้านค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในการดำเนินงานกลุ่มบุคคล ผู้ที่มีความรู้สึกเป็นกลางกลุ่มบุคคลผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับการดำเนินงาน

ขั้นที่ 4 กลุ่มผู้ดำเนินงานจะต้องพยายามให้สมาชิกส่วนใหญ่ของชุมชนเข้ามาร่วมในโครงการด้วยสมาชิกผู้ร่วมงานนั้น ควรจะมีบุคคลที่ไม่เคยร่วมในการดำเนินงานตามโครงการมาก่อนด้วย ซึ่งจะทำให้ได้รับความสนับสนุนอย่างกว้างขวางจากสมาชิกของชุมชน

ขั้นที่ 5 ระบบของการดำเนินงานตามโครงการอาจจะสลายตัวและผู้ดำเนินงานอาจจะเลิกติดต่อกันในที่สุดหรือบางโครงการ ผู้ดำเนินงานอาจจะมีความประทับใจและมีความสุขในผลสำเร็จของการดำเนินงานตามโครงการจึงมีความต้องการที่จะดำเนินงานต่อไป

2.2.5.3 ทฤษฎีจูงใจ

อวยพร วงษ์คณานุกรักษ์ (2548, น. 46) กล่าวว่า องค์กรจะบรรลุถึงความสำเร็จตามเป้าหมายมากนักน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับความร่วมมือร่วมใจของผู้ปฏิบัติงาน การให้ความร่วมมืออย่างสมานฉันท์นั้นเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อผู้บริหารเข้าใจถึงความต้องการของมนุษย์และสามารถใช้วิธีการจูงใจให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความมั่นใจและเกิดความรู้สึกที่จะอุทิศตนเพื่องานได้ถูกต้อง ในการวิจัยครั้งนี้มีทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม ดังนี้

1. ทฤษฎีจูงใจของ Maslow (1970, p. 39) ได้เสนอทฤษฎีเกี่ยวข้องกับความต้องการของมนุษย์ โดยมีสมมุติฐานเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ 5 ชั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 ความต้องการทางร่างกาย (Physiological Needs) เป็นความต้องการลำดับต่ำสุดและเป็นพื้นฐานของชีวิตเป็นแรงผลักดันทางชีวภาพ เช่น ความต้องการอาหาร น้ำ อากาศ ที่อยู่อาศัย หากพนักงานมีรายได้จากการปฏิบัติงานเพียงพอ ก็จะสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้

โดยมีอาหารและที่พักอาศัยเขาจะมีกำลังที่จะทำงานต่อไป และการมีสภาพแวดล้อมการทำงานที่เหมาะสม เช่น ความสะอาด ความสว่าง การระบายอากาศที่ดี การบริการสุขภาพ เป็นการสนองความต้องการในลำดับนี้ได้

ขั้นที่ 2 ความต้องการความปลอดภัย (Safety Needs) เป็นความต้องการที่จะเกิดขึ้นหลังจากที่ความต้องการทางร่างกายได้รับการตอบสนองอย่างไม่ขาดแคลนแล้ว หมายถึง ความต้องการ สภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยจกอันตรายทั้งทางกายและจิตใจ ความมั่นคงในงานในชีวิต และสุขภาพ การสนองความต้องการนี้ต่อพนักงานทำได้หลายอย่าง เช่น การประกันชีวิตและสุขภาพ กฎระเบียบข้อบังคับที่ยุติธรรม การให้มีสภาพแรงงาน ความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน เป็นต้น

ขั้นที่ 3 ความต้องการทางสังคม (Social Needs) เมื่อมีความปลอดภัยในชีวิตและมั่นคงในการทำงานแล้วคนเราจะต้องความรัก มิตรภาพ ความใกล้ชิดผูกพันต้องการเพื่อน การมีโอกาสเข้าสมาคมสังสรรค์กับผู้อื่นได้รับการยอมรับเป็นสมาชิกในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือหลายกลุ่ม

ขั้นที่ 4 ความต้องการเกียรติยศชื่อเสียง (Esteem Needs) เมื่อความต้องการทางสังคมได้รับการตอบสนองแล้ว คนเราจะต้องการสร้างสถานภาพของตัวเองให้สูงเด่น มีความภูมิใจและสร้าง การนับถือตนเอง ชื่นชมในความสำเร็จของงานที่ทำ ความรู้สึกมั่นใจในตัวเอง และเกียรติยศ ความต้องการเหล่านี้ ได้แก่ ยศ ตำแหน่ง ระดับเงินเดือนที่สูง งานที่ท้าทาย ได้รับการยกย่องจากผู้อื่น มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในงาน โอกาสแห่งความก้าวหน้าในงานอาชีพ เป็นต้น

ขั้นที่ 5 ความต้องการเติมเต็มความสมบูรณ์ให้ชีวิต (Self - Actualization Needs) เป็นความต้องการระดับสูงสุด คือ ต้องการจะเติมเต็มศักยภาพของตนเอง ต้องการความสำเร็จในสิ่งที่ปรารถนาสูงสุดของตัวเองความเจริญก้าวหน้า การพัฒนาทักษะความสามารถให้ถึงขีดสุดยอด มีความเป็นอิสระในการตัดสินใจและการคิดสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ การก้าวสู่ตำแหน่งที่สูงขึ้นในอาชีพ และการทำงาน เป็นต้น

ผู้วิจัย สรุปได้ว่า มาสโลว์แบ่งความต้องการเหล่านี้ออกเป็นสองกลุ่ม คือ ความต้องการ ที่เกิดจากความขาดแคลน (Deficiency Needs) เป็นความต้องการระดับต่ำ ได้แก่ ความต้องการทางกายและความต้องการความปลอดภัย อีกกลุ่มหนึ่งเป็นความต้องการก้าวหน้าและพัฒนาตนเอง (Growth Needs) ได้แก่ ความต้องการทางสังคม เกียรติยศชื่อเสียง และความต้องการเติมเต็มความสมบูรณ์ ให้ชีวิตจัดเป็นความต้องการระดับสูงและอธิบายว่า ความต้องการระดับต่ำจะได้รับการสนองตอบจากปัจจัยภายนอกตัวบุคคลส่วนความต้องการระดับสูง จะได้รับการสนองตอบจากปัจจัยภายในตัวบุคคลเองตามทฤษฎีของมาสโลว์ ความต้องการที่รับการตอบสนองอย่างดีแล้วจะไม่สามารถเป็นเงื่อนไข จุดใจบุคคลได้อีกต่อไป แม้ผลวิจัยในเวลาต่อมาไม่สนับสนุนแนวคิดทั้งหมดของมาสโลว์ แต่ทฤษฎีลำดับความต้องการของเขาก็เป็นทฤษฎีที่เป็นพื้นฐานในการอธิบายองค์ประกอบของแรงจูงใจ ซึ่งมีการพัฒนาในระยะหลัง ๆ

2. ทฤษฎีสองปัจจัยของ Herzberg (1959, p. 53) (Herzberg's Two Factor Theory) หรือที่มีชื่อเรียกว่า Motivation Maintenance Theory, Dual Factor Theory หรือ Motivation - Hygiene Theory เป็นทฤษฎีที่กล่าวถึงความพึงพอใจและไม่พึงพอใจในการทำงาน Herzberg ได้ทำการทดลองโดยการสัมภาษณ์วิศวกรและนักบัญชี ประมาณ 200 คน จากอุตสาหกรรม 11 แห่ง ในบริเวณเมือง Pittsburgh รัฐ Pennsylvania ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยการสอบถามคนงานแต่ละคนเพื่อหาคำตอบว่าอะไรเป็นสิ่งที่ทำให้เขารู้สึกว่าชอบหรือไม่ชอบงานตลอดจนหาเหตุผลจากการวิเคราะห์ที่ได้จากการสัมภาษณ์ Herzberg and Snyderman ได้สรุปว่ามีปัจจัยสำคัญ 2 ประเภทนี้ สัมพันธ์กับความชอบหรือไม่ชอบงานของแต่ละบุคคล ปัจจัยดังกล่าว Herzberg เรียกว่า ปัจจัยจูงใจ (Motivator Factor) และปัจจัยค้ำจุน (Maintenance Factor)

2.1 ปัจจัยจูงใจ (Motivator factor) หมายถึง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการทำงานโดยตรงเป็นปัจจัยที่จูงใจให้คนชอบและรักงาน เป็นตัวการสร้าง ความพึงพอใจให้บุคคลในองค์กรปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น 5 ประการ คือ

2.1.1 ความสำเร็จในงาน (Achievement) หมายถึง การที่บุคคลสามารถทำงานได้เสร็จสิ้นและประสบผลสำเร็จอย่างดี ความสามารถในการแก้ปัญหาต่าง ๆ การรู้จักป้องกันปัญหาที่เกิดขึ้นผลงานสำเร็จเขาจึงเกิดความรู้สึกพอใจและปลื้มใจในผลสำเร็จของงานนั้นอย่างยิ่ง

2.1.2 การได้รับการยอมรับนับถือ (Reconciliation) หมายถึง การที่บุคคลได้รับการยอมรับนับถือไม่ว่าจากผู้บังคับบัญชา จากเพื่อน จากผู้มาขอรับคำปรึกษา หรือจากบุคคลในงานด้วยกัน การยอมรับนี้อาจจะอยู่ในรูปของการยกย่องชมเชยแสดงความยินดี การให้กำลังใจหรือการแสดงออกอื่น ๆ ที่สื่อให้เห็นถึงการยอมรับในความสามารถเมื่อได้ทำงานอย่างใดอย่างหนึ่งบรรลุผลสำเร็จ การยอมรับนับถือจะแฝงอยู่กับความสำเร็จในงานด้วย

2.1.3 ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ (Work Itself) หมายถึง การที่บุคคลได้ปฏิบัติหน้าที่ในงานที่เปิดโอกาสให้ใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ทำทลายให้ต้องลงมือทำหรือเป็นงานที่มีลักษณะสามารถกระทำได้ตั้งแต่ต้นจนจบได้โดยลำพังแต่ผู้เดียว สอดคล้องกับความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์และความสนใจ

2.1.4 ความรับผิดชอบ (Responsibility) หมายถึง การที่บุคคลได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบงานใหม่ ๆ มีโอกาสแสดงความสามารถ มีอำนาจในการรับผิดชอบเต็มที่ และไม่มี การตรวจหรือควบคุมอย่างใกล้ชิด

2.1.5 ความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน (Advancement) หมายถึง การที่บุคคลมีโอกาสศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมได้รับการแต่งตั้งเลื่อนตำแหน่งให้สูงขึ้นของบุคคลในองค์กร ได้รับการฝึกอบรมหรือได้รับมอบหมายงานที่สำคัญมากยิ่งขึ้น

2.2 ปัจจัยค้ำจุน (Maintenance Factor) หมายถึง ปัจจัยที่จะค้ำจุนให้แรงจูงใจในการทำงานของคุณอยู่ตลอดเวลาถ้าไม่มีหรือมีลักษณะที่ไม่สอดคล้องกับบุคคลในองค์กร บุคคลในองค์กรจะเกิดความไม่ชอบงานขึ้น ปัจจัยค้ำจุนเป็นปัจจัยที่มีใช้สิ่งจูงใจโดยตรงในการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานตลอดจนไม่เป็นสิ่งกระตุ้นให้บุคคลกระตือรือร้นในการทำงานให้มากยิ่งขึ้น แต่เป็นข้อกำหนดเบื้องต้นที่จะป้องกันไม่ให้คุณเกิดความพอใจในการทำงาน ซึ่งสาเหตุอันเกิดจากสภาพแวดล้อม โดยไม่เกี่ยวข้องกับส่วนประกอบของงาน มีดังนี้

2.2.1 ความสัมพันธ์กับบุคคลในหน่วยงาน (Relationship With Supervisor) หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีความเข้าใจซึ่งกันและกันสามารถทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหารและพนักงานเป็นอย่างดีในการติดต่อสื่อสาร การประสานงาน ไม่ว่าจะเป็กริยา วาจา หรืออื่น ๆ ที่แสดงถึงความสัมพันธ์อันดีต่อกันและสามารถทำงานร่วมกันอย่างมีความเข้าใจ

2.2.2 นโยบายและการบริหาร (Company Policy and Administration) หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อการจัดการ การวางแผน และการบริหารองค์การ รวมถึงการติดต่อสื่อสารภายในองค์การ

2.2.3 ความมั่นคงในการทำงาน (Job security) หมายถึง ความรู้สึกปลอดภัยว่าจะได้ทำงานในตำแหน่งและสถานที่นั้นอย่างมั่นคง ความยั่งยืนของอาชีพ หรือความมั่นคงขององค์การ

2.2.4 รายได้และสวัสดิการ (Salary) หมายถึง เงินเดือน ค่าตอบแทน และสวัสดิการและการเลื่อนขั้นเงินเดือนในหน่วยงานนั้นเป็นที่พอใจของบุคลากรที่ทำงาน และสวัสดิการต่าง ๆ ในการได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกในงานนั้น

2.2.5 สภาพแวดล้อมในการทำงาน (Work condition) หมายถึง สภาพทางกายภาพของงาน เช่น แสง เสียง อากาศ ชั่วโมงการทำงาน เครื่องมืออุปกรณ์การทำงาน และความรู้สึกถึงความมั่นคงในการทำงาน ความยั่งยืนของอาชีพและองค์กร

จากทฤษฎีการจูงใจของ Herzberg ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ปัจจัยค้ำจุนไม่ใช่เป็นสิ่งจูงใจที่จะทำให้ผลผลิตเพิ่มขึ้น แต่จะเป็นข้อกำหนดเบื้องต้นเพื่อป้องกันไม่ให้คุณไม่พอใจในงานที่ทำอยู่เท่านั้นเอง การค้นพบที่สำคัญจากการศึกษาของ Herzberg คือ ปัจจัยที่เรียกว่าปัจจัยค้ำจุนนั้นจะมีผลกระทบต่อความไม่พอใจในงานที่ทำและปัจจัยจูงใจจะมีผลกระทบต่อความพอใจในงานที่ทำ ดังนั้นสมมุติฐานที่สำคัญของ Herzberg ก็คือ ความพอใจในงานที่จะทำจะเป็นสิ่งจูงใจในการปฏิบัติงาน สำหรับการนำทฤษฎีของ Herzberg ไปประยุกต์ใช้นั้น จะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบทั้งสองด้านควบคู่กันไป องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับสภาพการทำงานก็มีส่วนสำคัญไม่น้อยโดยเฉพาะในสภาพสังคมปัจจุบันซึ่งคุณภาพชีวิตและเทคโนโลยีต่าง ๆ เจริญก้าวหน้ามาก นอกจากจะช่วยสร้างความพอใจในการปฏิบัติงานแล้วยังเป็นตัวช่วยให้ปัจจัยกระตุ้นมีพลังแรงขึ้นด้วย

2.2.5.4 ทฤษฎีการมีส่วนร่วมในการวางแผน

ประชุม รอดประเสริฐ (2549, น. 114 - 117) ได้อธิบายถึง ทฤษฎีการมีส่วนร่วมในการวางแผน มีดังนี้

1. ทฤษฎีการมีส่วนร่วมในการวางแผนของ (Travis) ได้เสนอทฤษฎีการมีส่วนร่วมในการวางแผนสมอง การให้ความรู้ และการประชาสัมพันธ์การมีส่วนร่วมของประชาชน สิ่งเหล่านี้เขาถือว่าเป็นการตกแต่งทิศทางของกระบวนการวางแผนและชี้ให้เห็นว่าในการวางแผนทุกระดับ จะประกอบด้วย 1) สมอง 2) กระบวนการวางแผนและการออกแบบเบื้องต้น 3) กระบวนการออกแบบและการลงมือพัฒนา และ 4) กระบวนการเตรียมการทุกขั้นตอนจะมีความสัมพันธ์กัน สิ่งสำคัญ คือ การให้ความรู้แก่ประชาชนในเรื่องต่าง ๆ ที่จะนำไปสู่การมีส่วนร่วมในการวางแผน เพื่อให้เกิดการยอมรับไม่มีปฏิกิริยาต่อต้าน

2. ทฤษฎีการมีส่วนร่วมในการวางแผนของ (Donald) ได้เสนอทฤษฎีจุดเน้นเกี่ยวกับโอกาสเกิดศักยภาพในการมีส่วนร่วมของกลุ่มผลประโยชน์โอกาสความตระหนัก และโอกาสในการกระทำ การวางแผนจะต้องเกี่ยวข้องและมีผลกระทบกับกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ ซึ่งกลุ่มผลประโยชน์เหล่านั้นมีอิทธิพลต่อการดำเนินงานในการวางแผน จึงจำเป็นต้องเปิดโอกาสให้กลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนในขั้นตอนต่าง ๆ

จากทฤษฎีการมีส่วนร่วมในการวางแผน ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การวางแผนใด ๆ ขององค์การจะมีผลกระทบต่อบุคคลหรือกลุ่มบุคคลทั้งภายในและภายนอกองค์การและในบางครั้งอาจส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติงานตามแผนได้ ดังนั้นควรให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนขององค์การในการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลก็เช่นเดียวกัน การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนส่งผลให้การดำเนินงานเป็นไปตามแผนที่วางไว้ทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

2.2.5.5 ทฤษฎีการมีส่วนร่วมกับภาวะผู้ตาม

ติน ปรัชญพททธิ (2549, น. 62) ได้กล่าวถึง ทฤษฎีการมีส่วนร่วมหรือภาวะผู้ตามไว้ว่า ทฤษฎีนี้ได้รับความสนใจจากนักวิชาการส่วนใหญ่อย่างมาก เนื่องจากนักวิชาการคิดว่าหากองค์การมีภาวะผู้นำที่ดีก็จะพลอยมีภาวะผู้ตามดีไปด้วยเป็นการมองค่อนข้างแคบ เพราะนอกจากจะมองปรากฏการณ์เพียงด้านเดียว การที่นักวิชาการให้ความสำคัญแก่การมีส่วนร่วมหรือภาวะผู้ตามนั้นพอสรุปสาเหตุหลายประการด้วยกัน คือ ประการแรก นักวิชาการบางคนอาจจะไม่แน่ใจว่าองค์การมีความจำเป็นมากน้อยเพียงใดที่จะต้องให้ผู้ตามเข้ามามีส่วนร่วมคืออะไรกันแน่ประการที่สอง หากผู้นำยอมให้ผู้ตามเข้ามามีส่วนร่วมแล้ว ผู้ตามเหล่านั้นได้แก่ใครบ้างผู้ตามทั้งหมดหรือเฉพาะผู้ตามที่ใกล้ชิดสนิทสนมกับผู้นำเท่านั้น และประการสุดท้าย หากผู้นำยอมให้ผู้ตามเข้ามามีส่วนร่วมแล้วผู้ตามควรจะเข้าไปมีส่วนร่วมมากน้อยเพียงใดและลักษณะของการเข้าไปมีส่วนร่วมเช่นนั้นสะท้อน

ให้เห็นถึงลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ตามอย่างไรบ้าง

1. ทฤษฎีการมีส่วนร่วมอาจมีอยู่มากมายหลายทฤษฎีด้วยกันสามารถแบ่งออกเป็นสองกลุ่มใหญ่ ๆ คือ ทฤษฎีความเป็นผู้แทน (Representative) และทฤษฎีประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Democracy)

1.1 ทฤษฎีความเป็นผู้แทน (Representative) ทฤษฎีนี้เน้นความเป็นผู้แทนของผู้นำและถือว่าการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง / ถอดถอนผู้นำ เป็นเครื่องหมายของการที่จะให้หลักประกันกับการบริหารงานดี อย่างไรก็ตามทฤษฎีนี้เน้นเฉพาะการวางโครงการสร้างสถาบัน เพื่อเป็นเครื่องมือในการให้ผู้ตามเข้ามามีส่วนร่วมเท่านั้น เช่น การเลือกตั้งทั่วไป การเลือกตั้งโดยนับคะแนนลับและประชุมปรึกษาหารือประจำปี จะเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมตามนัยของทฤษฎีนี้ได้เปิดโอกาสให้ผู้ตามได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจขององค์กรอย่างแท้จริงและผู้ที่มีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการตัดสินใจ ได้แก่ บรรดาผู้นำต่าง ๆ ที่เสนอตัวเข้าสมัครรับการเลือกตั้ง ส่วนผู้ตามนั้นเป็นเพียงแค่ไม้ประดับเท่านั้น

1.2 ทฤษฎีประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Democracy) ตามแนวความคิดทฤษฎีนี้ การมีส่วนร่วมมีวัตถุประสงค์ไม่เฉพาะแต่การเข้าไปพิจารณาเลือกตั้งหรือถอดถอนผู้นำเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการเข้าไปมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการวางนโยบาย ทฤษฎีนี้ยังมองการมีส่วนร่วมเป็นการให้การศึกษาและพัฒนาการกระทำทางการเมืองและสังคมที่มีความรับผิดชอบนั้น ก็คือ การไม่ยอมให้มีส่วนร่วมนับว่าเป็นการคุกคามตามเสรีภาพของผู้ตาม

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ทฤษฎีการมีส่วนร่วมหรือภาวะผู้ตาม ถ้าองค์กรมีภาวะผู้นำที่ดีก็จะพลอยมีภาวะผู้ตามดีไปด้วย ดังนั้นการมีส่วนร่วมนั้นเกิดจากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นที่สมาชิกเห็นว่าต้องเข้าร่วมในการจัดการการมีเป้าหมายในการที่จะดำเนินการสำเร็จร่วมกัน การมีความสนใจร่วมกันซึ่งในการมีส่วนร่วมนี้ทำให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เข้าร่วมจึงเข้ามามีส่วนร่วม

2.3 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่น

การพัฒนาประเทศที่เข้มแข็งไม่สามารถเกิดขึ้นได้โดยปราศจากความแข็งแกร่งของท้องถิ่น และความแข็งแกร่งของท้องถิ่น ก็ไม่สามารถเกิดขึ้นได้โดยปราศจากความร่วมมือของประชาชนในท้องถิ่น ดังนั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนจึงส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับ การพัฒนาประเทศได้เป็นอย่างดี

2.3.1 ความหมายของการพัฒนาท้องถิ่น

ผู้วิจัย ได้ทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่นของนักวิชาการทั้งไทยและต่างประเทศ มาเสนอไว้ ดังต่อไปนี้

ลิขิต หมู่ดี (2538, น. 154) กล่าวว่า การพัฒนาท้องถิ่น หมายถึงเรื่องของประชาชน ที่เขารู้สึก เขามีความต้องการ เขามีความพยายาม เขาขยันขันแข็งให้เขาขับเคลื่อนศักยภาพออกมาจาก พลังในตัวเขาให้มากที่สุดมองการพัฒนาเป็นภาพรวมว่า ความหมายสำคัญของการพัฒนา คือ กระบวนการ เพื่อเพิ่มความสามารถของคนส่วนใหญ่ในอันที่จะปรับปรุงคุณภาพชีวิตของตนโดยต่อเนื่อง โดยอธิบายว่า กระบวนการพัฒนาจะส่งผลถึงคนส่วนใหญ่ใน 3 ประการ คือ

ประการแรก การพัฒนา หมายถึง ความก้าวหน้า ซึ่งถ้าเป็นเรื่องเศรษฐกิจ ก็เรียกว่า ความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจถ้าทางสังคมก็เป็นเรื่องของการมีเหตุผล ตลอดจนระบบและกลไก ซึ่งเอื้ออำนวยให้สามารถให้เหตุผลเป็นหลักในการตัดสินใจและขจัดความขัดแย้งด้วยสันติวิธี

ประการที่สอง การพัฒนา หมายถึง ความมั่นคงถ้าเป็นทางเศรษฐกิจ คือ เสถียรภาพทางเศรษฐกิจ คือ ไม่มีปัญหาเพื่อเงินเพื่อ เงินผิด ถ้าในสังคมมีความมั่นคง ก็คือ สังคมมีความสุขสามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้โดยปราศจากความรุนแรง

ประการที่สาม การพัฒนานอกจากจะหมายถึง ความก้าวหน้าและความมั่นคงแล้วยัง หมายถึง ความเป็นธรรมอีกด้วยในลักษณะที่ประชาชนทุกคนในในฐานะที่เป็นสมาชิกในสังคมได้เข้ามามี ส่วนร่วมและได้รับผลตอบแทนจากการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามสมควร

สุธี ศรสวรรค์ (2538, น. 16 - 17) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาท้องถิ่น ดังนี้

1. การพัฒนาท้องถิ่นเป็นกรรมวิธีที่มุ่งเสริมความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่น ให้ดีขึ้นโดยความร่วมมืออย่างจริงจังของประชาชนในท้องถิ่นและควรจะเป็นความคิดริเริ่มของประชาชน ในท้องถิ่นนั่นเองแต่ถ้าประชาชนในท้องถิ่นไม่รู้จักริเริ่ม ก็ไม่ใช่เทคนิคกระตุ้นเตือนให้เกิดความคิด ริเริ่ม ทั้งนี้เพื่อให้วิธีนี้ได้รับการตอบสนองจากประชาชนในท้องถิ่นด้วยความกระตือรือร้นอย่างจริงจัง ซึ่งวิธีนี้ได้รับการตอบสนองจากประชาชนในท้องถิ่นด้วยความกระตือรือร้นอย่างจริงจัง ซึ่งวิธีนี้องค์การ สหประชาชาติได้ยึดถือเป็นแนวทางมาตรฐาน

2. การพัฒนาท้องถิ่นเป็นขบวนการซึ่งดำเนินไปด้วยการรวมกำลังของราษฎรเองกับเจ้าหน้าที่ของรัฐบาล เพื่อปรับปรุงสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของท้องถิ่นนั้น ๆ ให้เจริญยิ่งขึ้นและผสมผสานชุมชนเหล่านั้นเข้าเป็นชีวิตและเพื่อให้ราษฎรมีความสามารถอุทิศตนเองเพื่อความก้าวหน้าของประเทศของได้อย่างเต็มที่

3. การพัฒนาท้องถิ่นหมายถึง เทคนิคและวิธีการ โดยจัดทำเป็นโครงการอันหนึ่งอันเดียวกันในการที่จะส่งเสริมปรับปรุงชุมชนท้องถิ่น โดยพยายามที่จะรวมเอาความช่วยเหลือจากภายนอกมารวมผสมผสานกับความมานะพยายามของชาวบ้านในท้องถิ่นเองและพยายามกระตุ้นความคิดริเริ่มจากท้องถิ่นและลักษณะของผู้นำไปด้วยในตัวและถือว่าเป็นส่วนสำคัญยิ่งในการนำการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในด้านนี้

4. การพัฒนาท้องถิ่นเป็นขบวนการแห่งการกระทำทางสังคมที่ราษฎรในชุมชนนั้น ๆ ร่วมกันจัดวางและลงมือกระทำกันเอง กำหนดว่ากลุ่มของตนและแต่ละบุคคลมีความต้องการอย่างไรและปัญหาพร้อมกันมีอะไรบ้างแล้วจัดทำแผนการของกลุ่มและเอกชน เพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ต้องการและสามารถแก้ปัญหาเหล่านั้นได้ โดยพยายามใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนนั้น ๆ ให้มากที่สุดและถ้าจำเป็นอาจจะขอความช่วยเหลือทั้งด้านบริการและวัสดุจากองค์การรัฐบาลและที่มีใช้ของรัฐบาลก็ได้ เราไม่อาจจะตีความหมายให้เป็นที่พอใจได้ถ้าพูดในด้านเนื้อหาของคำ เพราะว่าเป็นปัญหาที่เกี่ยวกับวิธีการกระทำมากกว่าตัวงานที่กระทำจริง ๆ เช่น โรงพยาบาลหรือโรงเรียนนั้นอาจจะเป็นการพัฒนาชุมชนหรือไม่ใช้ก็ได้

5. การพัฒนาท้องถิ่น หมายถึง การรวมกำลังดำเนินงานปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของชุมชนให้ชุมชนมีความเป็นปึกแผ่นและดำเนินงานไปในแนวทางที่ต้องการการทำงานพัฒนาชุมชนในท้องถิ่น ในขั้นแรกจะต้องอาศัยความร่วมมือกำลังของราษฎรในชุมชนในท้องถิ่นนั้น ๆ ในการช่วยตนเองและร่วมมือกันดำเนินงาน แต่มักจะได้รับความช่วยเหลือทางด้านวิชาการด้วยจากหน่วยราชการหรือองค์การอาสาสมัครอื่น ๆ การพัฒนาชุมชน เป็นโครงการซึ่งให้ราษฎรในหมู่บ้านสามารถยื่นมือออกมารับเอาบริหารต่าง ๆ ของรัฐบาลซึ่งมีอยู่แล้วไปใช้ประโยชน์

6. การพัฒนาท้องถิ่น เป็นเพียงส่วนหนึ่งของขบวนการที่ใช้ในการสร้างความเจริญให้ท้องถิ่นเป็นส่วนที่มีลักษณะที่เห็นได้ชัดเจนแตกต่างออกไป โดยประกอบด้วย

6.1 การช่วยตัวเอง

6.2 การพิจารณาถึงความต้องการที่แท้จริงของประชาชน

6.3 การพิจารณาถึงลักษณะของสังคม วัฒนธรรม ประเพณี และลักษณะอื่น ๆ

ของชุมชนนั้น ๆ เป็นส่วนร่วม

7. การพัฒนาท้องถิ่น หมายถึง ขบวนการอย่างหนึ่งที่รัฐบาลนำมาใช้ เพื่อเป็นการกระตุ้นช่วยเหลือและส่งเสริมประชาชนในท้องถิ่นให้เกิดความคิดริเริ่มขึ้น และเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานปรับปรุงความเป็นอยู่ของตนเอง และเสริมสร้างท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าทั้งในทางเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย

8. การพัฒนาท้องถิ่น เป็นกระบวนการที่มุ่งจะชักจูงและส่งเสริมประชาชนให้มีความรู้สึกระตือรือร้นและสนใจที่จะเข้าร่วมมือดำเนินการปรับปรุงการทำการมาหากินเพื่อสร้างความเจริญให้กับท้องถิ่น

จิตยา สุวรรณชฎ (2539, น. 78) กล่าวว่า การพัฒนาเป็นกระบวนการในอันที่จะสร้างความเปลี่ยนแปลงของประเทศหรือสังคมหรือชุมชนให้บรรลุเป้าหมายภายในระยะเวลาที่กำหนดโดยการใช้ทรัพยากรและอุปกรณ์เป็นพาหะสร้างความเปลี่ยนแปลงไปสู่เป้าหมายนั้น ประสิทธิภาพของกระบวนการพัฒนานี้จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้วิทยาศาสตร์เข้ามาประยุกต์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสาขามุ่งประยุกต์ เช่น การบริหารโครงการ การค้นคว้า เป็นต้น

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2540 น. 45) ได้กล่าวถึง การพัฒนาว่า

1. การพัฒนา คือ การเปลี่ยนแปลงตามแผนหรือการเปลี่ยนแปลงที่มีกำหนดทิศทาง (Planned or Directed Change) การพัฒนามิได้เป็นเรื่องตามธรรมชาติ หากเป็นความพยายามของมนุษย์พยายามที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นโดยกำหนดทิศทางหรือรายละเอียดเอาไว้ล่วงหน้าว่าการพัฒนาอะไรพัฒนาอย่างไรเร็วอย่างไรใครเป็นผู้พัฒนาหรือถูกพัฒนา เป็นต้น

2. เป้าหมายสุดยอดของการพัฒนาอยู่ที่คนคนเป็นทั้งผู้ถูกพัฒนาและรับผลของการพัฒนา และมองคนเป็นกลุ่มหรืออยู่ในกลุ่ม ดังนั้นการพัฒนาคนจึงรวมถึงการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรม

3. เป้าหมายของการพัฒนาคน กลุ่มคน หรือสังคม คือ ความกินดีอยู่ดีด้านต่าง ๆ หรือสภาพสังคมที่ดี ซึ่งรวมถึงสภาพทางเศรษฐกิจและการเมือง

สนธยา พลศรี (2545, น. 5) นิยามว่า การพัฒนา หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงของสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ดีขึ้น ทั้งทางด้านคุณภาพ ปริมาณ และสิ่งแวดล้อมด้วยการวางแผนโครงการและดำเนินงานโดยมนุษย์ เพื่อประโยชน์แก่ตัวของมนุษย์เอง

จารุพันธ์ อินวาท (2550, น. 13) การพัฒนาท้องถิ่น คือ การพัฒนาที่เกิดขึ้นจากประชาชนในบทบาทที่ประชาชนมีส่วนร่วมกับหน่วยการบริหารท้องถิ่น โดยเปลี่ยนฐานะจากการเป็นผู้ถูกพัฒนามาเป็นผู้กระทำการพัฒนาเอง โดยความร่วมมือดังกล่าวมีจุดมุ่งหมายเพื่อความต้องการทั้งหมดของชุมชนเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้นของชุมชน

ปวีณา วีรยางกูร (2554, น. 31) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การพัฒนาท้องถิ่น หมายถึง กระบวนการที่กระทำอย่างมีระบบ แบบแผน เพื่อที่จะก่อให้เกิดการก้าวหน้าและเสริมสร้างความเจริญงอกงามในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง กระบวนการเหล่านั้นจำเป็นต้องเกิดขึ้นจากประชาชนในท้องถิ่น ประชาชนในท้องถิ่นจะมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของตน โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลักมีการรวมกลุ่มและระดมความคิดในการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นตลอดจนร่วมกันทำนุบำรุงรักษาให้คงไว้ จนก่อให้เกิดความกินดีอยู่ดีของประชาชนในท้องถิ่น มีความสุขและสามารถที่จะพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน ซึ่งการพัฒนาท้องถิ่นจากประชาชนในท้องถิ่นนั้นจะก่อให้เกิดท้องถิ่นมีรากฐานแข็งแรงและมีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการท้องถิ่นมากยิ่งขึ้นจากความหมายของการพัฒนาท้องถิ่นดังกล่าว

Wilson and Game (1998, pp. 29 - 39) กล่าวว่า การพัฒนาท้องถิ่นมีความหมายที่เชื่อมโยงกับการปกครองท้องถิ่น ดังนี้

1. การสร้างอัตลักษณ์ของชุมชนและความผูกพันของคนในชุมชน (Building and Articulating Community Identity) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นช่วยสร้างอัตลักษณ์ หรือลักษณะร่วมกันในด้านต่าง ๆ ของความเป็นชุมชนหนึ่ง ๆ ซึ่งย่อมสะท้อนออกมาให้คนในชุมชนได้เห็นและช่วยกระตุ้นความรู้สึกผูกพันต่อพื้นที่และชุมชนของประชาชน

2. การให้ความสำคัญเน้นย้ำถึงความหลากหลาย (Emphasizing Diversity) การปกครองท้องถิ่นแต่ละพื้นที่ย่อมมีความแตกต่างกันทั้งในด้านประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของพื้นที่ สภาพเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ถึงแม้จะมีรูปแบบเดียวกันหรือไม่แตกต่างกัน ตามที่กฎหมายได้กำหนดมาให้ก็ตาม ลักษณะเช่นนี้ย่อมชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างหลากหลายของแต่ละพื้นที่ซึ่งมีปัญหาที่ต้องการแก้ไขและความต้องการของประชาชนที่แตกต่าง

3. ส่งเสริมนวัตกรรมและการเรียนรู้ (Fostering Innovating and Learning) การให้ความสำคัญต่อความแตกต่างหลากหลายทำให้การปกครองท้องถิ่นช่วยก่อให้เกิดการเรียนรู้ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น ซึ่งอาจเหมือนหรือแตกต่างจากท้องถิ่นอื่น ๆ และนำมาสู่การคิดค้นนวัตกรรมในการแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นเองหรือสามารถไปปรับใช้ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นอื่น ๆ หรือแม้กระทั่งรัฐบาลกลางหรือส่วนกลางด้วยการแพร่กระจายความรู้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแก่คนในท้องถิ่นและแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ กระทำได้ในรูปแบบ เช่น จัดหมายข่าว วารสาร หรือรายงานประจำปี

4. การสนองตอบต่อปัญหาอย่างรวดเร็ว เหมาะสมและร่วมมือ (Responding Swiftly, Appropriately, Corporately) การปกครองท้องถิ่นจะตอบสนองต่อปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนอย่างรวดเร็ว มีวิธีการในการแก้ไขปัญหาที่เหมาะสม และได้รับความร่วมมือจากคนในท้องถิ่นมากกว่าหน่วยงานภาครัฐจากส่วนกลาง อีกทั้งอาจจะประหยัดหรือคุ้มค่าในทางเศรษฐกิจมากกว่าอีกด้วย

5. การกระจายอำนาจ (Dispersing Power) การปกครองท้องถิ่นช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดสังคมที่มีลักษณะพหุสังคม (Plural Society) ซึ่งเป็นลักษณะของสังคมตามความเชื่อของหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย สังคมที่จะมีลักษณะเช่นนี้ได้ อำนาจจะต้องกระจายตัวไปทั่ว ทั้งสังคมอย่างกว้างขวาง ไม่กระจุกตัวอยู่ที่ใดที่หนึ่งหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือกลุ่มบุคคลใดกลุ่มบุคคลหนึ่งเท่านั้น

6. การมีส่วนร่วมของประชาชน (Popular Participation) การปกครองท้องถิ่นเป็นช่องทางที่มีคุณค่าอย่างยิ่งสำหรับการขยายการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา โดยเฉพาะในแง่มุมมองที่ว่า การให้บริการสาธารณะในระดับท้องถิ่น มีความหมายมากที่สุดต่อพลเมือง

7. การกระตุ้นต่อการพัฒนาท้องถิ่น (Spurring of Economic Development) การเพิ่มบทบาทใหม่ขององค์กรปกครองท้องถิ่นช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจให้เจริญเติบโตเพิ่มมากขึ้น แทนที่จะให้บทบาทนี้ เป็นเจ้าหน้าที่ของส่วนกลางแต่เพียงผู้เดียว บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านนี้ เช่น การสร้างถนนและสิ่งสาธารณูปโภคภายในท้องถิ่น การร่วมลงทุนกับภาคเอกชนในกิจการที่เกี่ยวข้องกับสาธารณะ หรือการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์หรือธนาคารท้องถิ่น เป็นต้น หลายประเทศองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้เข้าไปมีบทบาทสำคัญในหลายอุตสาหกรรม ซาก่อนหน้านั้นเคยเป็นบทบาทของเอกชนมาก่อน

8. การเปลี่ยนแปลงทางสังคม (Social Transformation) นอกเหนือจากที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เข้าไปมีส่วนอย่างสำคัญกิจกรรมต่าง ๆ ในเชิงสวัสดิการสังคมแล้ว ยังมีโครงการต่าง ๆ ในการจัดความยากจน และการไม่รู้หนังสือ ซึ่งย่อมเป็นพลังขับเคลื่อนหนึ่งที่สำคัญไม่ต่างจากองค์กรอื่น ๆ ในการสร้างความเปลี่ยนแปลงทางสังคม

9. การกระจายผลลัพธ์ของการพัฒนาอย่างเป็นธรรม (Equitable Distribution of Fruits of Development) เมื่อพิจารณาถึงองค์กรปกครองในระดับต่าง ๆ แล้ว การปกครองท้องถิ่นนับว่า เป็นองค์กรที่มีความเป็นรูปธรรม มีความใกล้ชิดในการติดต่อพบปะกับประชาชน และมีความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่น ดังนั้นการตัดสินใจดำเนินงานต่าง ๆ ย่อมทำให้ท้องถิ่นได้รับผลประโยชน์ มีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผลทำให้ผลของการพัฒนาทั่วทั้งสังคมอย่างเป็นธรรม

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การพัฒนาท้องถิ่น หมายถึง การดำเนินการกิจการต่าง ๆ ในท้องถิ่นที่มุ่งส่งเสริมในการสร้างความมั่นคงให้กับท้องถิ่นทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง และความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่น โดยมีการร่วมมือของแต่ละฝ่ายทั้งทางภาครัฐ เอกชน และภาคประชาชนในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาหรือเพื่อตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของประชาชนในท้องถิ่นและเป็นการสร้างระดับความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่นให้มีความกินดีอยู่ดีและสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

2.3.2 องค์ประกอบของการพัฒนาท้องถิ่น

องค์ประกอบของการพัฒนาท้องถิ่น มีหลายด้าน ดังนี้

ปารีชาติ วลัยเสถียร (2535, น. 78) กล่าวถึง องค์ประกอบของการพัฒนาท้องถิ่น ดังนี้

1. การพัฒนาท้องถิ่น คือ ความพยายามที่จะยกมาตรฐานการครองชีพของประชาชนภายในท้องถิ่นให้ดีขึ้น หรืออาจกล่าวได้ว่าการพัฒนาท้องถิ่นมีจุดมุ่งหมายที่จะทำให้ประชาชนภายในท้องถิ่น มีความเจริญขึ้นทั้งทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง
2. การพัฒนาท้องถิ่นมีจุดมุ่งหมายที่จะเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมหรือลักษณะทางกายภาพตลอดจนการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของประชาชน การประพฤติปฏิบัติแบบเก่า ๆ ของประชาชนในท้องถิ่นอย่างใดอย่างหนึ่งหรือสองอย่างด้วยวิธีการให้การศึกษาแก่ประชาชนโดยเน้นที่การเปลี่ยนแปลงทัศนคติและแนวคิดให้ถูกต้อง
3. การดำเนินงานจะต้องตอบสนองความต้องการของประชาชน หมายถึง กิจกรรมใด ๆ ที่จะนำไปส่งเสริมให้ประชาชนรับไปปฏิบัติ จะต้องเป็นความต้องการของประชาชนอยู่แล้ว หรือเป็นกิจกรรมที่จะเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีพของประชาชน และสามารถทำให้ประชาชนรู้สึกต้องการได้
4. การพัฒนาท้องถิ่นจะต้องใช้หลักการยั่วยุ เร่งเร้า ส่งเสริมให้ประชาชนเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ตลอดจนดำเนินการไปตามโครงการพัฒนานั้น ๆ
5. ผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Change Agent) จะต้องทำหน้าที่เป็นผู้กระตุ้นเตือน ยั่วยุและส่งเสริมให้ประชาชนเกิดความคิดริเริ่มขึ้น
6. รัฐบาล หรือแหล่งความช่วยเหลือจากภายนอก จะเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือสิ่งที่เกินความสามารถที่ประชาชนในท้องถิ่นจะจัดหามาเองได้ เช่น ความรู้ทางวิชาการ วัสดุ และเงินเท่าที่จำเป็น
7. จะต้องมีการรวบรวมผู้เชี่ยวชาญสาขาต่าง ๆ เข้าด้วยกันมิใช่ดำเนินการเพียงหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งเพราะปัญหาของชุมชนอยู่นอกเหนือความสามารถของหน่วยงานหนึ่งหน่วยงานใดโดยเฉพาะ และการที่จะพัฒนาชุมชนให้ได้ผลจะต้องเป็นการพัฒนาโดยทั่วไปและมุ่งประชาชนเป็นหลัก ดังนั้นจึงใช้หลักการที่เรียกว่า Holistic Approach คือ มุ่งที่จะพัฒนาทุก ๆ ด้านไม่ใช่ด้านใดด้านหนึ่ง
8. กระบวนการพัฒนาท้องถิ่นจะต้องพิจารณาถึงสังคม ประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นหลัก
9. วิธีการในการพัฒนาท้องถิ่นให้อาศัยหลักการและแนวทางระบอบประชาธิปไตยเป็นพื้นฐานในการดำเนินการ

ลิขิต หมู่ดี (2538, น. 11) การพัฒนาท้องถิ่นจะประสบผลสำเร็จได้นั้น มีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

1. ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา (People Participation)
2. การพัฒนานั้นจะต้องนำไปสู่การช่วยตัวเองได้ (Self Reliance) คือ เป็นงานที่ประชาชนทำเอง ผลประโยชน์เป็นของประชาชนเอง และประชาชนมีขีดความสามารถที่จะดำเนินการพัฒนาไปด้วยตัวของเขาเอง
3. การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายความต้องการ และการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานจะทำให้มีการพัฒนาการของประชาชน
4. การมีส่วนร่วมที่จะรับผิดชอบต่อผลที่จะเกิดขึ้น หรือเป็นการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจะเป็นการพัฒนาให้ประชาชนนั้นได้เข้ามามีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น

ดารานี ศรีจันทร์อ่อน (2544, น. 10) กล่าวว่า องค์ประกอบของการพัฒนาท้องถิ่น แบ่งออกเป็น 4 ประการด้วยกัน ได้แก่ ขบวนการ (Program) วิธีการ (Method) กรรมวิธีการเปลี่ยนแปลง (Movement) และโครงการ (Project)

1. การพัฒนาท้องถิ่นเป็นขบวนการที่จะต้องทำกันอย่างต่อเนื่องกันอย่างมีระบบ เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากระดับหนึ่งไปสู่อีกระดับหนึ่ง การเปลี่ยนแปลงนี้จำเป็นต้องใช้เวลา และต้องอาศัยกรรมวิธีการเปลี่ยนแปลงที่ถูกต้อง
2. การพัฒนาท้องถิ่นเป็นวิธีการที่ใช้ความสามารถของประชาชนและความร่วมมือระหว่างประชาชนกับรัฐบาลในการก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น วิธีการนี้ต้องเป็นที่ยอมรับ และสามารถนำการเปลี่ยนแปลงมาสู่ชุมชนอย่างถาวรและมีประโยชน์ต่อชุมชน
3. การพัฒนาท้องถิ่นเป็นกรรมวิธีการเปลี่ยนแปลง จากลักษณะหนึ่งไปสู่อีกลักษณะหนึ่งโดยเฉพาะการเน้นการเปลี่ยนแปลงทางทัศนคติของคนเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางวัตถุ
4. การพัฒนาท้องถิ่นเป็นแผนงานหรือโครงการที่ได้จัดทำขึ้นตามหลักของการพัฒนาชุมชนเพื่อนำแผนงานหรือโครงการไปปฏิบัติให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโดยคนในชุมชน การพัฒนามีเป้าหมายเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและทำให้ประชาชนสามารถพึ่งตนเองได้อย่างแท้จริง

ดังนั้น จากองค์ประกอบของการพัฒนาท้องถิ่นในส่วนที่เกี่ยวกับกระบวนการพัฒนานั้น การเปลี่ยนแปลงหรือการพัฒนาจะเกิดขึ้นได้จะต้องอาศัยความร่วมมือจากคน 3 ฝ่ายด้วยกัน คือ ราษฎร ราชการและรัฐบาล กล่าวคือ ในระดับท้องถิ่นนั้น รัฐบาล ได้แก่เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น ราชการ ก็คือ เจ้าพนักงานหรือข้าราชการประจำส่วนราษฎรก็คงจะได้แก่ประชาชนในเขตนั้น ๆ ทั้งสามฝ่ายจะต้องร่วมมือร่วมใจกันทำให้เกิดการพัฒนาทั้งนี้และทั้งนั้นคงจะต้องพิจารณาหรือคำนึงถึงหลักการที่สำคัญ การพัฒนาท้องถิ่นเป็นกระบวนการเสริมสร้างความเจริญของท้องถิ่นอย่างมีระบบ

ทั้งทางด้านเศรษฐกิจสังคมและการเมือง โดยมีเป้าหมายเพื่อปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่นให้ดีขึ้นและหลักการในการทำงานเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่นเป็นการทำงานเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่น เป็นการทำงานที่เกี่ยวข้องกับประชาชน ดังนั้นบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในฐานะที่เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาท้องถิ่นทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมจะต้องเป็นไปในลักษณะการกระตุ้นและชี้นำประชาชนในท้องถิ่นให้เกิดความคิดริเริ่มในการแก้ไขปัญหาหรือสนองความต้องการของตน ซึ่งจะทำให้การพัฒนาท้องถิ่นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของการพัฒนาท้องถิ่น จะต้องอาศัยความร่วมมือจากคน 3 ฝ่ายด้วยกัน คือ ราษฎร ราชการ และรัฐบาล ซึ่งจะช่วยให้ท้องถิ่นหรือชุมชนเกิดการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปสู่สภาพที่ดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ ทั้งนี้การพัฒนาดังกล่าวต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน ความสมดุลในการพัฒนา การส่งเสริมให้ท้องถิ่นมีการพึ่งตนเอง และจะต้องสอดคล้องกับขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่นด้วยจะช่วยเสริมสร้างความเจริญของท้องถิ่นอย่างมีระบบทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอย่างยั่งยืน

2.3.3 กระบวนทัศน์ใหม่ในการพัฒนาท้องถิ่น

อภิชาติ คำดี (2552, น. 98) ปัจจุบันสังคมไทยได้มีการกระจายอำนาจลงสู่ท้องถิ่นอย่างทั่วถึงครอบคลุมทั่วทุกภูมิภาค โดยมีรูปแบบขององค์กรท้องถิ่นที่แตกต่างกันออกไป อาทิ องค์กรท้องถิ่นที่มีความเก่าแก่ยาวนานมากที่สุดอย่างเทศบาล ถัดมาคือ องค์กรบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) และองค์กรท้องถิ่นที่เกิดขึ้นหลังสุดอย่างองค์กรบริหารส่วนตำบล (อบต.) รวมทั้งการปกครองพิเศษอีก 2 รูปแบบ คือ กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา

1. ความสำเร็จในการบริหารการพัฒนาท้องถิ่นจึงฝากไว้กับผู้นำองค์กรท้องถิ่น ซึ่งเป็นผู้นำที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ กระบวนทัศน์ (Paradigm) หรือแนวความคิดอย่างเป็นระบบในการพัฒนาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับผู้นำองค์กรท้องถิ่นในการพัฒนาท้องถิ่น โดยมีประโยชน์สุขของประชาชนเป็นเป้าหมายสำคัญ

จากการศึกษาค้นคว้าทางวิชาการผสมผสานกับประสบการณ์ของผู้เขียนที่ได้มีโอกาสคลุกคลีกับองค์กรท้องถิ่นในฐานะวิทยากรและสื่อสารมวลชนที่ทำงานด้านท้องถิ่นมาอย่างยาวนาน พอจะสังเคราะห์ออกมาเป็นกระบวนทัศน์ใหม่ในการพัฒนาท้องถิ่น ดังต่อไปนี้

1.1 การพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development) การพัฒนาที่ประสบความสำเร็จนั้นต้องเป็นการพัฒนาอย่างยั่งยืน หมายถึง เป็นการพัฒนาที่ทำให้ประชาชนสามารถพึ่งตนเองได้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น อยู่ท่ามกลางสภาพแวดล้อมและสังคมที่ดีงาม เข้มแข็งพอที่จะช่วยเหลือผู้อื่นและเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะ

1.2 ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) การพัฒนาที่ดีนั้นไม่จำเป็นต้องติดยึดอยู่กับตำราหรือทฤษฎี การพัฒนาแบบตะวันตกที่อาจไม่สอดคล้องกับสภาพสังคมไทย ดังนั้นการศึกษา

ค้นคว้าภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาท้องถิ่น จึงเป็นแนวทางที่นักบริหารการพัฒนาพึงให้ความสำคัญเป็นความจำเป็นที่ผู้นำนองค์กรท้องถิ่นต้องรู้เท่าทัน มองเห็นโลกทั้งใบ แต่ต้องเข้าใจท้องถิ่นของตนเองอย่างแท้จริง เพื่อออกแบบการพัฒนาให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพ “ภูมิสังคม” ของท้องถิ่นนั้น ๆ “Think Globally, but Act Locally” (Drucker, 2006, p. 541)

1.3 ความเสมอภาค (Equity) เป็นหัวใจสำคัญของสังคมประชาธิปไตย ที่ให้ความเคารพในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์อย่างเท่าเทียมกัน กระบวนการพัฒนาที่เช่นเดียวกัน ประชาชนทุกคนต้องมีความเท่าเทียมกันในการได้รับโอกาสจากการพัฒนานโยบายสาธารณะและโครงการพัฒนาต่าง ๆ ขององค์กรท้องถิ่นจึงต้องอยู่บนพื้นฐานของความเสมอภาคไม่ใช่กำหนดมาจากพรรคพวก หัวคะแนน หรือฐานคะแนนเสียง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาเศรษฐกิจนั้นก็ต้องคำนึงถึงโครงสร้างของการกระจายรายได้ควบคู่ไปกับความเจริญเติบโตด้วย

1.4 การกระจายอำนาจ (Empowerment) สังคมโลกปัจจุบันเป็นสังคมแห่งการกระจายอำนาจทั้งในระดับโลก ระดับชาติ และระดับท้องถิ่น ด้วยความเป็นโลกแห่งการสื่อสารไร้พรมแดน การกระจายอำนาจจึงเป็นแนวคิดสำคัญสำหรับการพัฒนาทุกระดับ ภายใต้หลักการที่ว่า ไม่มีผู้ปกครองใดที่เข้าใจ ใกล้ชิด และเข้าถึงประชาชนและการแก้ปัญหาได้ดีเท่ากับผู้ปกครองที่มาจากประชาชนด้วยตนเอง การบริหารการพัฒนายุคใหม่จึงต้องเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน (Participation) เพื่อให้การพัฒนาและการแก้ปัญหาสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง และวิธีการพัฒนานั้นต้องเป็นแบบจากล่างขึ้นบน (Bottom Up) ไม่ใช่แบบบนลงล่าง (Top Down Management) เหมือนอย่างในอดีต

1.5 ความคุ้มค่า (Productivity) หมายถึง การพัฒนาต่าง ๆ นั้นมีความคุ้มค่าหรือไม่เมื่อเปรียบเทียบทรัพยากรที่ใช้ไปกับผลที่ได้รับกลับมา ในภาคเอกชนนั้นมักจะเน้นการบริหารที่มีประสิทธิภาพ (Efficiency) คือ ทำถูกวิธี (Do Thing Right) เพื่อให้ต้นทุนต่ำสุด ได้กำไรสูงสุด แต่ในภาครัฐหรือองค์กรท้องถิ่นที่มีประโยชน์สาธารณะ (Public Benefit) เป็นเป้าหมายนั้นควรเน้นการบริหารที่มีประสิทธิผล (Effective) คือ ทำถูกเรื่อง (Do right Thing) โดยมุ่งที่ประโยชน์สุขของประชาชนเป็นหลัก การพัฒนาบางอย่างอาจไม่คุ้มค่าในเชิงเศรษฐกิจแต่ถ้ามีความคุ้มค่าในเชิงสังคม วัฒนธรรม การศึกษา คุณภาพชีวิตของประชาชนก็อาจดำเนินการได้

2. กระบวนการพัฒนาเหล่านี้ ต้องอยู่ภายใต้ร่มธงใหญ่ คือ หลักธรรมาภิบาล (Good Governance) อันประกอบด้วย การมีส่วนร่วม (Participation) / ความโปร่งใส (Transparency) / การตรวจสอบได้ (Accountability) / นิติธรรม (Rules of Law)

นอกจากนี้แล้ว ในหลักพระพุทธศาสนาก็ยังมีหลักธรรมหลายเรื่องที่เหมาะสมอย่างยิ่งที่สังคมไทยควรจะน้อมนำมาใช้เป็นภูมิปัญญาในการประพฤติปฏิบัติเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ทั้งในส่วนที่เป็นผู้นำชุมชนและสมาชิกของชุมชน อาทิ คุณธรรมสำหรับผู้นำชุมชน ประกอบด้วย

ราชสังคหะ คือ ทำนุบำรุงทวยราษฎร์ให้ประชาชาติดำรงอยู่ในเอกภาพและสามัคคีด้วยหลักธรรมที่เรียกว่า “ราชสังคหัตถุ” (หลักการสงเคราะห์ประชาชนของพระราชา) 4 ประการ คือ

2.1 สัสสมณะ ผลิตบำรุงธัญญาหาร คือ ปรีชาสามารถในนโยบายที่จะบำรุงพืชพันธุ์ธัญญาหาร ส่งเสริมการเกษตรให้อุดมสมบูรณ์

2.2 ปุริสมณะ ผลิตบำรุงข้าราชการ คือ ปรีชาสามารถในนโยบายที่จะบำรุงข้าราชการด้วยการส่งเสริมคนดีมีความสามารถและจัดสวัสดิการให้ดี เป็นต้น

2.3 สัมมาปาสะ ผูกประสานปวงประชา คือ ผดุงผสานประชาชนไว้ด้วยนโยบายส่งเสริมอาชีพ เช่น จัดทุนให้คนยากจนยืมไปสร้างตนในพาณิชยกรรม หรือดำเนินกิจการต่าง ๆ ไม่ให้ฐานะเหลื่อมล้ำห่างเหินจนแตกแยกกัน

2.4 วาขไปยะ มีวาหะคูตตีมีใจ คือ รู้จักพูด รู้จักชี้แจงแนะนำ รู้จักหักทลายไถ่ถามทุกข์สุขราษฎรทุกชั้น แม้ปราศรัยก็ไพเราะน่าฟังทั้งประกอบด้วยเหตุผลเป็นหลักฐาน มีประโยชน์เป็นทางแห่งการสร้างสรรค์ แก้ไขปัญหาเสริมความ สามัคคี ทำให้เกิดความเข้าใจดี ความเชื่อถือและความนิยมนับถือ

3. คุณธรรมสำหรับสมาชิกของชุมชน คือ มีส่วนในการปกครองโดยปฏิบัติตามหลักการร่วมรับผิดชอบที่จะช่วยป้องกันความเสื่อมในชุมชน และนำไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองโดยส่วนเดียวที่เรียกว่า อปรีหานิยธรรม 7 ประการ คือ

3.1 หมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์ พบปะปรึกษาหารือกิจการงาน (ที่พึงรับผิดชอบตามระดับของตน) โดยสม่ำเสมอ

3.2 พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม พร้อมเพรียงกันทำกิจกรรมทั้งหลายที่พึงทำร่วมกัน

3.3 ไม่ถืออำเภอใจใครต่อความสะดวก บัญญัติวางข้อกำหนดกฎเกณฑ์ต่าง ๆ อันมิได้ตกลงบัญญัติวางไว้และไม่เหยียบย่ำล้มล้างสิ่งที่ตกลงวางบัญญัติกันไว้แล้วถือปฏิบัติมั่นอยู่ในบทบัญญัติใหญ่ที่วางไว้เป็นธรรมนุญ

3.4 ท่านผู้ใดเป็นผู้ใหญ่มีประสบการณ์ยาวนาน ให้เกียรติเคารพนับถือท่านเหล่านั้นมองเห็นความสำคัญแห่งถ้อยคำของท่านว่าเป็นสิ่งอันพึงรับฟัง

3.5 ไม่ลุอำนาจแก่ความอยากที่เกิดขึ้น ให้เกียรติและคุ้มครองกุลสตรี มิให้มีการข่มเหงรังแก

3.6 เคารพบูชาสักการะเจดีย์ ปุชนียสถาน อนุสาวรีย์ประจำชาติ อันเป็นเครื่องเตือนความทรงจำยินดีในการที่จะอยู่อย่างสงบ ไร่ให้ทำดี และเป็นที่รวมใจของหมู่ชน ไม่ละเลยพิธีเคารพบูชาอันพึงทำต่ออนุสรณ์สถานเหล่านั้นตามประเพณี

3.7 จัดการให้ความรัก บำรุง คุ้มครองอันชอบธรรมแก่บรรพชิต ผู้ทรงศีลทรงธรรมบริสุทธิ ซึ่งเป็นหลักใจและเป็นตัวอย่างทางศีลธรรมของประชาชน เต็มใจต้อนรับ และหวังให้ท่านอยู่โดยผาสุก ความตั้งใจที่จะอยู่ร่วมกันอย่างสันติ และปรารถนาดีต่อมนุษยชาติ และการต้อนรับผู้มาเยือนด้วยความยินดีให้มี ความสุข

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า กระบวนทัศน์ใหม่ในการพัฒนาท้องถิ่น จึงประกอบด้วย การพัฒนาอย่างยั่งยืน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ความเสมอภาค การกระจายอำนาจ ความคุ้มค่า โดยอาศัยหลักการาสังคหวัตถุ” (หลักการสงเคราะห์ประชาชนของพระราชา) 4 ประการ และปรีหานิยธรรมเป็นหลักธรรมสำหรับการมีส่วนร่วมในการปกครอง ซึ่งเหมาะสมอย่างยิ่งในสังคมปัจจุบันที่มุ่งเน้นการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม

2.3.4 การบริหารการพัฒนา

ผู้วิจัย ได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และได้้นำแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารพัฒนา (Development Administration) ของนักวิชาการทั้งไทยและต่างประเทศมาเสนอ ไว้ดังต่อไปนี้

วิรัช วิรัชนิการวรรณ (2549, น. 18) ได้ให้ความหมายของการบริหารการพัฒนา คือ วิธีการหรือแนวทางการบริหารจัดการอย่างหนึ่งที่หน่วยงานของรัฐ และ / หรือ เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้ในการบริหารราชการหรือในการบริหารงานภาครัฐ โดยให้ความสำคัญกับ 1) “การบริหารพัฒนา” หมายถึง การบริหารที่ต้องเกี่ยวข้องกับกิจกรรมการพัฒนาตามนโยบาย แผน แผนงาน และโครงการต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และการบริหาร ตัวอย่างเช่น การพัฒนาเมือง การพัฒนาชนบท การพัฒนาเศรษฐกิจ การพัฒนาสังคม และการพัฒนาองค์กรตามรัฐธรรมนูญ พร้อมกันนี้ ยังครอบคลุมถึง 2) “การพัฒนาการบริหาร” ภายใน เช่น อาจจัดแบ่งเป็นการพัฒนาระบบที่ใหญ่ คือ โครงสร้าง อำนาจหน้าที่ และที่ระบย่อย คือ ตัวบุคคลทั้งด้านพฤติกรรมและจิตใจ หรือจัดแบ่งเป็นการพัฒนาหรือปรับปรุงที่โครงสร้าง อำนาจหน้าที่ กระบวนการบริหารงาน ตลอดจนการเพิ่มขีดความสามารถในการบริหาร เป็นต้น โดยคำนึงถึงปัจจัยภายนอกหรือสภาพแวดล้อมด้วย ทั้งนี้เพื่อช่วยให้หน่วยงานของรัฐ และเจ้าหน้าที่ของรัฐมีประสิทธิภาพในการบริหารราชการแผ่นดินเพิ่มขึ้นสามารถช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือการพัฒนาประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของการพัฒนาประเทศที่ได้กำหนดไว้เพื่อตอบสนองความต้องการและประโยชน์ของประชาชนทั้งเพื่อความเจริญก้าวหน้าและความมั่นคงของประเทศชาติ เมื่อเป็นเช่นนี้การบริหารการพัฒนาจึงเป็น มรรควิธี (Means) แนวทาง หรือวิธีการหนึ่ง หรือเหตุ เพื่อนำไปสู่จุดหมายปลายทาง (Ends) หรือผล

ติน ปรัชญฤทธิ์ (2554, น. 8 - 9) ได้ให้ความหมายการบริหารการพัฒนา หมายถึง การจัดเตรียมเปลี่ยนแปลง ปรับปรุง หรือปฏิรูปโครงสร้าง กระบวนการและพฤติกรรมการบริหาร ให้มีสมรรถนะ (Capabilities) หรือความสามารถที่จะรองรับนโยบาย แผน แผนงาน โครงการ หรือกิจกรรม เพื่อให้บังเกิดความเปลี่ยนแปลงตามที่ได้วางแผนไว้ล่วงหน้าและความเปลี่ยนแปลงตามที่ได้วางแผนไว้ล่วงหน้าจะมุ่งความเจริญของงานทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศ

อันจะนำไปสู่การลดความทุกข์ยากของคนทั้งที่อยู่ในองค์กร (ข้าราชการ ลูกจ้างรัฐบาลและพนักงานรัฐวิสาหกิจ) และที่อยู่ภายนอกองค์กร (ประชาชน)

Gant (1983, p. 115) การบริหารการพัฒนา ผู้ค้นคิดคำว่า Development Administration เป็นเจ้าหน้าที่ชั้นผู้ใหญ่ของมูลนิธิฟอร์ด (Ford Foundation) ผู้มีประสบการณ์การทำงานอยู่ในองค์กรเขื่อนกั้นน้ำ (Tennessee Valley Authority) เขาได้ให้ความเห็นว่าการบริหารทั่ว ๆ ไปนั้น อาจแบ่งงานออกได้เป็น 2 ชนิดใหญ่ ๆ ตามความมุ่งหมายและวิธีการที่แตกต่างกัน ดังนี้ 1) การบริหารภายใน (Internal Administration) หมายความว่า การบริหารงานใด ๆ ก็ตามจำเป็นต้องจัดองค์การที่บริหารงานนั้น ๆ สามารถกลไกการบริหารที่ดีเสียก่อน คือ จำเป็นจะต้องจัดการภายในองค์กรให้ดีมีประสิทธิภาพที่สุด โดยทำการจัดองค์การ บริหารงาน บุคคล บริหารงานคลัง วางแผน ตัดสินใจ ฯลฯ 2) การบริหารงานภายนอก (External Administration) คือ การบริหารงานที่ครอบคลุมเรื่องต่าง ๆ ที่หน่วยงานนั้นติดต่อกับปัจจัยภายนอกทั้งหมด เพราะในการบริหารนั้นจะมุ่งคำนึงแต่ประสิทธิภาพของการบริหารภายในองค์กรอย่างเดียวไม่ได้จะต้องดำเนินการหาช่องทางติดต่อกับปัจจัยภายนอกอื่น ๆ ด้วยให้ปัจจัยเหล่านั้นมาร่วมมือกับองค์การอย่างเดียวไม่ได้ จะต้องดำเนินการหาช่องทางติดต่อกับปัจจัยภายนอกอื่น ๆ ด้วย ให้ปัจจัยเหล่านั้นมาร่วมมือขององค์การของตนให้มากที่สุด เพื่อให้งานที่รับผิดชอบสัมฤทธิ์ผล Gant เรียกการบริหารปัจจัยภายนอกว่า Development Administration แต่เขานำไปใช้เฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวกับการบริหารโครงการต่าง ๆ ในสหรัฐอเมริกาเท่านั้นไม่ได้ครอบคลุมไปถึงการบริหารงานในประเทศที่กำลังพัฒนาแต่อย่างใด

Freidman (1995, p. 38) นักวิชาการชาวอเมริกา อธิบายว่า การบริหารการ ประกอบด้วย ปัจจัย 2 อย่าง คือ 1) การปฏิบัติตามแผนงานต่าง ๆ ที่ได้กำหนดไว้เพื่อก่อให้เกิดความทันสมัย (Modernity) 2) การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ภายในระบบบริหารเพื่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานตามแผนงานต่าง ๆ ดังกล่าว

Montgomery (1999, p. 2139) นักวิชาการชาวอเมริกัน กล่าวว่า การบริหารการพัฒนาเป็นเรื่องของการปฏิบัติตามแผนการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และสังคมรัฐ โดยปกติจะไม่เกี่ยวข้องกับความพยายามเพิ่มความสามารถทางการเมือง เห็นได้ว่ามอนโกเมอรี มีความคิดว่าการบริหารการพัฒนาให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคมเป็นหลัก

Khanna (2002, p. 346) นักวิชาการชาวอินเดีย มีความคิดเห็นว่าการบริหารการพัฒนาเป็นการบริหารที่มุ่งดำเนินงานพัฒนาในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ซึ่งริเริ่มโดยชั้นนำและประชากรกลุ่มต่าง ๆ

Lee (2005, pp. 1 - 35) นักวิชาการเกาหลีใต้ให้ความหมายว่า Development Administration หมายถึง ปัญหาที่เกิดขึ้นในการบริหารงานของรัฐ หรือองค์การใดองค์การหนึ่ง ซึ่งจะต้องเพิ่มสมรรถนะในการปรับให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงในสังคมที่เกิดขึ้นใหม่และดำเนิน

การกับการเปลี่ยนแปลงที่กำลังเกิดขึ้นอยู่แล้ว โดยมุ่งที่จะก่อให้เกิดความเจริญทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมที่ยั่งยืน

Swerdlow (2005, pp. 1 - 12) นักวิชาการชาวอเมริกัน อธิบายว่า การบริหาร การพัฒนา หมายถึง การบริหารในประเทศที่ยากจนหรือประเทศด้อยพัฒนาทั้งหลาย ทั้งนี้เพราะ การบริหารราชการในประเทศด้อยพัฒนาย่อมมีความแตกต่างกันกับการบริหารราชการในประเทศ ที่พัฒนาแล้ว ซึ่งอาจพิจารณาและสังเกตเห็นได้จากลักษณะของความแตกต่างกันหลากหลายแง่มุม เช่น พิจารณาจากลักษณะและแบบแผนของการบริหาร บทบาทของรัฐบาลและบทบาทของข้าราชการ เป็นต้นโดยนัยเดียวกัน Swerdlow ยังได้กล่าวอีกว่า ประเทศที่ยากจนทั้งหลายมีลักษณะพิเศษหลาย ประการ ซึ่งทำให้รัฐบาลต้องมีบทบาทแตกต่างกัน ลักษณะนี้และบทบาทของรัฐบาลดังกล่าว ทำให้ การทำงานของนักบริหารมีลักษณะแตกต่างกันออกไปในที่ได้ก็ตามที่มีความแตกต่างกันอยู่การบริหาร รัฐกิจจะต้องถือได้หรือเรียกได้ว่าเป็นการบริหารการพัฒนา

Abueva (2006, pp. 57 - 83) นักวิชาการชาวฟิลิปปินส์ให้คำนิยาม Development Administration ไว้ว่า การบริหารโครงการพัฒนาในทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง รวมทั้งการบริหาร โครงการปรับปรุงงานราชการในฐานะที่เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาประเทศ

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การบริหารการพัฒนา หมายถึง การบริหารจัดการที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรม การพัฒนาและการพัฒนาการบริหารขององค์การในลักษณะที่เป็นกระบวนการของการปฏิบัติงาน (Action) หรือเป็นกิจกรรม (Activity) หรือการบริหารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาต่าง ๆ ซึ่งเป็นการปฏิบัติ ตามนโยบาย หรือแผน หรือแผนงาน หรือโครงการ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การปฏิบัติงานตามแผนงาน พัฒนาทั้งหลาย (Development Programs) ด้วยวิธีต่าง ๆ

2.3.5 ทฤษฎีการบริหารการพัฒนา

Weber (1968, p. 873) ได้ศึกษาทฤษฎีการกระทำของมนุษย์ (Human Action) เป็นพฤติกรรมรวมทั้งที่เป็นแบบเปิดเผยและลับ ซึ่งบุคคลกำหนดให้มีความหมายเป็นส่วนตัว ตามความคิดของ Weber นั้นความเข้าใจในระดับความหมายเกิดขึ้นได้ 2 ประการ คือ

1. ความหมายส่วนตัวจากการกระทำของบุคคลหนึ่งสามารถเข้าใจได้จากการสังเกต โดยตรง

2. มีการเข้าใจสิ่งเร้า เราสามารถแสดงความรู้สึกรู้สึกออกมาด้วยตัวเราเองด้วยการ ให้เหตุผลซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ของผู้กระทำของบุคคลไม่มีเหตุผล และอาจจะเข้าใจส่วนประกอบแห่ง อารมณ์ที่มีการกระทำเกิดขึ้น โดยอาศัยการเข้าไปส่วนร่วมที่มีความเห็นอกเห็นใจต่อมนุษย์ด้วยกัน ผู้สังเกตไม่จำเป็นต้องมีส่วนร่วมกับทฤษฎีหรืออุดมการณ์สูงสุด หรือค่านิยมของผู้กระทำ แต่โดยทางสติปัญญาแล้วเราอาจเข้าใจในสถานการณ์และพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องได้อีกนัยหนึ่งการกระทำ บางอย่างเกิดขึ้นจากผลของแรงกระตุ้นการเข้าใจแรงกระตุ้นสามารถถือได้ว่าเป็นการอธิบายเวลาที่แท้จริง

ของการกระทำ เพราะว่าแรงกระตุ้นจะมีส่วนลึกของจิตใจผู้กระทำและสำหรับผู้สังเกตนั้นแรงกระตุ้นเป็นพื้นฐานที่เหมาะสมสำหรับการศึกษาพฤติกรรม

นอกจากนี้ Weber ยังได้กล่าวอีกว่า การกระทำทางสังคมมี 4 ขั้นตอน คือ

1. การกระตุ้นที่มีเหตุผล (Rational) เป็นการกระทำที่ใช้วิธีการอันเหมาะสมในอันที่จะบรรลุถึงจุดมุ่งหมายที่เลือกไว้อย่างมีเหตุผล การกระทำดังกล่าวมุ่งไปในด้านการเงินเศรษฐกิจและสังคม

2. การกระทำที่เกี่ยวข้องกับค่านิยม (Valuable) เป็นการกระทำที่ใช้วิธีที่เหมาะสมเช่นเดียวกัน เพื่อจะทำให้ค่านิยมสูงสุดในชีวิตมีความสมบูรณ์พร้อม การกระทำเช่นนี้มุ่งไปในด้านจริยธรรม ศาสนา และศีลธรรมอย่างอื่น เพื่อการดำรงซึ่งความเป็นระเบียบชีวิตในสังคม

3. การกระทำทางประเพณี (Traditional) เป็นการกระทำที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงโดยยึดเอาแบบอย่างการกระทำที่ทำมาแต่อดีตเป็นหลักในพฤติกรรม การกระทำตามประเพณีไม่คำนึงถึงเหตุผล

4. การกระทำที่แฝงด้วยความเสนาหา (Affective) การกระทำแบบนี้คำนึงถึงอารมณ์ ความผูกพันทางจิต ระหว่างผู้กระทำกับวัตถุที่เป็นจุดมุ่งหมายของการกระทำ การกระทำเช่นนี้ไม่คำนึงถึงเหตุผลอย่างอื่นอย่างใดทั้งสิ้นนอกจากเรื่องส่วนตัว

Reeder (1974, p. 87) ยังได้ให้คำอธิบายเพิ่มเติมถึงสาเหตุที่มีผลต่อการกระทำทางสังคม ไว้ดังนี้

1. ในสถานการณ์ของการกระทำทางสังคมจะเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางสังคม ซึ่งแต่ละคนก็มีเหตุผลแต่ละอย่างในการตัดสินใจในการกระทำ

2. หรือองค์การจะตัดสินใจหรือแสดงการกระทำบนพื้นฐานของกลุ่มเหตุผล ซึ่งผู้ตัดสินใจเองได้คิดความมั่นคงคล่องหรือตรงกับปัญหาและสถานการณ์นั้น ๆ

3. เหตุผลบางประการอาจสนับสนุนการตัดสินใจและเหตุผลบางประการอาจต่อต้านการตัดสินใจ

4. เหตุผลนั้นผู้ตัดสินใจได้ให้น้ำหนักที่แตกต่างกันในการเลือกเหตุผลหรือปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ

5. เหตุผลที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจนั้น ไม่ใช่มาจากเหตุผลใดเหตุผลหนึ่งหรือทั้งหมด

6. ในการตัดสินใจ กลุ่มของเหตุผลที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์นั้น ๆ จะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทุกโอกาส

7. กลุ่มปัจจัยหรือเหตุผลที่มีอิทธิพลต่อการกระทำทางสังคมนั้น ย่อมจะมีการเปลี่ยนแปลงได้

8. สำหรับกรณีเฉพาะบางอย่างภายใต้การกระทำทางสังคมจะมีบ่อยครั้งที่จะมีทางเลือกสองทางหรือสามทางเลือก เพื่อที่จะสนองต่อความต้องการสถานการณ์นั้น ๆ

9. ผู้กระทำหรือผู้ตัดสินใจอาจเลือกทางใดทางหนึ่ง

10. เหตุผลที่จะตัดสินใจสามารถที่จะมองเห็นได้จากทางเลือกที่ถูกต้องแล้ว

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ทฤษฎีการบริหารการพัฒนาเกิดจากการกระทำทางสังคมมี 4 ขั้นตอน คือ การกระตุ้นที่มีเหตุผล การกระทำที่เกี่ยวข้องกับค่านิยม การกระทำทางประเพณี และการกระทำที่แฝงด้วยความเสนาหา และสาเหตุที่มีผลต่อการกระทำทางสังคมไว้ คือ เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางสังคม การกระทำบนพื้นฐานของกลุ่มเหตุผล เหตุผลบางประการอาจสนับสนุนการตัดสินใจ และเหตุผลบางประการอาจต่อต้านการตัดสินใจ

2.4 บริบททั่วไป

2.4.1 สภาพทั่วไป

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น ได้ยกฐานะจากสภาตำบลเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล ตามประกาศกระทรวงมหาดไทยจากสภาตำบลเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลลงวันที่ 11 สิงหาคม 2542 ตั้งอยู่เลขที่ 259 หมู่ที่ 5 ตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ตั้งอยู่บริเวณทางด้านทิศตะวันออกเฉียงใต้ของอำเภอยางตลาด ห่างจากที่ว่าการอำเภอยางตลาด ประมาณ 11 กิโลเมตร ห่างจากจังหวัดกาฬสินธุ์ ประมาณ 20 กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งหมด 21,141 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 13,213 ไร่ สภาพพื้นที่ทั่วไปเป็นที่ราบสูง ไม่มีแหล่งน้ำธรรมชาติไหลผ่าน ทำการเกษตรต้องรอน้ำฝน มีเฉพาะแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น เช่น หนองน้ำสาธารณะ

2.4.2 อาณาเขต

2.4.2.1 ทิศเหนือ จดกับตำบลห้วยแก้ว อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์

2.4.2.2 ทิศใต้ จดกับตำบลกุดไผ่จ่อ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

2.4.2.3 ทิศตะวันออก จดกับตำบลโคกสะอาด อำเภอฆ้องชัย จังหวัดกาฬสินธุ์

2.4.2.4 ทิศตะวันตก จดกับตำบลหนองอีแต๋มา อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์

2.4.3 สภาพภูมิอากาศ

เขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น มี 3 ฤดูกาล คือ

2.4.3.1 ฤดูร้อน ช่วงระยะเวลาตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ - พฤษภาคม

2.4.3.2 ฤดูฝน ช่วงระยะเวลาตั้งแต่เดือนมิถุนายน - ตุลาคม

2.4.3.3 ฤดูหนาว ช่วงระยะเวลาตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน - กุมภาพันธ์

2.4.4 การปกครอง

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น ได้รับการจัดตั้งเป็นตำบลตามประกาศกระทรวงมหาดไทย ลงวันที่ 7 สิงหาคม 2538 ตั้งแต่วันที่ 21 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2538 และได้รับการยกฐานะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลตามประกาศกระทรวงมหาดไทย ลงวันที่ 11 สิงหาคม 2542 โดยมีเขตการปกครอง 9 หมู่บ้าน และได้มีการแยกเขตการปกครองเพิ่มอีก 1 หมู่บ้าน เมื่อ พ.ศ. 2543 รวมมีเขตการปกครอง 10 หมู่บ้าน

2.4.4.1 เขตการปกครอง 10 หมู่บ้าน ประกอบด้วย

- 1) หมู่ที่ 1 บ้านคำไฮ
- 2) หมู่ที่ 2 บ้านคำไฮ
- 3) หมู่ที่ 3 บ้านหนองบัวน้อย
- 4) หมู่ที่ 4 บ้านโนนตูม
- 5) หมู่ที่ 5 บ้านหนองตอกแป้น
- 6) หมู่ที่ 6 บ้านโคกสาย
- 7) หมู่ที่ 7 บ้านหนองบัวนาดี
- 8) หมู่ที่ 8 บ้านหนองตอกแป้น
- 9) หมู่ที่ 9 บ้านหนองหมากพืด
- 10) หมู่ที่ 10 บ้านคำไฮ

2.4.5 ประชากรและครัวเรือน

สถิติประชากรจากอำเภอตลาด กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทยจำนวนประชากร และครัวเรือน ณ ตุลาคม 2561 ของตำบลหนองตอกแป้น อำเภอตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ มีจำนวน ครัวเรือน 937 ครัวเรือน มีประชากรทั้งสิ้น 3,777 คน แยกเป็นชาย 1,879 คนหญิง 1,898 คน แยกตามหมู่บ้าน ดังนี้

ตารางที่ 2.1 จำนวนครัวเรือนและประชากรในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น
อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	ครัวเรือน	ประชากร		
			ชาย	หญิง	รวม
1	บ้านคำไฮ	147	326	344	670
2	บ้านคำไฮ	111	217	231	448
3	บ้านหนองบัวน้อย	115	256	232	488
4	บ้านโนนตุม	130	242	238	480
5	บ้านหนองตอกแป้น	115	202	225	427
6	บ้านโคกสาย	39	81	77	158
7	บ้านหนองบัวนาดี	41	79	78	157
8	บ้านหนองตอกแป้น	103	202	205	407
9	บ้านหนองหมากพืด	33	50	41	91
10	บ้านคำไฮ	103	224	227	451
รวม		937	1,879	1,898	3,777

ตารางที่ 2.2 จำนวนประชากรแยกตามเกณฑ์อายุ

รายละเอียดตามเกณฑ์อายุ	ชาย	หญิง	รวม
เป็นบุคคลที่ทำบัตรประจำตัวประชาชน	17	22	39
เป็นบุคคลที่มีสิทธิเลือกตั้งอายุ 15 ปี	1,553	1,588	3,141
เป็นบุคคลที่มีสิทธิเลือกตั้งอายุ 18 ปี	1,500	1,531	3,031
เป็นบุคคลที่มีสิทธิเลือกตั้งอายุ 20 ปี	1,440	1,491	2,931
เป็นบุคคลที่ต้องขึ้นทะเบียนทหาร	21	0	2,931
เป็นบุคคลที่ต้องเข้ารับการเกณฑ์ทหาร	33	0	33

ตารางที่ 2.3 จำนวนประชากรที่มีสิทธิเลือกตั้งอายุ 18 ปีขึ้นไปจำแนกตามหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอเวียงตาล จังหวัดกาฬสินธุ์

ลำดับที่	รายชื่อหมู่บ้าน	หมู่ที่	จำนวนประชากร (คน)
1	บ้านคำไฮ	1	503
2	บ้านคำไฮ	2	432
3	บ้านหนองบัวน้อย	3	425
4	บ้านโนนตูม	4	316
5	บ้านหนองตอกแป้นใหม่	5	408
6	บ้านโคกสาย	6	128
7	บ้านหนองบัวนาดี	7	114
8	บ้านหนองตอกแป้น	8	326
9	บ้านหนองหมากพืด	9	84
10	บ้านคำไฮ	10	295
รวม			3,031

2.4.6 สภาพทางเศรษฐกิจ

2.4.6.1 อาชีพ ตำบลหนองตอกแป้น อาชีพหลัก ได้แก่ การทำนา อาชีพรอง การเลี้ยงสัตว์ การเย็บที่นอนหมอนชนิดต่างๆ

2.4.6.2 หน่วยธุรกิจในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น

1) ร้านจำหน่ายผ้า	จำนวน 8 แห่ง
2) ร้านขายของชำ	จำนวน 18 แห่ง
3) ร้านตัดผมสุภาพบุรุษ - สตรี	จำนวน 3 แห่ง
4) ร้านรับซื้อของเก่า	จำนวน 6 แห่ง
5) ร้านซ่อมจักรยายนต์	จำนวน 3 แห่ง
6) ร้านซ่อมรถยนต์	จำนวน 1 แห่ง
7) เสาร์รับส่งสัญญาณโทรศัพท์	จำนวน 1 แห่ง
8) ศูนย์รับส่งสัญญาณอินเทอร์เน็ต	จำนวน 1 แห่ง
9) ร้านขายวัสดุก่อสร้าง	จำนวน 1 แห่ง
10) ร้านค้าชุมชน	จำนวน 1 แห่ง
11) โรงสี	จำนวน 8 แห่ง

12) หจก. ผลิตคอนกรีตผสมเสร็จ	จำนวน 1 แห่ง
13) โรงแรม (รีสอร์ท)	จำนวน 1 แห่ง
14) ร้านขายอาหารตามสั่ง	จำนวน 4 แห่ง

2.4.6.3 การรวมกลุ่มของชุมชน

1) กลุ่มเลี้ยงโค - กระบือ	จำนวน 16 กลุ่ม
2) กลุ่มเย็บหมอนขิด	จำนวน 17 กลุ่ม
3) กลุ่มเย็บกระเป๋า	จำนวน 1 กลุ่ม
4) กลุ่มเกษตรกรทำนา	จำนวน 2 กลุ่ม
5) กลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมือง	จำนวน 2กลุ่ม
6) กลุ่มกองทุนเพื่อการเกษตร	จำนวน 1 กลุ่ม
7) กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการเกษตร	จำนวน 3 กลุ่ม
8) กลุ่มทอผ้า	จำนวน 1 กลุ่ม
9) กลุ่มผลิตปุ๋ยชีวภาพ	จำนวน 1 กลุ่ม
10) กลุ่มผลิตเปลนอน	จำนวน 1 กลุ่ม
11) กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน	จำนวน 10กลุ่ม
12) ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน	จำนวน 10 ศูนย์
13) กลุ่มผู้เลี้ยงแมงสะตัง หมู่ 6	จำนวน 1 กลุ่ม

2.4.7 สภาพทางสังคม

2.4.7.1 การศึกษา ตำบลหนองตอกแป้น มีโรงเรียนประถมศึกษา 2 แห่ง (พร้อมขยายโอกาส) ซึ่งเป็นของรัฐบาลดังนี้

- 1) โรงเรียนบ้านหนองตอกแป้นวิทยา อยู่ในเขตหมู่ที่ 5 บ้านหนองตอกแป้น
- 2) โรงเรียนคำไฮวิทยา อยู่ในเขตหมู่ที่ 2 บ้านคำไฮ

2.4.7.2 มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลหนองตอกแป้น 1 แห่ง ดังนี้

- 1) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลหนองตอกแป้น ตั้งอยู่หมู่ที่ 5 บ้านหนองตอกแป้น

2.4.7.3 ประชากรส่วนใหญ่ของตำบลหนองตอกแป้น นับถือศาสนาพุทธ มีวัด 3 วัด ดังนี้

- 1) วัดสุธรรมาราม อยู่ในเขตหมู่ที่ 4 บ้านโนนตูม
- 2) วัดโพธิ์ศรีคำไฮ อยู่ในเขตหมู่ที่ 1 บ้านคำไฮ
- 3) วัดสว่างอุทัย อยู่ในเขตหมู่ที่ 3 บ้านหนองบัวน้อย

2.4.7.4 การสาธารณสุข การดำเนินการด้านสาธารณสุขของตำบลหนองตอกแป้น ได้ดำเนินการในรูปแบบผสมผสาน คือ มุ่งในด้านรักษาพยาบาล สิ่งแวดล้อม การป้องกันและการส่งเสริมสุขภาพพร้อมกันไปกับสาธารณสุขมูลฐาน โดยมี

- 1) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล 1 แห่ง ตั้งอยู่หมู่ที่ 5 บ้านหนองตอกแป้น
- 2) เจ้าหน้าที่สาธารณสุข 3 คน
- 3) อาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน 100 คน

2.4.7.5 ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ตำบลหนองตอกแป้น มีที่พักสายตรวจประจำตำบล 1 แห่ง ตั้งอยู่หมู่ที่ 2 บ้านคำไฮ และหน่วย แพทย์ฉุกเฉิน ตั้งอยู่ ณ บริเวณที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น

2.4.8 การบริการขั้นพื้นฐาน

2.4.8.1 การคมนาคม เส้นทางหลักในการคมนาคม คือ ถนนลาดยางสายบ้านคำมะยาง - บ้านโคกศรี มีถนนเชื่อมติดต่อกันทุกหมู่บ้าน ส่วนถนนคอนกรีตมีทุกหมู่บ้านแต่ยังไม่ครบ

2.4.8.2 การโทรคมนาคม

- 1) ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข จำนวน 1 แห่ง
- 2) ตู้โทรศัพท์สาธารณะ จำนวน 12 ตู้
- 3) โทรศัพท์สาธารณะประจำหมู่บ้าน จำนวน 20 เลขหมาย
- 4) อินเทอร์เน็ตตำบล จำนวน 11 แห่ง

2.4.8.3 การไฟฟ้า องค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น มีไฟฟ้าใช้ครบทุกครัวเรือน แต่ยังมีความต้องการขยายเขตไฟฟ้าเพื่อการเกษตรและอุตสาหกรรม

2.4.8.4 แหล่งน้ำธรรมชาติ มีแหล่งน้ำธรรมชาติจำนวน 6 แห่ง ได้แก่

- 1) หนองน้ำสาธารณะหนองตอกแป้น
- 2) หนองน้ำสาธารณะหนองงูเหลือม
- 3) หนองน้ำสาธารณะหนองแคน
- 4) หนองน้ำสาธารณะหนองบัวน้อย
- 5) หนองน้ำสาธารณะหนองโคกสาย
- 6) หนองน้ำสาธารณะหนองหมากพืด

2.4.8.5 แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น

- 1) บ่อน้ำตื้น จำนวน 35 แห่ง
- 2) บ่อน้ำบาดาล จำนวน 14 บ่อ

2.4.8.6 การประปา องค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้นมีระบบประปาบาดาลจำนวน 10 แห่ง ยังขาดแคลนน้ำในฤดูแล้งต้องซื้อน้ำเพื่ออุปโภคบริโภค เพราะน้ำไม่เพียงพอต่อความต้องการ ซึ่งเป็นปัญหาทำให้ขาดแคลนน้ำสะอาดในการอุปโภคบริโภค องค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น มีโครงการที่จะประสานกับหน่วยงานราชการที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการจัดทำประปาเพื่อแก้ไขปัญหาเรื่องนี้ ต่อไป

2.4.9 จำนวนบุคลากร

2.4.9.1	นายกองค์การบริหารส่วนตำบล	จำนวน 1 คน
2.4.9.2	รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล	จำนวน 2 คน
2.4.9.3	เลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบล	จำนวน 1 คน
2.4.9.4	สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล	จำนวน 18 คน
2.4.9.5	พนักงานส่วนตำบล	จำนวน 17 คน
2.4.9.6	พนักงานจ้างภารกิจ	จำนวน 10 คน
2.4.9.7	ลูกจ้างทั่วไป	จำนวน 1 คน
2.4.9.8	จ้างเหมาบริการ	จำนวน 14 คน
2.4.9.9	ครูผู้ดูแลเด็ก (ศูนย์เด็กเล็ก 1 แห่ง)	จำนวน 4 คน
2.4.9.10	ผู้ช่วยผู้ดูแลเด็ก (ศูนย์เด็กเล็ก 1 แห่ง)	จำนวน 3 คน

2.4.10 ระดับการศึกษาของผู้บริหาร สมาชิกสภาส่วนตำบล และพนักงานส่วนตำบล

2.4.10.1	ประถมศึกษา	จำนวน - คน
2.4.10.2	มัธยมศึกษาตอนต้น	จำนวน 4 คน
2.4.10.3	มัธยมศึกษาตอนปลาย	จำนวน 9 คน
2.4.10.4	อนุปริญญาปวส.	จำนวน 2 คน
2.4.10.5	ปริญญาตรี	จำนวน 19 คน
2.4.10.6	ปริญญาโท	จำนวน 3 คน
2.4.10.7	ผู้ช่วยผู้ดูแลเด็กอนุบาลและปฐมวัย ระดับปวช - ปวส	จำนวน 1 คน
2.4.10.8	ครูผู้ดูแลเด็กอนุบาลและปฐมวัย ระดับปริญญาตรี	จำนวน 6 คน

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัย ได้รวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งงานวิจัยภายในประเทศและงานวิจัยต่างประเทศ ของนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

2.5.1 งานวิจัยในประเทศ

สุจิตา ม่วงเพชร (2543, น. 98) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อยอำเภอเมืองจังหวัดนนทบุรี พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี โดยภาพรวมจะอยู่ในระดับปานกลาง ในส่วนของด้านร่วมตัดสินใจ และด้านร่วมติดตามและประเมินผล พบว่า อยู่ในระดับน้อย การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในตำบลบางรักน้อย จำแนกตาม เพศ อายุระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพสมรส และตำแหน่งในชุมชน ผลการวิจัย พบว่า อายุอาชีพ สถานภาพ และตำแหน่งที่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างกัน ส่วนในด้านเพศและระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลไม่แตกต่างกัน ปัจจัยด้านสังคมกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมศักดิ์ น้อยนคร (2551, น. 87) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลในจังหวัดอุดรดิตถ์ ผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลในจังหวัดอุดรดิตถ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ด้านการปฏิบัติงาน และด้านการรับประโยชน์ อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านความคิดพัฒนา ด้านการตัดสินใจ และด้านติดตามประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง ด้านปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ ที่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนประชาชน ที่มีเพศและระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลที่แตกต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลไม่แตกต่างกัน

สุภาพ เนียมตะขบ (2550, น. 83) ได้ทำการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชน ในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลคำเขื่อนแก้ว อำเภอคำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลคำเขื่อนแก้ว อำเภอคำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการติดตามประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น ด้านเศรษฐกิจ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านสังคม ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ด้านการเมือง ด้านกระบวนการตัดสินใจ และด้านการมีส่วนร่วมรักษาผลประโยชน์ ผลการเปรียบเทียบ พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้และเขตพื้นที่ที่ตั้งแตกต่างกัน

มีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ประชาชนได้ให้ข้อเสนอแนะ ได้แก่ เทศบาลควรเข้าไปส่งเสริมการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การส่งเสริมรายได้ให้แก่ประชาชนให้มากกว่านี้

อดิศักดิ์ คำเพราะ (2550, น. 61 - 64) ได้ทำการวิจัยเรื่องการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษา : เทศบาลเมืองกันทรลักษณ์ อำเภอกันทรลักษณ์ จังหวัดศรีสะเกษ ผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับสูง คือ ด้านการดำเนินการร่วมตัดสินใจ อยู่ในระดับปานกลาง 6 ด้าน เรียงลำดับ ดังนี้ ด้านการกำกับ ติดตามผล ด้านความสนใจรับรู้ข่าวสาร ด้านการแสดงความคิดเห็น ด้านการร่วมรับผิดชอบ ด้านการร่วมรับผลประโยชน์ และด้านการร่วมดำเนินการ และยังพบว่า อายุ และรายได้ ที่แตกต่างกันไม่มีผลทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนแตกต่างกันแต่พบว่า เพศ การศึกษา อาชีพ และสถานภาพสมรสที่แตกต่างกัน มีผลทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนแตกต่างกัน

สมศักดิ์ พรหมเตือ (2551, น. 55 - 56) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัย พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมจากมากไปหาน้อย คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมิน และการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม ที่จำแนกตามอาชีพ ไม่แตกต่างกันทางสถิติ เมื่อจำแนกตามเพศและระดับการศึกษา พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเพศชายมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลมากกว่าเพศหญิง ระดับการศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า และ ปวส. / อนุปริญญา มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลมากกว่าระดับปริญญาตรีขึ้นไป

ณัฐธิดา กงพะลี (2552, น. 68 - 69) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลแก่งเลิงจาน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลแก่งเลิงจานอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบเนื้อหาของแผนพัฒนา ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงานโครงการ ด้านการมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหา ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบว่ามีการนำแผนพัฒนาไปจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลและการเปรียบเทียบ

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลแก่งเลิงจาน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามเพศ พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพศหญิง มีส่วนร่วมมากกว่าเพศชาย จำแนกตามระดับการศึกษาและอาชีพ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ระดับการศึกษาประถมศึกษา มีส่วนร่วมน้อยกว่าระดับมัธยมศึกษา / หรือเทียบเท่า ระดับการศึกษามัธยมศึกษา / หรือเทียบเท่า มีส่วนร่วมมากกว่าระดับ ปวส. / อนุปริญญาขึ้นไป

วีรชาติ เมืองใจ (2552, น. 91) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเวียงฝาง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานส่วนด้านที่อยู่ค่อนข้างน้อย ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงาน และด้านการมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์จากการพัฒนา ตามลำดับ

จาริณี แจ่มจำ (2553, น. 127) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี ผลการวิจัย พบว่า สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล และผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี จำแนกตามตัวแปร เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ / เดือน ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ และการได้รับการฝึกอบรม พบว่า สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นไม่แตกต่างกัน โดยสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลที่เป็นเพศหญิง มีอายุต่ำกว่า 30 ปีมีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี มีรายได้เฉลี่ย / เดือน 10,001 – 15,000 บาท มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ 5 - 10 ปี และเคยได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับหลักสูตรการบริหารการพัฒนาท้องถิ่น

ณัฐปราย ชัยสินคุณานนท์ (2554, น. 87) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลสามัคคี อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย ผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง 3 ด้าน คือ ด้านการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา ด้านการรับข้อมูลข่าวสาร และด้านการริเริ่ม การวางแผนพัฒนา และอยู่ในระดับน้อย 3 ด้าน ด้านการดำเนินการพัฒนา ด้านการวางแผนการพัฒนา ด้านการประเมินผล ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มี เพศ อาชีพ และที่อยู่อาศัย แตกต่างกัน พบว่า ประชาชนที่มีเพศ และที่อยู่อาศัย แตกต่างกัน แต่การมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน ยกเว้นประชาชนที่มีอาชีพต่างกันจะมีส่วนร่วมแตกต่างกัน

มัตติกา ทามี่ (2554, น. 96 - 97) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นตามความเห็นของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอบ้านแพง จังหวัดนครพนม ผลการวิจัย พบว่า บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอบ้านแพง จังหวัดนครพนม เห็นว่าองค์การบริหารส่วนตำบลมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งสารสนเทศนี้จะใช้เป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาท้องถิ่นเพื่อจะได้นำไปพิจารณาเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย วางแผน การปฏิบัติงาน และปรับปรุงกระบวนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนในท้องถิ่นและประเทศชาติ ต่อไป

เกษร ไสสศศรี (2555, น. 97) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลโคกवान อำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัย พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลโคกवान อำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการติดตามผลและประเมินผล อยู่ในระดับน้อย นอกนั้นอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงมาหาค่า ดังนี้ ด้านการจัดทำแผน ด้านเสนอปัญหา และด้านการติดตามประเมินผล ตามลำดับ ข้อเสนอแนะที่มีจำนวนมากที่สุด คือ ควรมีการจัดสรรงบประมาณในด้าน การก่อสร้างถนนคอนกรีตในชุมชนทุก ๆ หมู่บ้าน รองลงมา คือ โครงการที่ประชาชนเสนอไปแล้ว ควรนำเข้าบรรจุในแผนและดำเนินการตามแผนให้ครบทุกโครงการ และหน่วยงานควรจัดประชุมประชาคมทุกหมู่บ้านเพื่อทราบความต้องการของประชาชน ตามลำดับ

ตรัยรัตน์ พิทักษ์กุล (2555, น. 115) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลนครรังสิต ประชาชนในเขตเทศบาลนครรังสิตมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามรายด้านประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมต่อกิจกรรมของเทศบาลนครรังสิตในด้านการตัดสินใจมากที่สุดรองลงมา ได้แก่ ด้านการรับผลประโยชน์ ด้านการดำเนินการ และด้านการประเมินผล ตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมด้านการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลนครรังสิต จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีเพศ แตกต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมที่แตกต่างกันมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ส่วนประชาชนที่มีอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ / เดือน และสถานภาพการสมรส แตกต่างกันไม่พบความแตกต่างการมีส่วนร่วมด้านการพัฒนาท้องถิ่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นุสรุรา พันธรักษ์ (2555, น. 84) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาท้องถิ่นในตำบลคลองจุกกระเฉง อำเภอมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า ระดับการศึกษาต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นแตกต่างกัน และผลการทดสอบ ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น โดยภาพรวม จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรีมีระดับการมีส่วนร่วม ในการพัฒนาท้องถิ่นมากกว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษาระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา / ปวช. และอนุปริญญา / ปวส. และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในตำบลคลองจุกกระเฉง อำเภอมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา แตกต่างกันตามรายได้ / เดือนพบว่า รายได้ / เดือนต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ชาลีสา นามืองรักษ (2556, น. 98) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลนาตาล อำเภอนาคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลนาตาล อำเภอนาคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับ ปานกลางทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงาน / โครงการ ด้านการมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหาความต้องการ ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติ ติดตาม และประเมินผล ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบเนื้อหาของแผนพัฒนา ด้านการมีส่วนร่วม ในการตรวจสอบว่ามีแผนไปจัดทำเทศบัญญัติงบประมาณรายจ่ายตามลำดับ ผลการเปรียบเทียบ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลนาตาล อำเภอนาคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และอาชีพโดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่าง และจำแนกตามหมู่บ้านที่อาศัยอยู่ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 4 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหาความต้องการ ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงาน / โครงการด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบเนื้อหาของแผนพัฒนา และด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติ ติดตามและประเมินผล

สุนิสา ฮวบกอง (2556 น. 92) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบลหนองขาม อำเภอนองหญ้าไซ จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณา เป็นรายด้านพบว่า ด้านการตัดสินใจและกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหา ด้านการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของประชาชน ด้านการลงทุนและปฏิบัติงาน และด้านการติดตามประเมินผลอยู่ในระดับปานกลาง และการพัฒนาท้องถิ่น ผลการวิจัยโดยภาพรวมอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด เมื่อพิจารณา เป็นรายด้าน พบว่า ด้านโครงสร้างพื้นฐานและผังเมือง ด้านเศรษฐกิจและการคลัง ด้านสังคม

และการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม ด้านการเมืองการบริหาร และด้านสาธารณสุขสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรมนุษย์ อยู่ในระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 1 ด้าน คือ ด้านสาธารณสุขสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรมนุษย์ และประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 5 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาด้านการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของประชาชนด้านสังคมและการศึกษาศาสนาวัฒนธรรม ด้านการเมืองการบริหาร ด้านสาธารณสุขสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรมนุษย์ และประชาชนที่มีระยะเวลาที่อาศัยในชุมชนต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 1 ด้าน คือ ด้านเศรษฐกิจและการคลัง และประชาชนที่มีอาชีพต่างกันมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ .05 จำนวน 7 ด้าน คือ ด้านการตัดสินใจและกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหา ด้านการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของประชาชน ด้านการเมืองการบริหารและด้านสาธารณสุขสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรมนุษย์ ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่พบความแตกต่าง

เทอดศักดิ์ บัวสอน (2557, น. 87) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลจตุรพักตรพิมาน อำเภोजตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัย พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลจตุรพักตรพิมาน อำเภोजตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 2 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ การมีส่วนร่วมในขั้นริเริ่มการพัฒนา และการมีส่วนร่วมในขั้นวางแผนการพัฒนา และอยู่ในระดับการปลาง 3 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ การมีส่วนร่วมในขั้นดำเนินการพัฒนา การมีส่วนร่วมในขั้นรับผลประโยชน์และการมีส่วนร่วมในขั้นประเมินผลการพัฒนาและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลจตุรพักตรพิมาน อำเภोजตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามเพศ โดยรวมพบว่า เพศชาย และเพศหญิง มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำแนกตามอาชีพ ทั้ง 4 อาชีพ คือ เกษตรกรรม หรือรับจ้างค้าขาย หรือธุรกิจส่วนตัว พนักงานเอกชน หรือลูกจ้างเอกชน และพนักงานรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ โดยรวมและรายด้านในการพัฒนาท้องถิ่น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจำแนกตามหมู่บ้านที่อาศัยอยู่ระหว่างหมู่บ้านที่อาศัยอยู่ คือ หมู่ที่ 1 บ้านคุ้มใต้ หมู่ที่ 2 บ้านคุ้มตลาด และหมู่ที่ 3 บ้านคุ้มเหนือ โดยรวมและรายด้านในการพัฒนาท้องถิ่นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ธนพัทธ์ วรท์อัครกุล (2557, น. 102) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี โดยรวมมีความคิดเห็นของการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการค้นหาสาเหตุของปัญหาตลอดจนแนวทางการแก้ไขปัญหา มีระดับการมีส่วนร่วมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามที่กำหนด และด้านการประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนา ส่วนการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด คือ ด้านการตัดสินใจเลือกวิธีการแก้ไขและการวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหา ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษา อาชีพ การเป็นสมาชิกกลุ่ม และระยะเวลาที่พักอาศัยในเขตเทศบาลต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี แตกต่างกันในระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

นรา ศรีวงษา (2557, น. 86) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลโคกสว่าง อำเภอนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัย พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลโคกสว่าง โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการมีส่วนร่วมค้นหาปัญหาความต้องการ ด้านการมีส่วนร่วมวิเคราะห์ปัญหาความต้องการ ด้านการมีส่วนร่วมวางแผนการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินงาน และด้านการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลโคกสว่าง พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ย / เดือน สถานภาพ การสมรส ระยะเวลาการอยู่อาศัย และการรับรู้ข่าวสารต่างกัน เห็นว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลโคกสว่าง โดยรวมและรายด้านทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน

นรา ศรีวงษา และจิรวัดณ์ เจริญสุข (2557, น. 86) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลโคกสว่าง อำเภอนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัย พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลโคกสว่าง โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการมีส่วนร่วมค้นหาปัญหาความต้องการ ด้านการมีส่วนร่วมวิเคราะห์ปัญหาความต้องการ ด้านการมีส่วนร่วมวางแผนการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล และประชาชนที่มีเพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้

เฉลี่ย / เดือน สถานภาพการสมรส ระยะเวลาการอยู่อาศัย และการรับรู้ข่าวสารต่างกัน เห็นว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลโคกสว่าง โดยรวมและรายด้านทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน

ปิยะรัตน์ รุกขชาติ (2557, น. 87) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลไผ่วง อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง ผลการวิจัย พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ อยู่ในระดับมาก ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง และผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่าประชาชนที่มีเพศ อายุ ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน โดยภาพรวมไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนประชาชนที่มีระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และช่องทางการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร โดยภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ปิยะรัตน์ รุกขชาติ (2557, น. 87) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลไผ่วง อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง ผลการวิจัย พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ อยู่ในระดับมาก ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลอยู่ในระดับปานกลาง และผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน โดยภาพรวมไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนประชาชนที่มีระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และช่องทางการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร โดยภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พระกิตติชัย ปญญาโร (สินคง) (2557, น. 140) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ อำเภอมือง จังหวัดพิษณุโลก ผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ อำเภอมือง จังหวัดพิษณุโลก ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน มีเพียงด้านการติดตามผลและประเมินผลที่อยู่ในระดับน้อยกว่าด้านอื่น มีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยตามลำดับ คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน และด้านการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ อำเภอมือง จังหวัดพิษณุโลก จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ / เดือน พบว่า ประชาชนที่มีอายุ

ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ / เดือน ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมืองจังหวัดพิษณุโลก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ศิริัญญา บวรชาติ (2557, น. 123) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองสี่ อำเภอคลองหลวงจังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัย พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล คลองสี่ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า เข้ามาวางแผนในการพัฒนาท้องถิ่น อยู่ในระดับปานกลาง เข้ามาร่วมในการประเมินโครงการอยู่ในระดับปานกลาง เข้ามาร่วมกิจกรรม ในการพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในระดับปานกลาง และเข้ามาร่วมตัดสินใจในการปฏิบัติตามแผนอยู่ในระดับ ปานกลาง ตามลำดับและปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ของขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองสี่ อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่มีความรักท้องถิ่น อยากเห็นท้องถิ่นเจริญเท่าเทียมกับท้องถิ่นอื่นอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ส่วนตัวอยากได้รับความยกย่องจากชุมชน อยากได้รับเกียรติยศ ชื่อเสียง อยู่ในระดับมาก

พนมพร โคตรลือไชย (2558, น. 134) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลวัฒนานคร อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว ผลการวิจัย พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบล วัฒนานคร อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาตามรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการร่วมตรวจสอบติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน รองลงมา คือ ด้านการร่วมจัดทำแผนงาน / โครงการในแผนการพัฒนาท้องถิ่น และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการร่วมคิด กำหนดปัญหา และความต้อการ ตามลำดับ ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลวัฒนานคร อำเภอวัฒนานคร จังหวัด สระแก้ว จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มี เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ย / เดือนแตกต่างกัน การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาล ตำบลวัฒนานคร อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว ไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

แพรวศรี ถ้อยคำ (2558, น. 85) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลทรายขาว อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี ผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล ทรายขาว อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ อยู่ในระดับมาก เป็นอันดับแรก รองลงมา คือ ด้านการมี ส่วนร่วมในการตัดสินใจ อยู่ในระดับมาก ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ อยู่ในระดับน้อย

และอันดับสุดท้าย คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล อยู่ในระดับน้อย ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ การศึกษา อาชีพต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลทรายขาวแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

โสภิตา ศรีนุ่น (2558, น. 141) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลเมืองเบตง อำเภอเบตง จังหวัดยะลา ผลการวิจัย พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลเมืองเบตง อำเภอเบตง จังหวัดยะลา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ มากที่สุด รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และน้อยที่สุด คือ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ตามลำดับ และพบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ สถานภาพ และอาชีพ แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลเมืองเบตง อำเภอเบตง จังหวัดยะลา ไม่แตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มีระดับการศึกษาและรายได้แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลเมืองเบตง จังหวัดยะลา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิเดช สิทธิพรหม (2558, น. 95) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลรอบเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัย พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.23 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.89 ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ ปัจจัยจึงใจมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และหลักธรรมาภิบาลมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ธีรวัฒน์ สุขไทยสงค์ (2559, น. 98) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลด่านแม่แฉลบ อำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี ผลการวิจัย พบว่า ประชาชนในเขตขององค์การบริหารส่วนตำบลด่านแม่แฉลบ อำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี ที่มี อายุ สถานภาพ แตกต่างกัน จะมีการมีส่วนร่วมที่แตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มีเพศรายได้ การศึกษา ระยะเวลาการอยู่ในพื้นที่ แตกต่างกัน จะมีการมีส่วนร่วมที่ไม่แตกต่างกัน โดยมีเพศหญิง อายุระหว่าง 41 – 50 ปี มากที่สุด มีสถานภาพสมรส มีรายได้อยู่ที่ 5,001 - 10,000 บาท มีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา และอาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลด่านแม่แฉลบ อำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรีมาตั้งแต่เกิด ระดับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน พบว่า ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร อยู่ในระดับปานกลาง ด้านการวางแผนพัฒนาและการตัดสินใจ อยู่ในระดับปานกลาง การดำเนินงานและปฏิบัติการ อยู่ในระดับปานกลาง ด้านการรับผลประโยชน์ อยู่ในระดับปานกลาง และด้านการประเมินผลและตรวจสอบ พบว่า อยู่ในระดับน้อย

จุฬาลักษณ์ กอบัวกลาง (2560, น. 78) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเมืองเก่า อำเภอภินทรบุรี จังหวัดปราจีนบุรี ผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเมืองเก่า อำเภอภินทรบุรี จังหวัดปราจีนบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ส่วนด้านอื่น ๆ อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์ รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ตามลำดับ ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่มีจำนวนมากที่สุด คือ ควรมีการประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นให้ประชาชนทราบ รองลงมา คือ ควรมีกิจกรรม ที่จะทำให้ประชาชนเข้าร่วมประชาคมให้มากขึ้นและมีความสำคัญในการจัดทำแผนและหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องควรมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนให้มากขึ้น ตามลำดับ

ณัฐธิดา ชุ่นเฮง (2560, น. 3) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา ท้องถิ่นในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลท่าล้อ อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี ผลการวิจัย พบว่า ระดับ การพัฒนาท้องถิ่นด้านต่าง ๆ ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลท่าล้อ อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า ระดับการพัฒนาท้องถิ่นด้านต่าง ๆ อยู่ในระดับน้อย ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลท่าล้อ อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ / เดือน พบว่า ประชาชนที่ต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น ไม่แตกต่างกัน ส่วนอาชีพและระยะเวลาที่อาศัยอยู่ของประชาชน พบว่า ประชาชนที่ต่างกันมีส่วนร่วม ในการพัฒนาท้องถิ่นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการเปรียบเทียบการพัฒนา ท้องถิ่นด้านต่าง ๆ ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลท่าล้อ อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ / เดือน และอาชีพ พบว่า ประชาชนที่ต่างกันมีการพัฒนาท้องถิ่นด้าน ต่าง ๆ ไม่แตกต่างกัน ส่วนระยะเวลาที่อาศัยอยู่ของประชาชน พบว่า ประชาชนที่ต่างกันมีการพัฒนา ท้องถิ่นด้านต่าง ๆ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่าง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นกับการพัฒนาท้องถิ่นด้านต่าง ๆ ในเขตพื้นที่เทศบาล ตำบลท่าล้อ อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น (X) มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาท้องถิ่นด้านต่าง ๆ (Y) ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลท่าล้อ อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง ($r = 0.709$)

เบญจมาภรณ์ ยอดดวงทอง (2560, น. 101) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลโคกเครือ อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัย พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การ บริหารส่วนตำบลโคกเครือ อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณา เป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 2 ด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่

ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลส่วนที่เหลือ พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ผลการเปรียบเทียบ พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ย / เดือนแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาโดยรวมและเป็นรายด้านทุกด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลองค์การบริหารส่วนตำบลโคกเครือ อำเภอนองสูงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ เรียงตามลำดับความถี่สูงสุดไปหาต่ำสุด 3 อันดับแรก คือ ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามาร่วมตัดสินใจในโครงการก่อสร้างทุกโครงการในรูปแบบ ตัวแทนประชาชนเพื่อความโปร่งใส โครงการก่อสร้างที่จัดทำควรให้มีตัวแทนชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมควบคุม ดูแลการทำงานของผู้รับเหมา โครงการต่าง ๆ ควรจัดผลประโยชน์ให้ตกอยู่กับประชาชนให้มากที่สุด

สมปอง สกลดิลก (2560, น. 89) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองข้างคอก อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า ผลการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองข้างคอก อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ในภาพรวม พบว่า มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาตามรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการเตรียมการ รองลงมา คือ ด้านการปฏิบัติการและด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการติดตามประเมินผลตามลำดับผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองข้างคอก อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่าประชาชนที่มีเพศและที่มีระยะเวลาที่อยู่อาศัยในพื้นที่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองข้างคอก อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และประชาชนที่มีอายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ย / เดือนที่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองข้างคอก อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

สมิตานันท์ ดาบแก้ว (2561, น. 119) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเชียงรากน้อย อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัย พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเชียงรากน้อย อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทุกด้าน ประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อยโดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมค้นหาปัญหา ด้านการมีส่วนร่วมวางแผนและตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล

และการศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเชียงรากน้อย อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ / เดือน มีการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเชียงรากน้อย อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ระดับการศึกษา และ รายได้ / เดือน ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนเพศ อายุ และอาชีพ ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น ไม่แตกต่างกัน

อรรถพงษ์ พลอยอุบล (2561, น. 94) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอกะปง จังหวัดพังงา ผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านที่ประชาชนมีส่วนร่วมสูงสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการคิดและด้านที่ประชาชนมีส่วนร่วมต่ำสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการพิจารณาตัดสินใจ ส่วนปัญหาและอุปสรรคการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านที่มีปัญหาสูงสุด คือ ด้านชุมชน และด้านที่มีปัญหาต่ำสุด คือ ด้านโครงสร้างของสังคม สำหรับแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น คือ 1) ผลักดันให้มีการประชาสัมพันธ์ในทุกรูปแบบเพื่อให้ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสาร ครบถ้วน ทัวถึง 2) ส่งเสริมการนำรูปแบบวิทยาการกระบวนการมาใช้ในการกระตุ้นประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วม 3) พัฒนากลไกเกี่ยวกับรูปแบบ การรับฟังความคิดเห็นและการปรึกษาหารือที่หลากหลาย 4) กระตุ้นและส่งเสริมบทบาทของผู้นำในการเปลี่ยนแปลงในทุกระดับของชุมชน 5) ส่งเสริมความสัมพันธ์และบรรยากาศที่ดีระหว่างผู้เข้าร่วมประชาคม 6) ริเริ่มจัดทำคู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน ฉบับประชาชน เพื่อสร้าง ความเข้าใจและนำไปปฏิบัติได้ 7) แสวงหาโอกาสและพัฒนาความพร้อมในการรับฟังข้อมูลข่าวสาร เสนอความคิดเห็น และเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินการของท้องถิ่นอย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองตามความเหมาะสม

จากการศึกษางานวิจัยในประเทศที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง และประชาชนที่มีสถานภาพต่างกัน เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ย / เดือน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่จะแตกต่างกัน ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ว่าจะมีส่วนร่วมอยู่ในระดับใด มีความแตกต่างกันหรือไม่และมีข้อเสนอแนะอย่างไร ทั้งนี้เพื่อใช้เป็นข้อสารสนเทศในการวางแผนปรับปรุงและพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้นให้มีประสิทธิภาพ ต่อไป

2.5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

Cheyne (1997, p. 749) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนประจำปีของผู้มีอำนาจในท้องถิ่นของการปฏิรูปรัฐบาลท้องถิ่นประเทศนิวซีแลนด์ โดยการสำรวจความสัมพันธ์ระหว่างขั้นตอนการวางแผนและเป้าหมายประจำปีของระบอบประชาธิปไตยที่เพิ่มขึ้นและความรับผิดชอบที่มีพร้อมับประสิทธิภาพการปฏิรูปภาครัฐ ผ่านกรณีศึกษาของผู้มีอำนาจในท้องถิ่น การวางแผนประจำปี การค้นพบที่สำคัญของการวิจัย พบว่า มีจุดอ่อนและข้อจำกัดที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับบทบัญญัติที่การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการวางแผนประจำปีและบทบัญญัตินี้ดังกล่าวไม่สามารถตอบสนองสำหรับการปกครองระบอบประชาธิปไตย การมีส่วนร่วมและการอภิปรายขั้นตอนในระบอบประชาธิปไตยที่มีความเหมาะสมมากขึ้น และเป็นรูปแบบที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยในสังคมพหุนิยม

Ivan (2009, p. 46) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ทักษะคิดจากการส่งเสริมการจัดทำแผนพัฒนาชนบท : กรณีศึกษาเขตเยการ์ต ประเทศฮอนดูรัส ผลการวิจัย พบว่า ผลกระทบจากการพัฒนาโดยใช้รูปแบบของเขตเยการ์ต ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ภาวะผู้นำ การเป็นผู้ประกอบการ การวางแผนในอนาคต การมีอาชีพ และสวัสดิการสังคม มีผลกระทบต่อการพัฒนาของครัวเรือน การกำหนดอาณาเขตหรือการมีดินแดนที่แน่นอนเป็นสิ่งแรกของการพัฒนาชนบท ซึ่งเป็นนโยบายที่ได้รับความสนใจเป็นอันดับแรกจากสถาบันระหว่างประเทศ และจากองค์กรภายในประเทศ การดำรงไว้ซึ่งการดำเนินชีวิตถูกพิจารณาว่าเป็นความสามารถของมนุษย์ การสนับสนุนในการพัฒนาการดำเนินชีวิตถูกขยายเป็นกรณีศึกษาในการพัฒนาชนบทประเทศฮอนดูรัส อย่างไรก็ตามผู้กำหนดนโยบายและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียใช้ข้อมูลนี้ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น การออกแบบ และการนำนโยบายไปปฏิบัติและอาจทำให้ค่าใช้จ่ายลดลงอีกทั้งเพิ่มรายได้และเป็นประโยชน์ต่อสังคม

Njunwa (2010, p. 82) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นเครื่องมือเพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร โมรอกโก กรณี คีลากาลามินดี และโรงเรียนประถมศึกษา จากการวิจัย พบว่า แนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนและการพัฒนากลายเป็นหัวข้อสำคัญในการบรรลุการพัฒนาที่ยั่งยืน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาตัวเองเป็นสิ่งสำคัญในการศึกษา การพัฒนาชนบทเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาประเทศซึ่งมุ่งมั่นที่จะประสบความสำเร็จในการประถมศึกษาสากลเพื่อตอบสนองเป้าหมายของสหประชาชาติผ่านเป้าหมายการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น และเป้าหมายของรัฐบาล ผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่นอยู่ในระดับต่ำมาก ในขณะที่จำนวนของประชาชนที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาถูกจำกัดและการมีจำนวนของปัจจัยที่จำกัด ชุมชนที่มีประสิทธิภาพในการมีส่วนร่วมจึงน้อย ซึ่งรวมถึงปัจจัยความยากจน การไม่รู้หนังสือและความโง่เขลา การคุกคามทางการเมือง ประสิทธิภาพทางการเรียน

ด้านงบประมาณ และการขาดความโปร่งใส นักวิจัยให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงจำนวนของคนในท้องถิ่นที่จะเข้าร่วมในการพัฒนาและยืนยันในความสำคัญของการศึกษาและการรับรู้ของชุมชน ในความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนของพวกเขา การศึกษาแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการสร้างความรู้สึกของความเป็นเจ้าของโรงเรียน และสร้างความมั่นใจ กระบวนการประชาธิปไตยในการบริหารโรงเรียน

Waheduzzaman (2010, p. 1065) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการกำกับดูแลกิจการบ้านเมืองที่ดี : การศึกษาโครงการพัฒนาชนบทในประเทศบังคลาเทศ โดยได้มุ่งเน้นไปเพื่อศึกษาทัศนคติของข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่รัฐบาลท้องถิ่นและประชาชนในท้องถิ่น ที่ได้มีส่วนร่วมในการเลือกตั้งและเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อทางด้านการบริหารและระบบกฎหมาย เพื่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ผลการวิจัยพบว่ามีปัญหาที่ทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนไม่ได้ผล ได้แก่ 1) เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ได้รับการเลือกตั้งเข้ามาหรือประชาชนในท้องถิ่นไม่ได้ตระหนักถึงคุณค่าของการมีส่วนร่วม 2) การมีส่วนร่วมของประชาชนมักจะผ่านในรูปของคณะกรรมการไม่ใช่โดยตรง 3) ไม่มีระบบกฎหมายที่เข้มแข็งเพื่อให้มั่นใจว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนมีความถูกต้องตามกฎหมาย ในชนบท 4) การกระจายอำนาจด้านการบริหารไม่สมบูรณ์ซึ่งทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐได้รับเลือกให้เป็นตัวแทนในเรื่องทางการเงิน และ 5) ระบบการประเมินเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนและความพึงพอใจต่อผลลัพธ์ของโครงการพัฒนาเหล่านี้ไม่ได้ผลลัพธ์บั้นปลายที่ชัดเจนเพราะว่าขาดทุนทางสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เลือกตั้งเข้าไปมักจะขัดขวางการมีส่วนร่วมของประชาชน

Chaya (2011, p. 96) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่นต่อแผนพัฒนาเศรษฐกิจในชนบท น. ศึกษาเฉพาะการท่องเที่ยวภายในหมู่บ้านนอร์ท ยูริกา รัฐอิลลินอยส์ ประเทศสหรัฐอเมริกา การมีส่วนร่วมโดยใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจเคยถูกเสนอว่าเป็นวิธีการของรัฐที่พัฒนาจากบนสู่ล่าง (Top - Down) วัตถุประสงค์เป็นการเชิญชวนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมาร่วมพัฒนา โดยใช้ความเห็นของคนส่วนใหญ่ แผนพัฒนาการท่องเที่ยวดูเหมือนจะเป็นการเพิ่มการมีส่วนร่วม และเป็นเหตุผลหลายอย่าง งานวิจัยนี้เป็นการประเมินค่าแผนพัฒนาการมีส่วนร่วม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง แผนพัฒนาการท่องเที่ยวในหมู่บ้านนอร์ทยูริกา รัฐอิลลินอยส์ ประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นหมู่บ้านในสมาคมท่องเที่ยวที่ตั้งมานาน และถูกนำเสนอเป็นแหล่งสันตนาการทางน้ำและการปีนเขา หมู่บ้านได้เน้นการเพิ่มแหล่งท่องเที่ยวในศตวรรษที่ 21 รวมทั้งการปรับแผนของรัฐบาล โดยเน้นการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยว จากการที่พายุทอร์นาโดได้ฆ่าชีวิตประชาชน จำนวน 9 คน และทำลายธุรกิจในเมือง ทำให้หมู่บ้านกลายเป็นแหล่งพักผ่อนทางน้ำแห่งแรกของมลรัฐ งานวิจัยยังได้อธิบายถึงการร่วมมือในแผนพัฒนาการท่องเที่ยว ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและทัศนคติของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อการพัฒนาแผนการท่องเที่ยววิเคราะห์ข้อมูลจากผู้มีส่วนได้

ส่วนเสีย ผลการวิจัย สรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนา ได้แก่ ธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยว ภาษา เนื้อหา การพัฒนาทางสังคม และกระบวนการทัศนในการพัฒนา เป็นต้น

Swapan (2012, p. 147) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรม การวางแผนทางกายภาพ : กรณีศึกษาของการพัฒนาเมืองคูลนา พบว่า ระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมการวางแผนทางกายภาพในเมืองคูลนาขึ้นอยู่กับ การตอบสนองของประชาชน ที่แสดงให้เห็นว่ามีอยู่ในกระบวนการนิติบัญญัติ และจะไม่สนับสนุนการพัฒนาเมืองอย่างมีส่วนร่วม ในทุกระดับจะเห็นได้ว่าปัญหาทางการเมืองและกลไกการสื่อสารที่อ่อนแอจะส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของ แผนแม่บทของเมืองคูลนา การศึกษาอาจจะช่วยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าใจความคาดหวังของประชาชน ในกลยุทธ์การออกแบบสำหรับการแสดงบทบาทที่ดีกว่าในการพัฒนาเมืองในบังคลาเทศ ระดับ การมีส่วนร่วมของประชาชนอาจแตกต่างกันในช่วงเวลา สถานที่ และกิจกรรมในเวทีระดับโลก

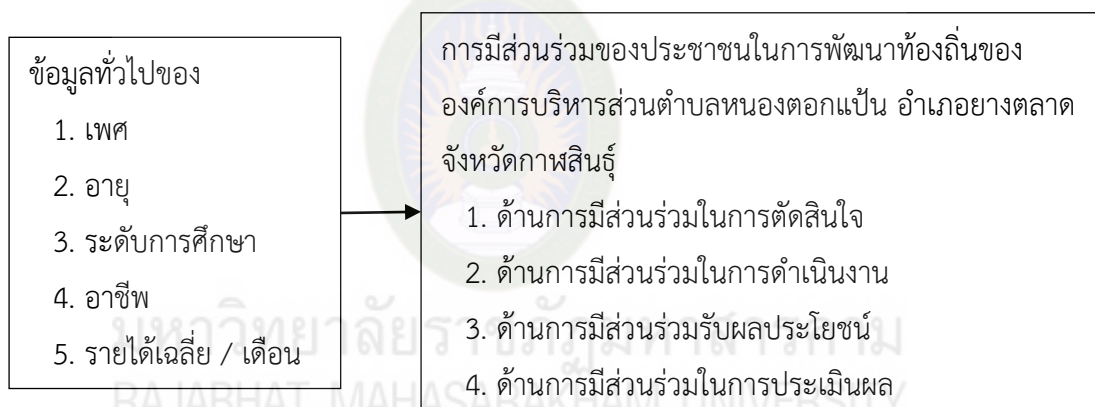
จากการศึกษางานวิจัยต่างประเทศ ผู้วิจัยสรุปได้ว่า โครงการพัฒนาส่วนใหญ่จะสำเร็จได้ด้วยการมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่น ซึ่งมีความต้องการที่จะมีส่วนร่วมในการกำกับดูแลของรัฐบาลท้องถิ่น ทั้งนี้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพจากการใช้แผนพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ซึ่งเป็นการศึกษาเฉพาะเจาะจงสถานการณ์การมีส่วนร่วมในระดับท้องถิ่นและอุปสรรคในกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นหัวใจสำคัญในการบรรลุแผนพัฒนาท้องถิ่นและการพัฒนาที่ยั่งยืน ความสำคัญในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นเป็นการสร้างความรู้สึกของการเป็นเจ้าของทรัพยากรและเป็นการสร้างความมั่นใจในกระบวนการประชาธิปไตยในท้องถิ่น และพบว่าระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมและการวางแผนขึ้นอยู่กับ การตอบสนองของประชาชน ซึ่งอาจแตกต่างกันในช่วงเวลา สถานที่ และกิจกรรมที่ดำเนินการ ทั้งนี้ปัญหาอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของประชาชนเนื่องจากขาดการประสานงานระหว่างภาครัฐกับประชาชนในท้องถิ่น ผู้นำท้องถิ่นไม่มีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการ อยู่ภายใต้การกำกับโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐทำให้การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนอยู่ในเกณฑ์ปานกลางและปราศจากการติดตามตรวจสอบ การดำเนินงานต่าง ๆ ของท้องถิ่น โดยพบว่า ระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งต่อการพัฒนาท้องถิ่น

2.6 กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัย ได้สังเคราะห์กรอบแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ตามแนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วมของ (Cohen and Uphof, 1980, p. 213) ได้อธิบายและวิเคราะห์ กระบวนการมีส่วนร่วมในแง่ของรูปแบบของการมีส่วนร่วม โดยแบ่งออกเป็น 4 รูปแบบ คือ 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation) 3) ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ (Benefits) และ 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) ผู้วิจัยสามารถนำมาเขียนเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพที่ 2.2 ดังนี้

ตัวแปรอิสระ (Independent Variable)

ตัวแปรตาม (Dependent Variable)

ภาพที่ 2.2 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้ดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวนทั้งหมด 3,031 คน จาก 10 หมู่บ้าน (สำนักทะเบียนอำเภอยางตลาด, 2561, น. 15)

3.1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวนทั้งหมด 353 คน โดยการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ (Yamane, 1973, p. 727)

$$\text{สูตร} \quad n = \frac{N}{1 + N(e)^2} \quad (3 - 1)$$

จากสูตร n แทน ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N แทน จำนวนประชากรทั้งหมด

e แทน ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ไม่เกิน .05

$$\begin{aligned} \text{แทนค่าในสูตร } n &= \frac{3,031}{1 + 3,031(.05)^2} \\ n &= \frac{3,031}{1 + 3,031(.00025)} \\ n &= \frac{3,031}{8.5775} \\ n &= 353.36 \end{aligned}$$

หาขนาดกลุ่มตัวอย่างได้จำนวน 353.36 ผู้วิจัย จึงให้จำนวนขนาดกลุ่มตัวอย่างเป็น 353 คน เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นจำนวนเต็ม

3.1.2.1 หาจำนวนของกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มแบบสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling)

3.1.2.2 การสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling)

ตารางที่ 3.1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์

ลำดับที่	รายชื่อหมู่บ้าน	หมู่ที่	จำนวนประชากร (คน)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)
1	บ้านคำไฮ	1	503	59
2	บ้านคำไฮ	2	432	50
3	บ้านหนองบัวน้อย	3	425	49
4	บ้านโนนตุ้ม	4	316	37
5	บ้านหนองตอกแป้นใหม่	5	408	48
6	บ้านโคกสาย	6	128	15
7	บ้านหนองบัวนาดี	7	114	13
8	บ้านหนองตอกแป้น	8	326	38
9	บ้านหนองหมากพืด	9	84	10
10	บ้านคำไฮ	10	295	34
รวม			3,031	353

3.1.2.3 การหาสัดส่วนกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการหาสัดส่วน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
ในแต่ละหน่วย

$$\text{สูตร} = \frac{\text{จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด} \times \text{จำนวนประชากรในแต่ละหน่วย}}{\text{จำนวนประชากรทั้งหมด}} \quad (3 - 2)$$

$$\text{แทนค่าในสูตร บ้านหนองบัวน้อย} = \frac{353 \times 425}{3,031} = 49$$

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.2.1 ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้วิจัย สร้างขึ้นโดยการบูรณาการจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดที่กำหนดขึ้น โดยครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) โดยสอบถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ย / เดือน

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคิรท์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2551, น. 99) มีระดับการมีส่วนร่วมให้เลือกตอบ 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยคำถามครอบคลุมเนื้อหา 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ตอนที่ 3 เป็นคำถามข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายเปิด (Open Ended)

3.2.2 การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัย ได้ใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีวิธีการสร้างแบบสอบถามตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

3.2.2.1 ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น เพื่อนำมาปรับปรุงให้เหมาะสมกับการศึกษาครั้งนี้

3.2.2.2 กำหนดกรอบแนวคิด และเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย นำไปใช้เป็นข้อมูลในการสร้างแบบสอบถาม

3.2.2.3 ร่างแบบสอบถาม นำเสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง ความเที่ยงตรงในเนื้อหาและข้อเสนอแนะที่จะจัดทำเป็นต้นฉบับของแบบสอบถาม ซึ่งคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการตั้งข้อความให้ตรงกับนิยามศัพท์เฉพาะ และสอดคล้องกับความมุ่งหมายของการวิจัย

3.2.2.4 นำแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจสอบแก้ไขแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาความถูกต้องของเนื้อหา การใช้ภาษา และด้านการวัดและประเมินผล เพื่อตรวจสอบข้อความหรือข้อความแต่ละข้อและรวมทุกข้อตรงและครอบคลุมเนื้อหาตามที่ต้องการศึกษาหรือไม่ เป็นตัวแทนของเนื้อหาทั้งหมดที่ต้องการให้ถามหรือไม่ รวมถึงความสอดคล้องตามทฤษฎีหรือแนวคิดในเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ได้แก่

1) ดร.พลภัทร ช่างสากล วุฒิการศึกษา รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต (รป.ม.) สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ตำแหน่ง นักบริหารงานการคลัง (อำนวยการท้องถิ่นระดับต้น) เทศบาลตำบลหัวดง อำเภอนาคนูน จังหวัดมหาสารคาม เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา

2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นิษภาพัท กันขุนทด วุฒิการศึกษา การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชา ภาษาไทย ตำแหน่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์คณะศึกษาศาสตร์และนวัตกรรมการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์ เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านภาษา

3) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รังสรรค์ สิงห์เลิศ วุฒิการศึกษา ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) สาขาวิชา ประชากรศึกษา ตำแหน่ง คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล

3.2.2.5 ผู้วิจัยทำการรวบรวมข้อมูลพิจารณาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ มาวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้อง โดยการหาค่า IOC (Index of Item Congruence) ซึ่งสูตรของ IOC มีดังนี้ (สมนึก ภัททิยธนี, 2554, น. 221)

$$\text{สูตร} \quad \text{IOC} = \frac{\sum R}{N} \quad (3 - 3)$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้อง (Index Objective Congruence)

\sum แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

R แทน คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อคำถามแต่ละข้อ

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

สำหรับเกณฑ์ของการให้คะแนน มีดังนี้

R เท่ากับ +1 หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าข้อคำถามมีความสอดคล้อง

R เท่ากับ 0 หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญไม่แน่ใจว่าข้อคำถามมีความสอดคล้อง

R เท่ากับ -1 หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าข้อคำถามไม่มีความสอดคล้อง

จากนั้นนำผลคะแนนที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่า IOC ตามสูตร

3.2.2.6 นำข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ .67 ไปทดลองใช้กับประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยวัว อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 42 คน ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.66 - 1.00

3.2.2.7 นำมาหาอำนาจจำแนกรายข้อ ด้วยค่า (Item Total Correlation) ได้ค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง 0.687 - 0.902 (ค่าวิกฤติจากตาราง .257) และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) ทั้งฉบับโดยใช้การวิเคราะห์ ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) (บุญชม ศรีสะอาด, 2551, น. 100) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .98

3.2.2.8 นำแบบสอบถามที่ได้จัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บข้อมูลต่อไป

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างตามขั้นตอน ดังนี้

3.3.1 ขออนุญาตรับรองและแนะนำตัวผู้วิจัยจากคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ประสานขอความร่วมมือถึงนายกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อขอเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

3.3.2 ดำเนินการแจกแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยดำเนินการด้วยตัวเองและตั้งให้มีผู้ช่วยวิจัย 1 คน เป็นผู้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยได้อธิบายขั้นตอนและวิธีการเก็บรวบรวมให้แก่ผู้ช่วยวิจัยให้เข้าใจก่อนและลงเก็บข้อมูลตามกลุ่มตัวอย่าง

3.3.3 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างตามเวลาที่กำหนดไว้

3.3.4 นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนจากกลุ่มตัวอย่างมาตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม

3.3.5 นำแบบสอบถามที่ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์แล้วไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากที่ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว ได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามลักษณะของข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

3.4.1 ตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของแบบสอบถามที่ได้รับคืน

3.4.2 นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ลงรหัส ตามแบบการลงรหัส (Coding Form)

3.4.3 บันทึกคะแนนตามรหัสที่กำหนดไว้เพื่อประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป โดยเฉพาะส่วนของแบบสอบถามที่เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ผู้วิจัยกำหนดน้ำหนักคะแนน ดังนี้ (รังสรรค์ สิงหเลิศ, 2553, น. 186)

ระดับมากที่สุด กำหนดให้ 5 คะแนน

ระดับมาก กำหนดให้ 4 คะแนน

ระดับปานกลาง กำหนดให้ 3 คะแนน

ระดับน้อย กำหนดให้ 2 คะแนน

ระดับน้อยที่สุด กำหนดให้ 1 คะแนน

เกณฑ์การแบ่งช่วงชั้นคะแนนจากจำนวนระดับชั้นเท่ากับ 5 ชั้น (คะแนนจาก 1 - 5) คำนวณได้จากสูตรนี้ (รังสรรค์ สิงหเลิศ, 2553, น. 186)

$$\text{สูตร} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับชั้น}} \quad (3 - 4)$$

$$\begin{aligned} \text{แทนค่าในสูตร} &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= 0.8 \end{aligned}$$

ฉะนั้นในแต่ละช่องคะแนนของระดับชั้น จะเท่ากับ 0.8 คิดเป็นเกณฑ์การแบ่งช่วงคะแนนในแต่ละระดับชั้น จากเกณฑ์ดังกล่าว ผู้วิจัยได้กำหนดการแปลความหมายระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.21 - 5.00 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.41 - 4.20 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมมาก

ค่าเฉลี่ย 2.61 - 3.40 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.81 - 2.60 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.80 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด

3.4.4 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามใช้ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) และนำเสนอในรูปแบบตารางพร้อมคำอธิบาย

3.4.5 วิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยจำแนกเป็นรายด้านและรายข้อ เพื่อหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แล้วนำค่าเฉลี่ยที่ได้ไปเทียบเกณฑ์การแปลความหมาย ดังนี้ (รังสรรค์ สิงห์เลิศ, 2553, น. 186)

ได้คะแนนค่าเฉลี่ย 4.21 - 5.00 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด

ได้คะแนนค่าเฉลี่ย 3.41 - 4.20 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมมาก

ได้คะแนนค่าเฉลี่ย 2.61 - 3.40 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง

ได้คะแนนค่าเฉลี่ย 1.81 - 2.60 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมน้อย

ได้คะแนนค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.80 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด

3.4.6 วิเคราะห์การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น

ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตามเพศใช้ t - test (Independent Sample) อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ย / เดือน ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนจำแนกทางเดียว (One - Way Analysis of Variance : F - test) โดยใช้ทดสอบสมมุติฐานที่กำหนดไว้ (ศุภวัฒน์กร วงศ์ธนวุธ และพีรสิทธิ์ คำนวนศิศิลป์, 2552, น. 146 - 147) และเมื่อพบความแตกต่าง (Sig.) จะทำการเปรียบเทียบเป็นรายคู่ (Post Hoc Comparison) ด้วยวิธีของ Least Significant Different (LSD.) คำนัยสำคัญทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ครั้งนี้กำหนดไว้ที่ระดับ .05 ซึ่งถ้าค่าน้อยกว่า .05 มีระดับความคิดเห็นแตกต่าง

3.4.7 วิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ จะใช้วิธีการแจกแจงความถี่และพรรณนาความ

3.5 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

3.5.1 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

3.5.2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้แก่ สถิติพื้นฐานค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3.5.3 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานและเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตาม เพศ ใช้การทดสอบด้วย t - test (Independent Sample) ส่วนอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ย / เดือน ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว F - test (One - Way ANOVA) โดยกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และกรณีที่พบว่ามีความแตกต่างผู้วิจัยจะใช้การทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยใช้วิธีของ LSD. (Least Significant Different)

3.5.4 ข้อเสนอแนะ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยการสรุปประเด็นหาความหมาย และการแจกแจงความถี่ จากนั้นนำเสนอด้วยการพรรณนาความ (Descriptive)

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิจัย
2. ลำดับการนำเสนอผลการวิจัย
3. ผลการวิจัย

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิจัย

เพื่อให้เข้าใจตรงกัน ในการแปลความหมายของข้อมูล ผู้วิจัยจึงกำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลไว้ ดังนี้

N	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
SS	แทน	ค่าผลรวมกำลังสองของคะแนน (Sum of Squares)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยของผลรวมกำลังสองของคะแนน (Mean Squares)
df	แทน	ขั้นของความเป็นอิสระ (Degree of Freedom)
F	แทน	การแจกแจงแบบ (F - Distribution)
t	แทน	สถิติที่ใช้ในการทดสอบ (t - Distribution)
Sig.	แทน	ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติ
*	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.2 ลำดับการนำเสนอผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยแบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิจัยข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ผลการวิจัยระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์

ตอนที่ 3 ผลการวิจัยการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ย / เดือน

ตอนที่ 4 ผลการวิจัยข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์

4.3 ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการวิจัยข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้วิจัย ได้นำข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ย / เดือน โดยวิธีการหาค่าความถี่แล้วสรุปออกมาเป็นค่าร้อยละ โดยข้อมูลที่ได้สามารถจำแนกได้ตามรายละเอียดในตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 จำนวน และร้อยละข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 ชาย	142	40.20
1.2 หญิง	211	59.80
รวม	353	100.00
2. อายุ		
2.1 18 – 30 ปี	21	5.90
2.2 31 – 40 ปี	54	15.30
2.3 41 – 50 ปี	66	18.70
		(ต่อ)

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
2.4 51 ปีขึ้นไป	112	60.10
รวม	353	100.00
3. ระดับการศึกษา		
3.1 ต่ำกว่าปริญญาตรี	288	81.60
3.2 ปริญญาตรี	56	15.90
3.3 สูงกว่าปริญญาตรี	9	2.50
รวม	353	100.00
4. อาชีพ		
4.1 เกษตรกรรม	127	36.00
4.2 ค้าขาย / ธุรกิจส่วนตัว	134	38.00
4.3 รับจ้าง / ลูกจ้าง	74	21.00
4.4 รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ	18	5.10
รวม	353	100.00
5. รายได้เฉลี่ย / เดือน		
5.1 ต่ำกว่า 1,000 บาท	177	50.10
5.2 1,001 - 10,000 บาท	109	30.90
5.3 10,001 - 25,000 บาท	47	13.30
5.4 25,001 บาทขึ้นไป	20	5.70
รวม	353	100.00

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกเป็นอำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 211 คน คิดเป็นร้อยละ 59.80 รองลงมา เป็นเพศชาย จำนวน 142 คน คิดเป็นร้อยละ 40.20 อายุ 51 ปีขึ้นไป จำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 60.10 รองลงมา อายุ 41 - 50 ปี จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 18.70 ระดับการศึกษา ต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 288 คน คิดเป็นร้อยละ 81.60 รองลงมา ระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 15.90 ประกอบอาชีพค้าขาย / ธุรกิจส่วนตัว จำนวน 134 คน คิดเป็นร้อยละ 38.00 รองลงมา ประกอบอาชีพเกษตรกรรม จำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 36.00 และมีรายได้เฉลี่ย / เดือน ต่ำกว่า 1,000 บาท จำนวน 177 คน คิดเป็นร้อยละ 50.10 รองลงมา มีรายได้เฉลี่ย / เดือน 1,001 - 10,000 บาท จำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 30.90

ตอนที่ 2 ผลการวิจัยระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยครอบคลุมเนื้อหา 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ผู้วิจัยใช้วิธีการประมวลผลทางหลักสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางควบคู่การบรรยาย และสรุปผลการดำเนินการวิจัย เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 จากแบบสอบถามตอนที่ 2 โดยข้อมูลที่ได้สามารถจำแนกได้ตามรายละเอียดในตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยภาพรวม

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น	\bar{X}	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	3.39	0.71	ปานกลาง
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	3.67	0.47	มาก
3. ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์	3.76	0.51	มาก
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	3.70	0.44	มาก
รวม	3.63	0.43	มาก

จากตารางที่ 4.2 พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ มีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.63$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก จำนวน 3 ด้าน โดยเรียงลำดับความสำคัญค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ ($\bar{X} = 3.76$) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\bar{X} = 3.70$) และด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ($\bar{X} = 3.67$) และอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 1 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{X} = 3.39$) ตามลำดับ และเมื่อจำแนกข้อมูลระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ในแต่ละด้านจะแสดงได้ ดังตารางที่ 4.3 - 4.6

ตารางที่ 4.3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	\bar{X}	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
1. การได้เข้าร่วมประชุมประชาคมเพื่อเสนอปัญหาตามความต้องการของหมู่บ้าน	3.56	0.92	มาก
2. การได้มีส่วนร่วมในการเสนอแผนงานโครงการของหมู่บ้านต่อที่ประชุมประชาคม	3.54	0.77	มาก
3. การได้มีส่วนร่วมในการคิดกำหนดแนวทางการพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อแก้ไข	3.29	1.00	ปานกลาง
4. การได้มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาที่เป็นความต้องการของหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนา	3.31	1.11	ปานกลาง
5. การได้มีส่วนร่วมจัดเรียงลำดับความสำคัญของปัญหาตามความจำเป็นเร่งด่วนของหมู่บ้าน	3.25	1.11	ปานกลาง
รวม	3.39	0.71	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.3 พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.39$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมาก จำนวน 2 ข้อ โดยเรียงลำดับความสำคัญค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ คือ การได้เข้าร่วมประชุมประชาคมเพื่อเสนอปัญหาตามความต้องการของหมู่บ้าน ($\bar{X} = 3.56$) และการได้มีส่วนร่วมในการเสนอแผนงานโครงการของหมู่บ้านต่อที่ประชุมประชาคม ($\bar{X} = 3.54$) และอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 3 ข้อ โดยเรียงลำดับความสำคัญค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ คือ การได้มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาที่เป็นความต้องการของหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนา ($\bar{X} = 3.31$) การได้มีส่วนร่วมในการคิดกำหนดแนวทางการพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อแก้ไข ($\bar{X} = 3.29$) และการได้มีส่วนร่วมจัดเรียงลำดับความสำคัญของปัญหาตามความจำเป็นเร่งด่วนของหมู่บ้าน ($\bar{X} = 3.25$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	\bar{X}	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
1. การให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานตามโครงการ ขององค์การบริหารส่วนตำบล	3.70	0.77	มาก
2. การได้ร่วมตัดสินใจเลือกปัญหาความต้องการในการพัฒนา หมู่บ้านเพื่อจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น	3.90	0.77	มาก
3. การได้ร่วมวิเคราะห์สาเหตุหลักของปัญหาในหมู่บ้าน เพื่อกำหนดแนวทางการแก้ไขให้ถูกต้อง	3.59	0.97	มาก
4. การได้ร่วมวางแผนงานตามโครงการเพื่อแก้ไขปัญหา ของหมู่บ้าน	3.39	0.94	ปานกลาง
5. การได้ร่วมตัดสินใจใช้ทรัพยากรที่มีอย่างจำกัดในการพัฒนา ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อหมู่บ้าน	3.80	0.80	มาก
รวม	3.67	0.47	มาก

จากตารางที่ 4.4 พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.67$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมาก จำนวน 4 ข้อ โดยเรียงลำดับความสำคัญค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ คือ การได้ร่วมตัดสินใจเลือกปัญหาความต้องการในการพัฒนาหมู่บ้านเพื่อจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.90$) การได้ร่วมตัดสินใจใช้ทรัพยากรที่มีอย่างจำกัดในการพัฒนาให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อหมู่บ้าน ($\bar{X} = 3.80$) การให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานตามโครงการขององค์การบริหารส่วนตำบล ($\bar{X} = 3.70$) และการได้ร่วมวิเคราะห์สาเหตุหลักของปัญหาในหมู่บ้านเพื่อกำหนดแนวทางการแก้ไขให้ถูกต้อง ($\bar{X} = 3.59$) และอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 1 ข้อ คือ การได้ร่วมวางแผนงานตามโครงการเพื่อแก้ไขปัญหามูลนิธิ ($\bar{X} = 3.39$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์	\bar{X}	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
1. การได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเงินอุดหนุนกลุ่มอาชีพต่าง ๆ จากองค์การบริหารส่วนตำบล	4.19	0.71	มาก
2. การได้รับประโยชน์ในการใช้สาธารณูปโภคจากการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่น	3.60	0.99	มาก
3. การได้รับประโยชน์ด้านสุขภาพอนามัยจากการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่น	3.55	1.10	มาก
4. การได้รับประโยชน์ในความปลอดภัยของชีวิตและทรัพย์สินจากการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่น	3.88	0.81	มาก
5. การได้รับประโยชน์ทางการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมจากการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่น	3.58	0.88	มาก
รวม	3.76	0.51	มาก

จากตารางที่ 4.5 พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.76$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับความสำคัญค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ คือ การได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเงินอุดหนุนกลุ่มอาชีพต่าง ๆ จากองค์การบริหารส่วนตำบล ($\bar{X} = 4.19$) การได้รับประโยชน์ในความปลอดภัยของชีวิตและทรัพย์สินจากการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.88$) การได้รับประโยชน์ในการใช้สาธารณูปโภคจากการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.60$) การได้รับประโยชน์ทางการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมจากการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.58$) และการได้รับประโยชน์ด้านสุขภาพอนามัยจากการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.55$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	\bar{X}	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
1. การมีส่วนร่วมในการติดตามการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่น	3.64	0.98	มาก
2. การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตามโครงการพัฒนาหมู่บ้าน	3.38	0.86	ปานกลาง
3. การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่น	3.70	0.82	มาก
4. การมีส่วนร่วมในการรับทราบผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่น	4.08	0.70	มาก
5. การมีส่วนร่วมในการแสดงข้อคิดเห็นต่อผลการดำเนินงานที่ดำเนินการพัฒนาไปแล้วของหมู่บ้าน	3.69	0.80	มาก
รวม	3.70	0.44	มาก

จากตารางที่ 4.6 พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.70$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมาก จำนวน 4 ข้อ โดยเรียงลำดับความสำคัญค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ คือ การมีส่วนร่วมในการรับทราบผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.08$) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.70$) การมีส่วนร่วมในการแสดงข้อคิดเห็นต่อผลการดำเนินงานที่ดำเนินการพัฒนาไปแล้วของหมู่บ้าน ($\bar{X} = 3.69$) และการมีส่วนร่วมในการติดตามการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.64$) และอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 1 ข้อ คือ การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตามโครงการพัฒนาหมู่บ้าน ($\bar{X} = 3.38$) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ผลการวิจัยการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และ รายได้เฉลี่ย / เดือน

ผู้วิจัย ได้นำผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยวิเคราะห์ข้อมูลตามแบบสอบถาม ตอนที่ 1 และ 2 จำแนกตามเพศ ใช้ t - test (Independent Sample) และอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และ รายได้เฉลี่ย / เดือน ใช้ F - test (One - Way ANOVA) โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กรณีพบว่า มีความแตกต่างผู้วิจัยจะใช้การทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยใช้วิธีของ LSD. (Least Significant Different) ดังนี้

ตารางที่ 4.7 ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตามเพศ

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น	ชาย		หญิง		t	Sig.
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	3.47	0.71	3.34	0.71	1.727	.085
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	3.76	0.47	3.62	0.47	2.687	.008*
3. ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์	3.78	0.49	3.75	0.52	0.447	.655
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	3.73	0.43	3.68	0.45	1.014	.311
รวม	3.68	0.43	3.60	0.43	1.856	.064

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.7 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตามเพศ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อจำแนกเป็นรายด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 1 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน นอกนั้นไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

ตารางที่ 4.8 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์
จำแนกตามอายุ โดยรวม

การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาท้องถิ่น	18 - 30 ปี			31 - 40 ปี			41 - 50 ปี			51 ปีขึ้นไป		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ การมีส่วนร่วม	\bar{X}	S.D.	ระดับ การมีส่วนร่วม	\bar{X}	S.D.	ระดับ การมีส่วนร่วม	\bar{X}	S.D.	ระดับ การมีส่วนร่วม
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	2.96	0.70	ปานกลาง	3.24	0.65	ปานกลาง	3.42	0.73	มาก	3.46	0.71	มาก
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	3.60	0.44	มาก	3.69	0.39	มาก	3.65	0.43	มาก	3.68	0.51	มาก
3. ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์	3.48	0.66	มาก	3.55	0.47	มาก	3.68	0.57	มาก	3.87	0.44	มาก
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	3.63	0.52	มาก	3.50	0.45	มาก	3.75	0.43	มาก	3.74	0.43	มาก
รวม	3.42	0.46	มาก	3.50	0.39	มาก	3.62	0.45	มาก	3.69	0.41	มาก

จากตารางที่ 4.8 พบว่า ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตามอายุ โดยรวม พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล อยู่ในระดับมากทั้ง 4 อายุ โดยเรียงลำดับความสำคัญค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ 3 ลำดับ คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ภายในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีอายุ 51 ปีขึ้นไป ($\bar{X} = 3.69$) ประชาชน ที่อาศัยอยู่ภายในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีอายุ 41 - 50 ปี ($\bar{X} = 3.62$) และประชาชนที่อาศัยอยู่ภายในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีอายุ 31 - 40 ปี ($\bar{X} = 3.50$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.9 ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตามอายุ โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาท้องถิ่น	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	ระหว่างกลุ่ม	6.273	3	2.091	4.163	.006*
	ภายในกลุ่ม	175.315	349	.502	-	-
	รวม	181.589	352	-	-	-
2. ด้านการมีส่วนร่วม ในการดำเนินงาน	ระหว่างกลุ่ม	.181	3	.060	.262	.853
	ภายในกลุ่ม	80.318	349	.230	-	-
	รวม	80.499	352	-	-	-
3. ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์	ระหว่างกลุ่ม	6.794	3	2.265	9.291	.000*
	ภายในกลุ่ม	85.064	349	.244	-	-
	รวม	91.858	352	-	-	-
4. ด้านการมีส่วนร่วม ในการประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	2.804	3	.935	4.781	.003*
	ภายในกลุ่ม	68.239	349	.196	-	-
	รวม	71.044	352	-	-	-
รวม	ระหว่างกลุ่ม	2.626	3	.875	4.847	.003*
	ภายในกลุ่ม	63.033	349	.181	-	-
	รวม	65.659	352	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.9 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตามอายุโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้วิจัยทำการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นรายคู่ ด้วยวิธีการของ LSD. (Least Significant Difference) ดังตารางที่ 4.10 - 4.12

ตารางที่ 4.10 ผลการวิเคราะห์รายคู่เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น
ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์
จำแนกตามอายุ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาท้องถิ่น		อายุ			
		18 – 30 ปี	31 – 40 ปี	41 – 50 ปี	51 ปีขึ้นไป
อายุ	\bar{X}	2.96	3.24	3.42	3.46
18 – 30 ปี	2.96	-	.122	.009*	.002*
31 – 40 ปี	3.24	-	-	.161	.042*
41 – 50 ปี	3.42	-	-	-	.705
51 ปีขึ้นไป	3.46	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.10 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น
ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตามอายุ
ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล
หนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีอายุ 18 - 30 ปี มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น
แตกต่างจากประชาชนที่มีอายุ 41 - 50 ปี และ 51 ปีขึ้นไป

1. ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด
จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีอายุ 31 - 40 ปี มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นแตกต่างจากประชาชนที่มีอายุ 51
ปีขึ้นไป นอกนั้นไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.11 ผลการวิเคราะห์รายคู่เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น
ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์
จำแนกตามอายุ ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์

การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาท้องถิ่น		อายุ			
		18 – 30 ปี	31 – 40 ปี	41 – 50 ปี	51 ปีขึ้นไป
อายุ	\bar{X}	3.48	3.55	3.68	3.87
18 – 30 ปี	3.48	-	.563	.114	.001*
31 – 40 ปี	3.55	-	-	.177	.000*
41 – 50 ปี	3.68	-	-	-	.007*
51 ปีขึ้นไป	3.87	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.11 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตามอายุ ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ภายในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีอายุ 18 - 30 ปี มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นแตกต่างจากประชาชนที่มีอายุ 51 ปีขึ้นไป

1. ประชาชนที่อาศัยอยู่ภายในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีอายุ 31 - 40 ปี มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นแตกต่างจากประชาชนที่มีอายุ 51 ปีขึ้นไป

2. ประชาชนที่อาศัยอยู่ภายในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีอายุ 41 - 50 ปี มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นแตกต่างจากประชาชนที่มีอายุ 51 ปีขึ้นไป นอกนั้นไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.12 ผลการวิเคราะห์รายคู่เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตามอายุ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาท้องถิ่น		อายุ			
		18 - 30 ปี	31 - 40 ปี	41 - 50 ปี	51 ปีขึ้นไป
อายุ	\bar{X}	3.63	3.50	3.75	3.74
18 - 30 ปี	3.63	-	.238	.294	.286
31 - 40 ปี	3.50	-	-	.002*	.000*
41 - 50 ปี	3.75	-	-	-	.894
51 ปีขึ้นไป	3.74	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.12 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตามอายุ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ภายในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีอายุ 31 - 40 ปี มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นแตกต่างจากประชาชนที่มีอายุ 41 - 50 ปี และ 51 ปีขึ้นไป นอกนั้นไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.13 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์
จำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวม

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น	ต่ำกว่าปริญญาตรี			ปริญญาตรี			สูงกว่าปริญญาตรี		
	\bar{X}	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	\bar{X}	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	\bar{X}	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	3.26	0.70	ปานกลาง	3.97	0.49	มาก	3.80	0.41	มาก
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	3.60	0.46	มาก	4.03	0.41	มาก	3.80	0.40	มาก
3. ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์	3.72	0.50	มาก	3.96	0.50	มาก	3.84	0.51	มาก
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	3.66	0.46	มาก	3.86	0.31	มาก	3.95	0.39	มาก
รวม	3.56	0.42	มาก	3.95	0.32	มาก	3.85	0.33	มาก

จากตารางที่ 4.13 พบว่า ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวม พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล อยู่ในระดับมากทั้ง 4 ระดับการศึกษา เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ 3 ลำดับ คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี ($\bar{X} = 3.95$) ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี ($\bar{X} = 3.85$) และประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ($\bar{X} = 3.56$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.14 ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์
จำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาท้องถิ่น	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
1. ด้านการมีส่วนร่วม ในการตัดสินใจ	ระหว่างกลุ่ม	24.905	2	12.452	27.816	.000*
	ภายในกลุ่ม	156.684	350	.448	-	-
	รวม	181.589	352	-	-	-
2. ด้านการมีส่วนร่วม ในการดำเนินงาน	ระหว่างกลุ่ม	8.611	2	4.305	20.962	.000*
	ภายในกลุ่ม	71.888	350	.205	-	-
	รวม	80.499	352	-	-	-
3. ด้านการมีส่วนร่วม รับผลประโยชน์	ระหว่างกลุ่ม	2.758	2	1.379	5.416	.005*
	ภายในกลุ่ม	89.101	350	.255	-	-
	รวม	91.858	352	-	-	-
4. ด้านการมีส่วนร่วม ในการประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	2.440	2	1.220	6.224	.002*
	ภายในกลุ่ม	68.604	350	.196	-	-
	รวม	71.044	352	-	-	-
รวม	ระหว่างกลุ่ม	7.650	2	3.825	23.079	.000*
	ภายในกลุ่ม	58.009	350	.166	-	-
	รวม	65.659	352	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.14 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้วิจัย ทำการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ LSD. (Least Significant Difference) ดังตารางที่ 4.15 - 4.18

ตารางที่ 4.15 ผลการวิเคราะห์รายคู่เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น
ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์
จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาท้องถิ่น		การศึกษา		
		ต่ำกว่าปริญญาตรี	ปริญญาตรี	สูงกว่าปริญญาตรี
ระดับการศึกษา	\bar{X}	3.26	3.97	3.80
ต่ำกว่าปริญญาตรี	3.26	-	.000*	.020*
ปริญญาตรี	3.97	-	-	.467
สูงกว่าปริญญาตรี	3.80	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.15 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น
ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตามระดับ
การศึกษา ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหาร
ส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี
มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นแตกต่างจากประชาชนที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี
นอกนั้นไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.16 ผลการวิเคราะห์รายคู่เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น
ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์
จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาท้องถิ่น		การศึกษา		
		ต่ำกว่าปริญญาตรี	ปริญญาตรี	สูงกว่าปริญญาตรี
ระดับการศึกษา	\bar{X}	3.60	4.03	3.80
ต่ำกว่าปริญญาตรี	3.60	-	.000*	.209
ปริญญาตรี	4.03	-	-	.155
สูงกว่าปริญญาตรี	3.80	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.16 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นแตกต่างจากประชาชนที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี นอกนั้นไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.17 ผลการวิเคราะห์รายคู่เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์

การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาท้องถิ่น		การศึกษา		
		ต่ำกว่าปริญญาตรี	ปริญญาตรี	สูงกว่าปริญญาตรี
ระดับการศึกษา	\bar{X}	3.72	3.96	3.84
ต่ำกว่าปริญญาตรี	3.72	-	.001*	.482
ปริญญาตรี	3.96	-	-	.509
สูงกว่าปริญญาตรี	3.84	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.17 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นแตกต่างจากประชาชนที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี นอกนั้นไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.18 ผลการวิเคราะห์รายคู่เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น
ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์
จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาท้องถิ่น		การศึกษา		
		ต่ำกว่าปริญญาตรี	ปริญญาตรี	สูงกว่าปริญญาตรี
ระดับการศึกษา	\bar{X}	3.66	3.86	3.95
ต่ำกว่าปริญญาตรี	3.66	-	.002*	.054*
ปริญญาตรี	3.86	-	-	.566
สูงกว่าปริญญาตรี	3.95	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.18 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น
ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตามระดับ
การศึกษา ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหาร
ส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี
มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นแตกต่างจากประชาชนที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี
นอกนั้นไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.19 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์
จำแนกตามอาชีพ โดยรวม

การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาท้องถิ่น	เกษตรกร			ค้าขาย / ธุรกิจส่วนตัว			รับจ้าง / ลูกจ้าง			รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ การมีส่วนร่วม	\bar{X}	S.D.	ระดับ การมีส่วนร่วม	\bar{X}	S.D.	ระดับ การมีส่วนร่วม	\bar{X}	S.D.	ระดับ การมีส่วนร่วม
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	3.28	0.70	ปานกลาง	3.31	0.71	ปานกลาง	3.57	0.70	มาก	3.97	0.52	มาก
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	3.63	0.50	มาก	3.67	0.47	มาก	3.72	0.43	มาก	3.81	0.46	มาก
3. ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์	3.77	0.46	มาก	3.68	0.54	มาก	3.84	0.53	มาก	3.95	0.36	มาก
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	3.61	0.44	มาก	3.71	0.43	มาก	3.80	0.43	มาก	3.83	0.33	มาก
รวม	3.57	0.42	มาก	3.59	0.44	มาก	3.73	0.40	มาก	3.89	0.29	มาก

จากตารางที่ 4.19 พบว่า ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตามอาชีพโดยรวม พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วม รับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล อยู่ในระดับมากทั้ง 4 อาชีพ โดยเรียงลำดับความสำคัญค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ 3 ลำดับ คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ภายในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ ($\bar{X} = 3.89$) ประชาชนที่อาศัยอยู่ภายในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีอาชีพรับจ้าง / ลูกจ้าง ($\bar{X} = 3.73$) และประชาชนที่อาศัยอยู่ภายในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีอาชีพค้าขาย / ธุรกิจส่วนตัว ($\bar{X} = 3.59$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.20 ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์
จำแนกตามอาชีพ โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาท้องถิ่น	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	ระหว่างกลุ่ม	10.794	3	3.598	7.352	.000*
	ภายในกลุ่ม	170.794	349	.489	-	-
	รวม	181.589	352	-	-	-
2. ด้านการมีส่วนร่วม ในการดำเนินงาน	ระหว่างกลุ่ม	.753	3	.251	1.098	.350
	ภายในกลุ่ม	79.746	349	.228	-	-
	รวม	80.499	352	-	-	-
3. ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์	ระหว่างกลุ่ม	1.940	3	.647	2.510	.059*
	ภายในกลุ่ม	89.918	349	.258	-	-
	รวม	91.858	352	-	-	-
4. ด้านการมีส่วนร่วม ในการประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	2.028	3	.676	3.419	.018*
	ภายในกลุ่ม	69.015	349	.198	-	-
	รวม	71.044	352	-	-	-
รวม	ระหว่างกลุ่ม	2.599	3	.866	4.794	.003*
	ภายในกลุ่ม	63.060	349	.181	-	-
	รวม	65.659	352	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.20 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตามอาชีพ โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้วิจัยทำการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ LSD. (Least Significant Difference) ดังตารางที่ 4.21 - 4.23

ตารางที่ 4.21 ผลการวิเคราะห์รายคู่เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตามอาชีพ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาท้องถิ่น		อาชีพ			
		เกษตรกร	ค้าขาย / ธุรกิจ ส่วนตัว	รับจ้าง / ลูกจ้าง	รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ
อาชีพ	\bar{X}	3.28	3.31	3.57	3.97
เกษตรกร	3.28	-	.772	.005*	.000*
ค้าขาย / ธุรกิจส่วนตัว	3.31	-	-	.010*	.000*
รับจ้าง / ลูกจ้าง	3.57	-	-	-	.029*
รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ	3.97	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.21 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตามอาชีพ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีอาชีพเกษตรกร มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นแตกต่างจากประชาชนที่มีอาชีพรับจ้าง / ลูกจ้าง และรับราชการ / รัฐวิสาหกิจ

1. ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีอาชีพค้าขาย / ธุรกิจส่วนตัว มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นแตกต่างจากประชาชนที่มีอาชีพรับจ้าง / ลูกจ้าง และรับราชการ / รัฐวิสาหกิจ

2. ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีอาชีพรับจ้าง / ลูกจ้าง มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นแตกต่างจากประชาชนที่มีอาชีพรับราชการ / รัฐวิสาหกิจ นอกนั้นไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.22 ผลการวิเคราะห์รายคู่เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น
ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอขามเฒ่า จังหวัดกาฬสินธุ์
จำแนกตามอาชีพ ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์

การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาท้องถิ่น		อาชีพ			
		เกษตรกรรม	ค้าขาย / ธุรกิจ ส่วนตัว	รับจ้าง / ลูกจ้าง	รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ
อาชีพ	\bar{X}	3.77	3.68	3.84	3.95
เกษตรกรรม	3.77	-	.176	.328	.155
ค้าขาย / ธุรกิจส่วนตัว	3.68	-	-	.032*	.037*
รับจ้าง / ลูกจ้าง	3.84	-	-	-	.412
รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ	3.95	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.22 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น
ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอขามเฒ่า จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตามอาชีพ
ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล
หนองตอกแป้น ที่มีอาชีพค้าขาย / ธุรกิจส่วนตัว มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นแตกต่างจากประชาชน
ที่มีอาชีพรับจ้าง / ลูกจ้าง และรับราชการ / รัฐวิสาหกิจ นอกนั้นไม่แตกต่าง

ตารางที่ 4.23 ผลการวิเคราะห์รายคู่เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น
ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอขามเฒ่า จังหวัดกาฬสินธุ์
จำแนกตามอาชีพ ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์

การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาท้องถิ่น		อาชีพ			
		เกษตรกรรม	ค้าขาย / ธุรกิจ ส่วนตัว	รับจ้าง / ลูกจ้าง	รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ
อาชีพ	\bar{X}	3.61	3.71	3.80	3.83
เกษตรกรรม	3.61	-	.097	.004*	.059*
ค้าขาย / ธุรกิจส่วนตัว	3.71	-	-	.130	.272
รับจ้าง / ลูกจ้าง	3.80	-	-	-	.829
รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ	3.83	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.23 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตามอาชีพด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น ที่มีอาชีพเกษตรกรรมมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นแตกต่างจากประชาชนที่มีอาชีพรับจ้าง / ลูกจ้าง และรับราชการ / รัฐวิสาหกิจ นอกนั้นไม่แตกต่าง

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ตารางที่ 4.24 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์
จำแนกตาม รายได้เฉลี่ย / เดือน โดยรวม

การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาท้องถิ่น	ต่ำกว่า 1,000 บาท			1,001 – 10,000 บาท			10,001 – 25,000 บาท			25,001 บาทขึ้นไป		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ การมีส่วนร่วม	\bar{X}	S.D.	ระดับ การมีส่วนร่วม	\bar{X}	S.D.	ระดับ การมีส่วนร่วม	\bar{X}	S.D.	ระดับ การมีส่วนร่วม
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	3.61	0.69	มาก	3.26	0.66	ปานกลาง	3.03	0.63	ปานกลาง	2.97	0.76	ปานกลาง
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	3.81	0.46	มาก	3.62	0.44	มาก	3.37	0.43	ปานกลาง	3.48	0.45	มาก
3. ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์	3.88	0.42	มาก	3.69	0.60	มาก	3.53	0.50	มาก	3.65	0.34	มาก
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	3.80	0.43	มาก	3.66	0.40	มาก	3.49	0.50	มาก	3.54	0.45	มาก
รวม	3.77	0.40	มาก	3.56	0.40	มาก	3.36	0.40	ปานกลาง	3.41	0.39	มาก

จากตารางที่ 4.24 พบว่า ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตาม รายได้เฉลี่ย / เดือน โดยรวม พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล อยู่ในระดับมาก จำนวน 3 รายได้เฉลี่ย / เดือน เรียงลำดับความสำคัญค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ 3 ลำดับ คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มี รายได้เฉลี่ย / เดือนต่ำกว่า 1,000 บาท ($\bar{X} = 3.77$) ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มี รายได้เฉลี่ย / เดือน 1,001 – 10,000 บาท ($\bar{X} = 3.56$) และประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มี รายได้เฉลี่ย / เดือน 25,001 บาทขึ้นไป ($\bar{X} = 3.41$) ตามลำดับ และอยู่ในระดับปานกลางจำนวน 1 รายได้เฉลี่ย / เดือน คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มี รายได้เฉลี่ย / เดือน 10,001 – 25,000 บาท ($\bar{X} = 3.36$)

ตารางที่ 4.25 ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์
จำแนกตาม รายได้เฉลี่ย / เดือน โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาท้องถิ่น	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	ระหว่างกลุ่ม	19.758	3	6.586	14.203	.000*
	ภายในกลุ่ม	161.831	349	.464	-	-
	รวม	181.589	352	-	-	-
2. ด้านการมีส่วนร่วม ในการดำเนินงาน	ระหว่างกลุ่ม	8.450	3	2.817	13.643	.000*
	ภายในกลุ่ม	72.049	349	.206	-	-
	รวม	80.499	352	-	-	-
3. ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์	ระหว่างกลุ่ม	5.761	3	1.920	7.785	.000*
	ภายในกลุ่ม	86.097	349	.247	-	-
	รวม	91.858	352	-	-	-
4. ด้านการมีส่วนร่วม ในการประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	4.539	3	1.513	7.940	.000*
	ภายในกลุ่ม	66.505	349	.191	-	-
	รวม	71.044	352	-	-	-
รวม	ระหว่างกลุ่ม	8.700	3	2.900	17.769	.000*
	ภายในกลุ่ม	56.959	349	.163	-	-
	รวม	65.659	352	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.25 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตาม รายได้เฉลี่ย / เดือน โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้วิจัยทำการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ LSD. (Least Significant Difference) ดังตารางที่ 4.26 - 4.29

ตารางที่ 4.26 ผลการวิเคราะห์รายคู่เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น
ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์
จำแนกตาม รายได้เฉลี่ย / เดือน ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาท้องถิ่น		รายได้เฉลี่ย / เดือน			
		ต่ำกว่า 1,000 บาท	1,001 – 10,000 บาท	10,001 – 25,000 บาท	25,001 บาทขึ้นไป
รายได้เฉลี่ย / เดือน	\bar{X}	3.61	3.26	3.03	2.97
ต่ำกว่า 1,000 บาท	3.61	-	.000*	.000*	.000*
1,001 – 10,000 บาท	3.26	-	-	.052*	.071
10,001 – 25,000 บาท	3.03	-	-	-	.707
25,001 บาทขึ้นไป	2.97	-	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.26 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น
ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตาม รายได้
เฉลี่ย / เดือน ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหาร
ส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มี รายได้เฉลี่ย / เดือน ต่ำกว่า 1,000 บาท
มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นแตกต่างจากประชาชนที่มี รายได้เฉลี่ย / เดือน 1,001 – 10,000 บาท
10,001 – 25,000 บาท และ 25,001 บาทขึ้นไป

1. ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด
จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มี รายได้เฉลี่ย / เดือน 1,001 – 10,000 บาท มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น
แตกต่างจากประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ย / เดือน 10,001 – 25,000 บาท นอกนั้นไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.27 ผลการวิเคราะห์รายคู่เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น
ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์
จำแนกตาม รายได้เฉลี่ย / เดือน ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาท้องถิ่น		รายได้เฉลี่ย / เดือน			
		ต่ำกว่า 1,000 บาท	1,001 – 10,000 บาท	10,001 – 25,000 บาท	25,001 บาทขึ้นไป
รายได้เฉลี่ย / เดือน	\bar{X}	3.81	3.62	3.37	3.48
ต่ำกว่า 1,000 บาท	3.81	-	.001*	.000*	.002*
1,001 – 10,000 บาท	3.62	-	-	.002*	.177
10,001 – 25,000 บาท	3.37	-	-	-	.404
25,001 บาทขึ้นไป	3.48	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.27 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตาม รายได้เฉลี่ย / เดือน ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มี รายได้เฉลี่ย / เดือน ต่ำกว่า 1,000 บาท มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นแตกต่างจากประชาชนที่มี รายได้เฉลี่ย / เดือน 1,001 – 10,000 บาท 10,001 – 25,000 บาท และ 25,001 บาทขึ้นไป

1. ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีรายได้เฉลี่ย / เดือน 1,001 – 10,000 บาทมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นแตกต่างจากประชาชน ที่มีรายได้เฉลี่ย / เดือน 10,001 – 25,000 บาท นอกนั้นไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.28 ผลการวิเคราะห์รายคู่เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น
ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์
จำแนกตาม รายได้เฉลี่ย / เดือน ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์

การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาท้องถิ่น		รายได้เฉลี่ย / เดือน			
		ต่ำกว่า 1,000 บาท	1,001 – 10,000 บาท	10,001 – 25,000 บาท	25,001 บาทขึ้นไป
รายได้เฉลี่ย / เดือน	\bar{X}	3.88	3.69	3.53	3.65
ต่ำกว่า 1,000 บาท	3.88	-	.002*	.000*	.048*
1,001 – 10,000 บาท	3.69	-	-	.057*	.696
10,001 – 25,000 บาท	3.53	-	-	-	.374
25,001 บาทขึ้นไป	3.65	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.28 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น
ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตาม รายได้เฉลี่ย
/ เดือน ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วน
ตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มี รายได้เฉลี่ย / เดือน ต่ำกว่า 1,000 บาท
มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นแตกต่างจากประชาชนที่มี รายได้เฉลี่ย / เดือน 1,001 – 10,000 บาท
10,001 – 25,000 บาท และ 25,001 บาทขึ้นไป

ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด
จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มี รายได้เฉลี่ย / เดือน 1,001 – 10,000 บาทมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น
แตกต่างจากประชาชนที่มี รายได้เฉลี่ย / เดือน 10,001 – 25,000 บาท นอกนั้นไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.29 ผลการวิเคราะห์รายคู่เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น
ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์
จำแนกตาม รายได้เฉลี่ย / เดือน ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาท้องถิ่น		รายได้เฉลี่ย / เดือน			
		ต่ำกว่า 1,000 บาท	1,001 – 10,000 บาท	10,001 – 25,000 บาท	25,001 บาทขึ้นไป
รายได้เฉลี่ย / เดือน	\bar{X}	3.80	3.66	3.49	3.54
ต่ำกว่า 1,000 บาท	3.88	-	.009*	.000*	.011*
1,001 – 10,000 บาท	3.66	-	-	.026*	.243
10,001 – 25,000 บาท	3.49	-	-	-	.691
25,001 บาทขึ้นไป	3.54	-	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.29 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตาม รายได้เฉลี่ย / เดือน ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีรายได้เฉลี่ย / เดือน ต่ำกว่า 1,000 บาท มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นแตกต่างจากประชาชน ที่มีรายได้เฉลี่ย / เดือน 1,001 – 10,000 บาท 10,001 – 25,000 บาท และ 25,001 บาทขึ้นไป

1. ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีรายได้เฉลี่ย / เดือน 1,001 – 10,000 บาทมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นแตกต่างจากประชาชน ที่มีรายได้เฉลี่ย / เดือน 10,001 – 25,000 บาท นอกนั้นไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ 4 ผลการวิจัยข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์

ผู้วิจัย นำผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยวิธีการแจกแจงความถี่ (Frequency Distribution) และพรรณนาความ (Descriptive Analysis) มีรายละเอียด ดังตารางที่ 4.30

ตารางที่ 4.30 จำนวนความถี่ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์

ข้อเสนอแนะ	จำนวนความถี่
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	
1.1 การบูรณาการเกี่ยวกับการจัดเวทีประชาคมระดับหมู่บ้านเพื่อประสานแผนพัฒนาหมู่บ้าน / ชุมชนกับแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	145
1.2 การสนับสนุนข้อมูลประกอบการวิเคราะห์ปัญหาความต้องการของหมู่บ้าน	124
1.3 การจัดเวทีประชาคมร่วมกันเพื่อรวบรวมปัญหาความต้องการของประชาชนมาจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน และแผนชุมชน	118
1.4 แต่งตั้งประชาชนเป็นคณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเพื่อการตัดสินใจและเสนอความต้องการที่แท้จริงของภาคประชาชน	94
1.5 การประชุมประจำเดือนระดับตำบลควรเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ร่วมวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการที่เกิดขึ้นจริงในชุมชน	65
1.6 แต่งตั้งตัวแทนประชาชนเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบลทุกหมู่บ้าน	54
1.7 แต่งตั้งคณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลจากตัวแทนประชาชนทุกหมู่บ้าน	42
1.8 การจัดโครงการที่ดำเนินการจัดทำบริการสาธารณสุข และกิจกรรมสาธารณสุขควรมีตัวแทนประชาชนเข้าร่วมตัดสินใจในการดำเนินงาน	38

(ต่อ)

ตารางที่ 4.30 (ต่อ)

ข้อเสนอแนะ	จำนวนความถี่
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	
2.1 ดำเนินงานโดยยึดหลักการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การตั้งคณะกรรมการและมอบหมายความรับผิดชอบแก่ประชาชน อย่างทั่วถึง	147
2.2 การจัดกิจกรรมสาธารณะโดยใช้ศูนย์กลางชุมชนเป็นสถานที่ดำเนินการ และมีการติดตามประเมินผลความพึงพอใจของประชาชนเพื่อนำมาพัฒนา การดำเนินงาน	132
2.3 การเสริมสร้างเครือข่ายภาคประชาชน โดยการคัดเลือกตัวแทนระดับหมู่บ้าน ที่มีศักยภาพและมีความสมัครใจเข้าร่วมดำเนินงาน	115
2.4 ส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้ตามความต้องการและความถนัด ของประชาชน	91
2.5 ให้การสนับสนุนงบประมาณเงินอุดหนุนให้เพียงพอในการส่งเสริมอาชีพ ตามความต้องการของประชาชนเพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น	85
2.6 จัดกิจกรรมเพื่อสร้างแรงจูงใจในการมีส่วนร่วม โดยมอบประกาศเกียรติคุณแก่ประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล	73
3. ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์	
3.1 จัดกิจกรรมการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาท้องถิ่นให้ประชาชนนั้น ได้เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในการได้รับผลประโยชน์จากการจัดกิจกรรมนั้น โดยตรง	94
3.2 พัฒนาระบบการชุมชนเข้มแข็งให้เกิดพลังของคนในชุมชนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบในการพัฒนา แก้ไขปัญหา โดยส่งเสริมการรวมตัวของชุมชน และประชาสังคม ด้วยการพัฒนาระบบการเรียนรู้	75
3.3 ควรมีการส่งเสริมการศึกษา อบรม ทัศนศึกษาดูงานแก่ประชาชน เพื่อเพิ่มพูนวิสัยทัศน์และแนวคิดเชิงรุกในการพัฒนาหมู่บ้าน	64
3.4 องค์การบริหารส่วนตำบลควรจัดทำแผนงานโครงการที่มีลักษณะเป็นวัตถุประสงค์ของ เช่น เครื่องอุปโภค บริโภค เพื่อแจกจ่ายให้กับประชาชนในท้องถิ่น	48

(ต่อ)

ตารางที่ 4.30 (ต่อ)

ข้อเสนอแนะ	จำนวนความถี่
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	
4.1 ควรมีการแต่งตั้งตัวแทนหมู่บ้านเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการประเมินผล การดำเนินงานและให้ความสำคัญกับตัวแทนที่เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการ โดยเปิดโอกาสให้ดำเนินการตรวจสอบอย่างโปร่งใสและยุติธรรม	114
4.2 ควรแต่งตั้งคณะกรรมการภาคประชาชนเข้ามาควบคุมการใช้งบประมาณ พัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล	92
4.3 ควรมีการแต่งตั้งประชาชนเข้าเป็นกรรมการประเมินผลแผนงาน หรือโครงการตามแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล	84
4.4 ควรเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับประชาชนในเรื่องบทบาทหน้าที่ ของประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผลและการนำผล ที่ได้ไปใช้ประโยชน์	57

จากตารางที่ 4.30 พบว่า การวิเคราะห์ความถี่ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกเป็นรายด้าน ดังนี้

1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ คือ การบูรณาการเกี่ยวกับการจัดเวทีประชาคม ระดับหมู่บ้านเพื่อประสานแผนพัฒนาหมู่บ้าน / ชุมชนกับแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ความถี่ 145) การสนับสนุนข้อมูลประกอบการวิเคราะห์ปัญหาความต้องการของหมู่บ้าน (ความถี่ 124) การจัดเวทีประชาคมร่วมกันเพื่อรวบรวมปัญหาความต้องการของประชาชนมาจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน และแผนชุมชน (ความถี่ 118) แต่งตั้งประชาชนเป็นคณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนา ท้องถิ่นเพื่อการตัดสินใจและเสนอความต้องการที่แท้จริงของภาคประชาชน (ความถี่ 94) การประชุม ประจำเดือนระดับตำบลควรเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ร่วมวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการที่เกิดขึ้น จริงในชุมชน (ความถี่ 65) แต่งตั้งตัวแทนประชาชนเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้างขององค์การ บริหารส่วนตำบลทุกหมู่บ้าน (ความถี่ 54) แต่งตั้งคณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลจากตัวแทนประชาชนทุกหมู่บ้าน (ความถี่ 42) และการจัดโครงการ ที่ดำเนินการจัดทำบริการสาธารณะ และกิจกรรมสาธารณะ ควรมีตัวแทนประชาชนเข้าร่วมตัดสินใจ ในการดำเนินงาน (ความถี่ 38)

2. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน คือ ดำเนินงานโดยยึดหลักการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในทุกขั้นตอนตั้งแต่การตั้งคณะกรรมการและมอบหมายความรับผิดชอบแก่ประชาชนอย่างทั่วถึง (ความถี่ 147) การจัดกิจกรรมสาธารณะโดยใช้ศูนย์กลางชุมชนเป็นสถานที่ดำเนินการและมีการติดตามประเมินผลความพึงพอใจของประชาชนเพื่อนำมาพัฒนาการดำเนินงาน (ความถี่ 132) การเสริมสร้างเครือข่ายภาคประชาชนโดยการคัดเลือกตัวแทนระดับหมู่บ้านที่มีศักยภาพและมีความสมัครใจเข้าร่วมดำเนินงาน (ความถี่ 115) ส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้ตามความต้องการและความถนัดของประชาชน (ความถี่ 91) ให้การสนับสนุนงบประมาณเงินอุดหนุนให้เพียงพอในการส่งเสริมอาชีพตามความต้องการของประชาชนเพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น (ความถี่ 85) และจัดกิจกรรมสร้างแรงจูงใจในการมีส่วนร่วม โดยมอบประกาศเกียรติคุณแก่ประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล (ความถี่ 73)

3. ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ คือ จัดกิจกรรมการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาท้องถิ่นให้ประชาชนนั้นได้เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในการได้รับผลประโยชน์จากการจัดกิจกรรมนั้นโดยตรง (ความถี่ 94) พัฒนาระบบการชุมชนเข้มแข็งให้เกิดพลังของคนในชุมชนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบในการพัฒนา แก้ไขปัญหา โดยส่งเสริมการรวมตัวของชุมชนและประชาสังคมด้วยการพัฒนาระบบการเรียนรู้ (ความถี่ 75) ควรมีการส่งเสริมการศึกษา อบรม ทักษะศึกษาดูงานแก่ประชาชนเพื่อเพิ่มพูนวิสัยทัศน์ และแนวคิดเชิงรุกในการพัฒนาหมู่บ้าน (ความถี่ 64) และองค์การบริหารส่วนตำบลควรจัดทำแผนงานโครงการที่มีลักษณะเป็นวัตถุประสงค์ของเช่นเครื่องอุปโภคบริโภคเพื่อแจกจ่ายให้กับประชาชนในท้องถิ่น (ความถี่ 48)

4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล คือ ควรมีการแต่งตั้งตัวแทนหมู่บ้านเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการประเมินผลการดำเนินงานและให้ความสำคัญกับตัวแทนที่เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการโดยเปิดโอกาสให้ดำเนินการตรวจสอบอย่างโปร่งใสและยุติธรรม (ความถี่ 114) ควรแต่งตั้งคณะกรรมการภาคประชาชนเข้ามาควบคุมการใช้งบประมาณพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล (ความถี่ 92) ควรมีการแต่งตั้งประชาชนเข้าเป็นกรรมการประเมินผลแผนงานหรือโครงการตามแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล (ความถี่ 84) ควรเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับประชาชนในเรื่องบทบาทหน้าที่ของประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผลและการนำผลที่ได้ไปใช้ประโยชน์ (ความถี่ 57) และควรเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงาน ด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน (ความถี่ 34)

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำมา สรุป อภิปรายผล และให้ข้อเสนอแนะ ตามลำดับขั้นตอน ไว้ดังนี้

1. สรุป
2. อภิปรายผล
3. ข้อเสนอแนะ

5.1 สรุป

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัย ดังนี้

5.1.1 ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 59.80 อายุ 51 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 60.10 ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 81.60 ประกอบอาชีพค้าขาย / ธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 38.00 และมีรายได้เฉลี่ย / เดือนต่ำกว่า 1,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 50.10

5.1.2 ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก จำนวน 3 ด้าน โดยเรียงลำดับความสำคัญ ค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลและด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 1 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ตามลำดับ

5.1.3 ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ย / เดือน พบว่า

5.1.3.1 จำแนกตามเพศ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 1 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน นอกนั้นไม่แตกต่างกัน

5.1.3.2 จำแนกตามอายุ โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.1.3.3 จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.1.3.4 จำแนกตามอาชีพ โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.1.3.5 จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.1.4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกเป็นรายด้านดังนี้

5.1.4.1 ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ คือ การบูรณาการเกี่ยวกับการจัดเวทีประชาคมระดับหมู่บ้านเพื่อประสานแผนพัฒนาหมู่บ้าน / ชุมชนกับแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การสนับสนุนข้อมูลประกอบการวิเคราะห์ปัญหาความต้องการของหมู่บ้าน การจัดเวทีประชาคมร่วมกันเพื่อรวบรวมปัญหาความต้องการของประชาชนมาจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน และแผนชุมชน แต่งตั้งประชาชนเป็นคณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเพื่อการตัดสินใจและเสนอความต้องการที่แท้จริงของภาคประชาชน การประชุมประจำเดือนระดับตำบลควรเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ร่วมวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการที่เกิดขึ้นจริง

ในชุมชน แต่งตั้งตัวแทนประชาชนเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบลทุกหมู่บ้าน แต่งตั้งคณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลจากตัวแทนประชาชนทุกหมู่บ้าน และการจัดโครงการที่ดำเนินการจัดทำบริการสาธารณะ และกิจกรรมสาธารณะควรมีตัวแทนประชาชนเข้าร่วมตัดสินใจในการดำเนินงาน

5.1.4.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน คือ ดำเนินงานโดยยึดหลักการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในทุกขั้นตอนตั้งแต่การตั้งคณะกรรมการและมอบหมายความรับผิดชอบแก่ประชาชนอย่างทั่วถึง การจัดกิจกรรมสาธารณะโดยใช้ศูนย์กลางชุมชนเป็นสถานที่ดำเนินการ และมีการติดตามประเมินผลความพึงพอใจของประชาชนเพื่อนำมาพัฒนาการดำเนินการ เสริมสร้างเครือข่ายภาคประชาชนโดยการคัดเลือกตัวแทนระดับหมู่บ้านที่มีศักยภาพ และมีความสมัครใจเข้าร่วมดำเนินงาน ส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้ตามความต้องการและความถนัดของประชาชน ให้การสนับสนุนงบประมาณเงินอุดหนุนให้เพียงพอในการส่งเสริมอาชีพตามความต้องการของประชาชนเพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และจัดกิจกรรมสร้างแรงจูงใจในการมีส่วนร่วม โดยมอบประกาศเกียรติคุณแก่ประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล

5.1.4.3 ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ คือ จัดกิจกรรมการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาท้องถิ่นให้ประชาชนนั้นได้เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในการได้รับผลประโยชน์จากการจัดกิจกรรมนั้นโดยตรง พัฒนาระบบการชุมชนเข้มแข็งให้เกิดพลังของคนในชุมชนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบในการพัฒนา แก้ไขปัญหา โดยส่งเสริมการรวมตัวของชุมชน และประชาสังคม ด้วยการพัฒนาระบบการเรียนรู้ ควรมีการส่งเสริมการศึกษา อบรม ทัศนศึกษา ดูงานแก่ประชาชนเพื่อเพิ่มพูนวิสัยทัศน์และแนวคิดเชิงรุกในการพัฒนาหมู่บ้าน และองค์การบริหารส่วนตำบลควรจัดทำแผนงานโครงการที่มีลักษณะเป็นวัตถุประสงค์ของเช่นเครื่องอุปโภคบริโภค เพื่อแจกจ่ายให้กับประชาชนในท้องถิ่น

5.1.4.4 ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล คือ ควรมีการแต่งตั้งตัวแทนหมู่บ้าน เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการประเมินผลการดำเนินงานและให้ความสำคัญกับตัวแทนที่เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการโดยเปิดโอกาสให้ดำเนินการตรวจสอบอย่างโปร่งใสและยุติธรรม ควรมีการตั้งคณะกรรมการภาคประชาชนเข้ามาควบคุมการใช้งบประมาณพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล ควรมีการแต่งตั้งประชาชนเข้าเป็นกรรมการประเมินผลแผนงานหรือโครงการตามแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล ควรเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับประชาชนในเรื่องบทบาทหน้าที่ของประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผลและการนำผลที่ได้

ไปใช้ประโยชน์ และควรเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบและประเมินผล การดำเนินงานด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน

5.2 อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหาร ส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยได้นำมาอภิปรายผล ดังนี้

5.2.1 สมมติฐานที่ 1 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ อยู่ในระดับ ปานกลาง ผลการวิจัย พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การ บริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก จากผลการวิจัยดังกล่าวไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ประชาชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้ร่วมตัดสินใจ เลือกปัญหาความต้องการในการพัฒนาหมู่บ้านเพื่อจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นได้ร่วมตัดสินใจใช้ ทรัพยากรที่มีอย่างจำกัดในการพัฒนาให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อหมู่บ้าน การได้รับการส่งเสริม และสนับสนุนเงินอุดหนุนกลุ่มอาชีพต่าง ๆ จากองค์การบริหารส่วนตำบล การได้รับประโยชน์ ในความปลอดภัยของชีวิตและทรัพย์สินจากการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่น การมีส่วนร่วม ในการรับทราบผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่นและการมีส่วนร่วมในการประเมินผล การปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จาริณี แจ่มจำ (2553, น. 127) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ในพื้นที่อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดจันทบุรี ผลการวิจัย พบว่า สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ในพื้นที่อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดจันทบุรี มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ย มากที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ รองลงมาคือด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลและผลการเปรียบเทียบ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดจันทบุรี จำแนกตามตัวแปร เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ / เดือน ระยะเวลาที่อาศัย อยู่ในพื้นที่ และการได้รับการฝึกอบรม พบว่า สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีส่วนร่วม ในการพัฒนาท้องถิ่นไม่แตกต่างกัน โดยสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลที่เป็นเพศหญิง มีอายุต่ำกว่า 30 ปี มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี มีรายได้เฉลี่ย / เดือน 10,001 – 15,000 บาท มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ 5 - 10 ปี และเคยได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับหลักสูตรการบริหาร

การพัฒนาท้องถิ่น และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ มัตติกา ทามี่ (2554, น. 96 - 97) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นตามความเห็นของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดนครพนม ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดนครพนม เห็นว่า องค์การบริหารส่วนตำบลมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งสารสนเทศนี้จะใช้เป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาท้องถิ่นเพื่อจะได้นำไปพิจารณาเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย วางแผน การปฏิบัติงาน และปรับปรุงกระบวนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนในท้องถิ่นและประเทศชาติ ต่อไป และตรีรัตน์ พิทักษ์กุล (2555, น. 115) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลนครรังสิต ประชาชนในเขตเทศบาลนครรังสิต มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามรายด้านประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมต่อกิจกรรมของเทศบาลนครรังสิต ในด้านการตัดสินใจมากที่สุดรองลงมา ได้แก่ ด้านการรับผลประโยชน์ ด้านการดำเนินการ และด้านการประเมินผล ตามลำดับ

5.2.2 สมมติฐานที่ 2 ประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ย / เดือน แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นแตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตามอายุ จำแนกตามระดับการศึกษา จำแนกตามอาชีพ และจำแนกตามรายได้เฉลี่ย / เดือน โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจำแนกตามเพศ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากผลการวิจัยดังกล่าวเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

5.2.2.1 ประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีเพศแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อจำแนกเป็นรายด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 1 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการที่ประชาชนไม่ว่าจะเป็นเพศชายหรือเพศหญิงจะมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น

อำเภออย่างตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ มากน้อยเพียงใดนั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับว่าเพศใด ๆ แต่ขึ้นอยู่กับ การเปิดโอกาสขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภออย่างตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่ทำให้ตัดสินใจมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นที่ต่างกัน ดังนั้น ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วม ในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภออย่างตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ญัฐธิดา ชุ่นเฮง (2560, น. 3) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลท่าล้อ อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี ผลการวิจัย พบว่า ผลการเปรียบเทียบการพัฒนาท้องถิ่นด้านต่าง ๆ ในเขตพื้นที่ เทศบาลตำบลท่าล้อ อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี จำแนกตาม เพศ พบว่า ประชาชนที่ต่างกัน มีการพัฒนาท้องถิ่นด้านต่าง ๆ ไม่แตกต่างกัน และยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สมปอง สกลดิลก (2560, น. 89) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การ บริหารส่วนตำบลหนองข้างคอก อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัย พบว่า ผลการเปรียบเทียบ ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองข้างคอก อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีเพศแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองข้างคอก อำเภอเมือง จังหวัด ชลบุรี ไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และผลงานวิจัย สมิตานันท์ ดาบแก้ว (2561, น. 119) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบล เชียงรากน้อย อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัย พบว่า การเปรียบเทียบ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเชียงรากน้อย อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามเพศ ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นไม่แตกต่างกัน

5.2.2.2 ประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภออย่างตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีอายุแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การ บริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภออย่างตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงยอมรับสมมติฐานที่กำหนดไว้ และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วม ในการประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าประชาชน ไม่ว่าจะ เป็นช่วงอายุใดจะมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับอายุ ประชาชน ที่มีอายุต่างกัน มีความต้องการเพื่อที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นในด้านการตัดสินใจ ด้านการดำเนินงาน ด้านการรับผลประโยชน์ และด้านการประเมินผลขององค์การบริหาร ส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภออย่างตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ที่แตกต่างกัน ดังนั้น ประชาชน ที่มีอายุต่างกัน ก็ย่อมต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล

หนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ แพรวศรี ถ้อยคำ (2558, น. 85) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา ท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลทรายขาว อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี ผลการวิจัย พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลทรายขาว แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สมปอง สกลดิลก (2560, น. 89) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองข้างคอก อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัย พบว่า ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหาร ส่วนตำบลหนองข้างคอก อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี จำแนกอายุที่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการ พัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองข้างคอก อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรีแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

5.2.2.3 ประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงยอมรับสมมติฐานที่กำหนดไว้ และเมื่อจำแนก เป็นรายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วม รับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าประชาชนที่อยู่ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์นั้น มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา ท้องถิ่นที่แตกต่างกัน ทั้งในเรื่องการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ที่ทางองค์การบริหารส่วนตำบล จัดทำขึ้น ซึ่งจะต้องให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนอีกหลาย ๆ คน ซึ่งสอดคล้องกับ ผลงานวิจัยของ สมปอง สกลดิลก (2560, น. 89) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองข้างคอก อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัย พบว่า ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองข้างคอก อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี จำแนกตามระดับการศึกษา ที่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองข้างคอก อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรีแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และยังสอดคล้องกับ ผลงานวิจัยของ สมิตานันท์ ดาบแก้ว (2561, น. 98) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเชียงรากน้อย อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ผลการวิจัย พบว่า การศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเชียงรากน้อย อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามระดับการศึกษา ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05

5.2.2.4 ประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงยอมรับสมมติฐานที่กำหนดไว้ และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าประชาชนที่อยู่ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ นั้น มีอาชีพต่างกันย่อมมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ นั้น แตกต่างกันไปว่าจะเป็นเรื่อง การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ เทอดศักดิ์ บัวสอน (2557, น. 87) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลจตุรพักตรพิมาน อำเภोजตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลจตุรพักตรพิมาน อำเภोजตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามอาชีพ ทั้ง 4 อาชีพ คือ เกษตรกรรม หรือรับจ้าง ค้าขาย หรือธุรกิจส่วนตัว พนักงานเอกชนหรือลูกจ้างเอกชน และพนักงานรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ โดยรวมและรายด้านในการพัฒนาท้องถิ่น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และยังคงสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สมปอง สกลติลล (2560, น. 89) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองข้างคอก อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัย พบว่า ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองข้างคอก อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี จำแนก อาชีพที่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองข้างคอก อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรีแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สมิตานันท์ ดาบแก้ว (2561, น. 119) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเชียงรากน้อย อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัย พบว่า การศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเชียงรากน้อย อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามอาชีพ ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นไม่แตกต่างกัน

5.2.2.5 ประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีรายได้เฉลี่ย / เดือนแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงยอมรับสมมติฐานที่กำหนดไว้และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ย / เดือนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ แตกต่างกันทั้งด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ นุสรรา พันธรักษ์ (2555, น. 84) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในตำบลคลองจุกกระเฉด อำเภอมะนังจังหวัดยะลา พบว่า ประชาชนที่มีรายได้ / เดือน ต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ โสภิตา ศรีนุ่น (2558, น. 141) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลเมืองเบตง อำเภอบะนัง จังหวัดยะลา ผลการวิจัย พบว่า ประชาชนที่มีรายได้แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลเมืองเบตง จังหวัดยะลา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สมิตานันท์ ดาบแก้ว (2561, น. 119) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเชียงรากน้อย อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัย พบว่า การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเชียงรากน้อย อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยาจำแนกตามรายได้ / เดือน ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.3 ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ มีข้อเสนอแนะที่วิเคราะห์ได้จากข้อค้นพบ สารสำคัญที่ประมวลได้เพื่อนำไปเป็นแนวปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเพื่อศึกษาในโอกาสต่อไป ดังนี้

5.3.1 ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

5.3.1.1 ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ควรเมื่อกิจกรรมส่งเสริมการได้เข้าร่วมประชุมประชาคมเพื่อเสนอปัญหาตามความต้องการของหมู่บ้าน และผู้บริหารควรให้ความสำคัญต่อการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมจัดเรียงลำดับความสำคัญของปัญหาตามความจำเป็นเร่งด่วนของหมู่บ้าน

5.3.1.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ควรส่งเสริมให้ประชาชนได้ร่วมตัดสินใจเลือกปัญหาความต้องการในการพัฒนาหมู่บ้านเพื่อจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น และพัฒนาช่องทางให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมวางแผนงานตามโครงการเพื่อแก้ไขปัญหาของหมู่บ้าน

5.3.1.3 ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ประชาชนได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเงินอุดหนุนกลุ่มอาชีพต่าง ๆ จากองค์การบริหารส่วนตำบล และพัฒนากิจกรรมที่ได้รับประโยชน์ด้านสุขภาพอนามัยจากการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่น

5.3.1.4 ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ผู้บริหารควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการรับทราบผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่น และพัฒนาช่องทางการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตามโครงการพัฒนาหมู่บ้าน

5.3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ผู้วิจัย ขอเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไปในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน และให้ทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง ดังนี้

5.3.2.1 ควรมีการศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อให้ทราบว่าปัจจัยใดมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น และรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นมีลักษณะ อย่างไร

5.3.2.2 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่ บริบทที่ต่างกัน เพื่อเป็นประโยชน์ในการวิเคราะห์ความแตกต่างของสภาพแวดล้อมในแต่ละพื้นที่กับการบริหารองค์การปกครองท้องถิ่น

บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บรรณานุกรม

- กมลทิพย์ แจ่มกระจ่าง. (2542). *การเผยแพร่ความรู้ทางการปกครองท้องถิ่น ฉบับการมีส่วนร่วมของประชาชนการปกครองท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: สำนักบริหารราชการส่วนท้องถิ่น.
- กรมการปกครอง. (2542). *กฎหมายระเบียบและข้อบังคับองค์การบริหารส่วนตำบล (รวมฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2542)*. กรุงเทพฯ: อสสารักษาดินแดน.
- กรมทรัพยากรน้ำ. (2557, เดือนกันยายน - ธันวาคม). การมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation). *สารสารสอน*, 2(3).
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2548). *คู่มือการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2557). *การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น*. สืบค้นจาก <http://www.dla.go.th>.
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (ม.ป.ป.). *คู่มือประชาชนสำหรับการรับรู้ข่าวสารและการมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการของ อบต.* กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.
- เกษร ไสสศศรี. (2555). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลโคกवान อำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์*, 7(1), 80 - 93.
- โกวิท พวงงาม. (2552). *การปกครองท้องถิ่นไทยหลักการและมิติใหม่ในอนาคต* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- โกวิท พวงงาม. (2553). *ธรรมาภิบาลท้องถิ่น : ว่าด้วยการมีส่วนร่วมและความโปร่งใส*. กรุงเทพฯ: มิสเตอร์ก็อปปี.
- จาริณี แจ่มจำ. (2553). *การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่อำเภอลำลูก จังหวัดจันทบุรี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- จารุพันธ์ อินวาท. (2550). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลเจดีย์คำ อำเภอยะยา จังหวัดพะเยา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- จุฑามาศ ศรีสิริพรพันธ์. (2548). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานองค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลคลองขุด อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

- จุฑารัตน์ ชมพันธุ์. (2555, มกราคม - มิถุนายน). การวิเคราะห์หลัก “การมีส่วนร่วมของประชาชน” ใน “The Public Participation Handbook : Making Better Decisions through Citizen Involvement” ในบริบทประเทศไทย. *วารสารการจัดการสิ่งแวดล้อม*, 8(1), 123 - 141.
- จุฬาลักษณ์ กอบัวกลาง. (2560). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเมืองเก่า อำเภอภินทรบุรี จังหวัดปราจีนบุรี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). บุรีรัมย์: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ชัยพงษ์ สำเนียง. (2555). *โครงการองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นของภาคประชาชนและการขยายพื้นที่ทางการเมืองของประชาชน*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ชาลีสา นามืองรักษ์ (2556). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลนาตาล อำเภอท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ชูศักดิ์ เที้ยตรง. (2549). *การบริหารการปกครองท้องถิ่นไทย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จิตยา สุวรรณชะภู. (2539). *วิวัฒนาการการปกครองท้องถิ่นไทย*. กรุงเทพฯ: โครงการส่งเสริมการบริหารจัดการที่ดีโดยกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น.
- ณัฐธิดา ชุ่นเฮง. (2560). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลท่าล้อ อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ณัฐนิชา กงพะลี. (2552). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลแก่งเลิงจาน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ณัฐปราย ชัยสินคุณานนต์. (2554). *การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของบริหารส่วนตำบลสามตม อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ดารานี ศรีจันทร์อ่อน. (2544). *การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของสมาชิกสภาเทศบาลในเขตอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ตรัยรัตน์ พิทักษ์กุล. (2555). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). จันทบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏราไพพรรณี.
- ติน ปรัชญพฤทธิ. (2549). *ทฤษฎีรัฐประศาสนศาสตร์*. ชลบุรี: วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ.
- ติน ปรัชญพฤทธิ. (2554). *ทฤษฎีองค์กร*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

- ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ. (2551). *การมีส่วนร่วม : แนวคิด ทฤษฎีและกระบวนการ*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- ทงศักดิ์ คุ่มไชนะ. (2540). *หลักการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท*. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เทอดศักดิ์ บัวสอน. (2557). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบล จตุรพักตรพิมาน อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ธนพัธ วรรษอักษรกุล. (2557). *การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ธีรวัฒน์ สุขไทยสงค์. (2559). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลด่านแม่ฉลวย อำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นรา ศรีวงษา และจิรวัฒน์ เจริญสุข. (2557). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลโคกสว่าง อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด*. *วารสารการเมืองการปกครอง*, 4(2), 296 - 313.
- นรา ศรีวงษา. (2557, มีนาคม - สิงหาคม). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลโคกสว่าง อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด*. *วารสารการเมืองการปกครอง* *กิจการสาธารณะ*, 4(2), 296 - 313.
- นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. (2538). *แนวทางในการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. (2546). *การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิคและกรณี ตัวอย่าง*. กรุงเทพฯ : 598 Print.
- นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. (2547). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท*. กรุงเทพฯ: ศักดิ์โสภากาพิมพ์.
- นุสรรา พันธรักษ์. (2555). *การศึกษาทัศนคติของเยาวชนเกี่ยวกับการสื่อสารด้านการจราจรในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น*. ขอนแก่น: พิมพ์ลักษณ์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2551). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุญอริ ยีหะ. (2550). *การปกครองท้องถิ่นไทย (Thai Local Government)*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- เบญจมาภรณ์ ยอดวงทอง. (2560). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลโคกเคเรือ อำเภอนองกุ้งศรี จังหวัดกาฬสินธุ์*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ประชุม รอดประเสริฐ. (2549). *การบริหารโครงการ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ประชุม สุวดีถิ. (2551). *การตลาดอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาบริหารศาสตร์.
- ประทาน คงฤทธิ์ศึกษากร. (2545). *การปกครองเมืองพัทยา*. กรุงเทพฯ: สหાયบล็อกและการพิมพ์.
- ปวีณา วีรยางกูร. (2554). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลอ้อมเกร็ด อำเภopakเกร็ด จังหวัดนนทบุรี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปกร.
- ปาริชาติ วลัยเสถียร. (2535). *กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ปิยะรัตน์ รุกขชาติ. (2557). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลไผ่ม่วง อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พนมพร โคตรสือไชย. (2558). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลวัฒนานคร อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พรชัย รัศมีแพทย์. (2540). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการยุติธรรม*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- พระกิตติชัย ปญญาโร (สินคง). (2557). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิตมหาบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พิเชษฐ์ วงศ์เกียรติ์ขจร. (2552). *แนวคิด ยุทธศาสตร์ การบริหารการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ในยุคโลกาภิวัตน์*. กรุงเทพฯ: ปัญญาชน.
- พิเรีองรอง ศรีวิบูลย์. (2555). *การมีส่วนร่วมของประชาชนกับการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน กรณีศึกษาในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโพรงมะเดื่อ ตำบลโพรงมะเดื่อ อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). นครปฐม: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

- แพรวศรี ถ้อยคำ. (2558). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลทรายขาว อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ไพรัตน์ เดชะรินทร์. (2551). นโยบายและกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในยุทธศาสตร์การพัฒนาปัจจุบันของประเทศไทย. กรุงเทพฯ: ศักดิ์โสภณาการพิมพ์.
- ไพรัตน์ เดชะรินทร์. (2554). การบริหารงานพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2545). รายงานการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- มัตติกา ทามี่. (2554). การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นตามความเห็นของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดนครพนม. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- รังสรรค์ สิงห์เลิศ. (2553). ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ราชกิจจานุเบกษา. (วันที่ 17 พฤศจิกายน 2542). พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542. เล่ม 116 ตอนที่ 114 ก : 46 - 66.
- ราชกิจจานุเบกษา. (วันที่ 2 ธันวาคม 2537). พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537. เล่ม 11 ตอนที่ 53 ก : 1 - 31.
- ราชกิจจานุเบกษา. (วันที่ 21 สิงหาคม 2550). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550. เล่ม 124 ตอนที่ 47 ก : 1 - 127.
- ราชกิจจานุเบกษา. (วันที่ 3 ตุลาคม 2561). ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2561. เล่ม 135 ตอนพิเศษ 246 ง : 1 - 4.
- ราชกิจจานุเบกษา. (วันที่ 6 เมษายน 2560). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก : 1 - 90.
- ลิขิต หมู่ดี. (2538). การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการดำเนินพัฒนาท้องถิ่นของสภาตำบล : ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างจังหวัดหนองบัวลำภูและจังหวัดปทุมธานี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาพัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิตมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- วัชร ไชยสาร. (2544). สิทธิรัฐข้อมูลข่าวสารของราชการ (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: นิติธรรม.
- วัชรินทร์ อินทพรหม. (2558, กันยายน - ธันวาคม). รูปแบบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชน. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, 8(3), 278 - 289.

- วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน. (2552). *การพัฒนาชนบทไทย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิญญู อังคนารักษ์. (2548). *การปรับปรุงอำนาจการบังคับบัญชาของผู้ว่าราชการจังหวัด : เกร็ดการบริหารและการปกครอง*. กรุงเทพฯ: ส่วนท้องถิ่น.
- วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. (2530). *ปัญหาอุปสรรคที่สำคัญของการพัฒนาชุมชน : ประชาชนข้าราชการ และผู้นำรัฐบาล*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. (2549). *แนวคิดทางรัฐประศาสนศาสตร์ : การประยุกต์ และการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: โฟร์เพช.
- วิศิษฐ์ ทวีเศรษฐ. (2549). *การเมืองและการปกครองไทย (พิมพ์ครั้งที่ 16)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วีรชาติ เมืองใจ. (2552). *ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเวียงฝาง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). เชียงราย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- ศิริญา บวรชาติ. (2557). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองสี อำเภอกลองหลวงจังหวัดปทุมธานี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย.
- สนธยา พลศรี. (2545). *ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน (พิมพ์ครั้งที่ 5)*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- สมนึก ภัททิยธนี. (2554). *การวัดผลการการศึกษา*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สมปอง สกลติลก. (2560). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองข้างคอก อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สมศักดิ์ น้อยนคร. (2551). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลในจังหวัดอุดรดิษฐ์*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). อุดรดิษฐ์: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิษฐ์.
- สมศักดิ์ พรหมเตื้อ. (2551). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สมิตานันท์ ดาบแก้ว. (2561). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเชียงรากน้อย อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2540). *ทฤษฎีและกลยุทธ์การพัฒนาสังคม (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560 – 2564*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. (2549). *การมีส่วนร่วมของประชาชน*. กรุงเทพฯ: กระทรวงสาธารณสุข.
- สำนักทะเบียนอำเภอยางตลาด. (2561). *จำนวนประชากรในเขตตำบลหนองตอกแป้น ประจำปี พ.ศ. 2561*. กาศสินธุ์: สำนักทะเบียนอำเภอยางตลาด.
- สุจิตา ม่วงเพชร. (2543). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุธี ศรสวรรค์. (2538). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของมุสลิม : ศึกษาเฉพาะกรณีตำบลคลองตะเคียน อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สุนิสา ฮวบกอง. (2556). *การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบลหนองขาม อำเภอหนองหญ้าไซ จังหวัดสุพรรณบุรี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุภาพ เนียมตะขบ. (2550). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลคำเขื่อนแก้ว อำเภอคำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เสน่ห์ จามริก. (2540). *การเมืองไทยกับพัฒนาการรัฐธรรมนูญ (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
- โสภิตา ศรีนุ่น. (2558). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลเมืองเบตง อำเภอเบตง จังหวัดยะลา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- องค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น. (2561). *แผนพัฒนาท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น*. กาศสินธุ์: องค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น.
- องค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น. (2561). *สรุปรายงานผลการจัดเวทีประชาคมการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น ประจำปี 2561*. กาศสินธุ์: องค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น.

- อดิศักดิ์ คำเพราะ. (2550). *การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ การพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษา : เทศบาลเมืองกันทรารักษ์ อำเภอกันทรารักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อนงค์ แสงสว่าง. (2554). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลสงเปือย อำเภอกุเวียง จังหวัดขอนแก่น*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- อภิชาติ ดำดี. (2552). *กระบวนการค้นคว้าใหม่ในการพัฒนาท้องถิ่น*. สืบค้นจาก <http://www.oknation.net/blog/damdee/2009/06/05/entry-1>.
- อภิเดช สิทธิพรหม. (2558). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลรอบเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อรทัย ก๊กผล. (2556). *การบริหารปกครองสาธารณะ : การบริหารรัฐกิจในศตวรรษที่ 21* (พิมพ์ครั้งที่ 2). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อวยพร วงษ์คนานุกรักษ์. (2548). *การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจังหวัดขอนแก่น*. (รายงานการวิจัย). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อรรถพงษ์ พลอยอุบล. (2561). *แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอกะปง จังหวัดพังงา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- อุทัย หิรัญโต. (2547). *สารานุกรมการปกครองไทย*. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยการปกครอง.
- เอกสิทธิ์ สุทธิศาสนกุล. (2545). *ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดกาญจนบุรี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). นครปฐม: สถาบันราชภัฏนครปฐม.
- Abueva, J.V. (2006). Some Advantages of Federalism and Parliamentary Government for the Philippines. *Philippine Center for Investigative Journalism*, 5(2), 57 - 83.
- Arnstein, S.R. (1969). A Ladder of Citizen Participation. *Journal of the American Institute of Planners*. 35(4), 216 – 224.
- Chaya, R.S. (2011). *Factors that Influence Civic Participation in Economic Development Planning : Tourism in the Village of North Utica, Illinois*. (Doctor's Thesis). USA : University of Kansas.

- Cheyne, C.M. (1997). *Public Participation in Local Authority Annual Planning : Spectacles and acclamation 'or Prospects Deliberative Democracy? (Doctorate Tesis)*. New Zealand: Massey University.
- Cohen, J.M. and Uphoff, T.M. (1980). Participation' s Place in Rural Development : Seeking Clarity Through Specificity. *World Development*, 8(3), 213 - 235.
- Daniel, V. (1968). Absenteeism when Workers have a Voice : the Case of Employee Ownership. *Journal of Applied Psychology*, 66(5), 561 – 573.
- David, W. and Chris, G. (1998). *Local Government in the United Kingdom*. (2nded.). London: Macmillan.
- Freidman, W.E. (1995). Organismal Duplication, Inclusive Fitness Theory and Altruism : Understanding the Evolution of Endosperm and the Angiosperm Reproductive Syndrome. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 92(2), 3913 - 3917.
- Gant, G.F. (1983). The Administration of Development in Emergent Nations. The Problems in the Caribbean. *Public Administration and Development*, 3(1), 49 – 59.
- Herzberg, F. (1959). *The Motivation to Work*. New York: McGraw - Hill Book Company.
- Holloway, W.V. (1974). *State and Local Government in the United States*. New York: McGraw-Hill.
- Ivan, M.B. (2009). *Promoting Rural Development from a Territorial Perspective : The Case of the Yeguaré Region, Honduras*. (Doctor's Thesis). USA: Texas A and M University.
- Khanna, T. (2002). The Future of Business Groups : Long Run Evidence from Chile. *Academy of Management Journal*, 43(3), 268 - 285.
- Lee, H.B. (2005). The Origins of the Developmental State in South Korea. *Archives of Psychiatric Nursing*. 19(1), 217 - 225.
- Maslow, A.H. (1970). *Motivation and Personality*. New York : Harper.
- Montgomery, D.R. (1999). Process domains and the river continuum. *JAWRA Journal of the American Water Resources Association*, 35(2), 397 - 410.

- Njunwa, K.M. (2010). *Community participation as a tool for Development : Local Community's Participation in Primary Education Development in Morogoro, Tanzania. A Case of Kilakala and Mindu Primary Schools*. (Master Thesis). Morogoro: Centre for Development Studies Faculty of Economics and Social Sciences University of Agder.
- Peter, F.D. (2006). *Classic Drucker*. Harvard Business School Press.
- Petts, J. (1999). Public Participation and Environmental Impact Assessment. In J. Petts (Ed.). *Hand book of Environmental Impact Management*, 1(2), 145 – 173.
- Reeder, W.W. (1974). *Some Aspects of the Informal Social Participation of Farm Families in New York State*. New York: Cornell University.
- Robson, W.A. (1957). *Local Government Encyclopedia of Social Science Vol. X*. New York: Macmillan.
- Sinclair, A.J. and Diduck, A.P. (1995). Public Education : An Undervalued Component of the Environmental Assessment Public Involvement Process. *Environmental Impact Assessment Review*, 15(3), 219 – 240.
- Swapan, S.H. (2012). *People's Participation in the Physical Planning Activities : A Case study of Khulna Development Authority*. Bangladesh: Khulna University.
- Swerdlow, I. (2005). *Development Administration : Concepts and Problems*. New York: McGraw - Hill.
- Waheduzzaman, W. (2010). *People's Participation for Good Governance : a Study of Rural Development Programs in Bangladesh*. Canada: Victoria University.
- Weber, M. (1968). *The Theory of Social and Economic Organization*. New York: Free Press.
- Yamane, T. (1973). *Statistics an Introductory Analysis*. (3rded.). New York: Harper and Row Publisher.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ภาคผนวก ก

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้เป็นแบบสอบถามที่สร้างขึ้น เพื่อประโยชน์ในการวิจัยตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

2. กรุณากรอแบบสอบถามทุกข้อให้ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

3. แบบสอบถามฉบับนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์

4. คำตอบทุกคำตอบ ข้อมูลทุกอย่างในแบบสอบถามฉบับนี้ผู้ทำการวิจัยจะถือว่าเป็นความลับและใช้ในการศึกษาวิจัยเท่านั้น จึงไม่มีผลกระทบต่อบุคคลหรือองค์กร

ผลที่ได้จากแบบสอบถามนี้ จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์

ขอขอบพระคุณอย่างสูงที่กรุณาตอบแบบสอบถามมา ณ โอกาสนี้

นางสาวเพียว แผล่งสนาม

นักศึกษาปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ให้ตรงกับความเป็นจริงของท่านเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป
ของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ
 - 1.1 ชาย
 - 1.2 หญิง
2. อายุ
 - 2.1 18 – 30 ปี
 - 2.2 31 – 40 ปี
 - 2.3 41 – 50 ปี
 - 2.4 51 ปีขึ้นไป
3. ระดับการศึกษา
 - 3.1 ต่ำกว่าปริญญาตรี
 - 3.2 ปริญญาตรี
 - 3.3 สูงกว่าปริญญาตรี
4. อาชีพ
 - 4.1 เกษตรกรรม
 - 4.2 ค้าขาย / ธุรกิจส่วนตัว
 - 4.3 รับจ้าง / ลูกจ้าง
 - 4.4 รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ
5. รายได้เฉลี่ย / เดือน
 - 5.1 ต่ำกว่า 1,000 บาท
 - 5.2 1,001 – 10,000 บาท
 - 5.3 10,001 – 25,000 บาท
 - 5.4 25,001 บาทขึ้นไป

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกเป็น
อำเภออย่างตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างให้ตรงกับระดับการมีส่วนร่วมของท่านที่เกิดขึ้นจริง
เพียงข้อละ 1 แห่งเท่านั้น เกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของท่านที่เคยได้ร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่ผ่านมา
กับองค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกเป็น อำเภออย่างตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ว่าอยู่ในระดับใด
โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้

- 5 หมายถึง มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาท้องถิ่น	ระดับการมีส่วนร่วม				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ					
1.1 การได้เข้าร่วมประชุมประชาคม เพื่อเสนอปัญหาตามความต้องการ ของหมู่บ้าน					
1.2 การได้มีส่วนร่วมในการเสนอแผนงาน โครงการของหมู่บ้านต่อที่ประชุม ประชาคม					
1.3 การได้มีส่วนร่วมในการคิดกำหนด แนวทางการพัฒนาขององค์การ บริหารส่วนตำบลเพื่อแก้ไข					
1.4 การได้มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา ที่เป็นความต้องการของหมู่บ้าน ในการจัดทำแผนพัฒนา					
1.5 การได้มีส่วนร่วมจัดเรียงลำดับ ความสำคัญของปัญหา ตามความจำเป็นเร่งด่วนของหมู่บ้าน					

การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาท้องถิ่น	ระดับการมีส่วนร่วม				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน					
2.1 การให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงาน ตามโครงการขององค์การบริหาร ส่วนตำบล					
2.2 การได้ร่วมตัดสินใจเลือกปัญหา ความต้องการในการพัฒนาหมู่บ้าน เพื่อจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น					
2.3 การได้ร่วมวิเคราะห์สาเหตุหลัก ของปัญหาในหมู่บ้านเพื่อกำหนด แนวทางการแก้ไขให้ถูกต้อง					
2.4 การได้ร่วมวางแผนงานตามโครงการ เพื่อแก้ไขปัญหาของหมู่บ้าน					
2.5 การได้ร่วมตัดสินใจใช้ทรัพยากร ที่มีอย่างจำกัดในการพัฒนา ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อหมู่บ้าน					
3. ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์					
3.1 การได้รับการส่งเสริมและสนับสนุน เงินอุดหนุนกลุ่มอาชีพต่าง ๆ จากองค์การบริหารส่วนตำบล					
3.2 การได้รับประโยชน์ในการใช้ สาธารณูปโภคจากการดำเนินงาน ตามแผนพัฒนาท้องถิ่น					
3.3 การได้รับประโยชน์ด้านสุขภาพ อนามัยจากการดำเนินงาน ตามแผนพัฒนาท้องถิ่น					
3.4 การได้รับประโยชน์ในความปลอดภัย ของชีวิตและทรัพย์สินจากการ ดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่น					

การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาท้องถิ่น	ระดับการมีส่วนร่วม				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
3.5 การได้รับประโยชน์ทางการศึกษา ศาสนา และ วัฒนธรรม จากการดำเนินงานตามแผนพัฒนา ท้องถิ่น					
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล					
4.1 การมีส่วนร่วมในการติดตาม การปฏิบัติงานตามแผนพัฒนา ท้องถิ่น					
4.2 การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ การทำงานขององค์การบริหาร ส่วนตำบลตามโครงการพัฒนาหมู่บ้าน					
4.3 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล การปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่น					
4.4 การมีส่วนร่วมในการรับทราบ ผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนา ท้องถิ่น					
4.5 การมีส่วนร่วมในการแสดงข้อคิดเห็น ต่อผลการดำเนินงานที่ดำเนินการ พัฒนาไปแล้วของหมู่บ้าน					

ตอนที่ 3 แบบสอบถามข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น
ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์

คำชี้แจง: ให้ท่านบอกถึงข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น
ได้อย่างมีประสิทธิภาพอย่างไร

1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

.....

.....

.....

2. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

.....

.....

.....

3. ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์

.....

.....

.....

4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

.....

.....

.....

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

ภาคผนวก ข

ค่าความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามการวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ตารางที่ ข.1 ค่าความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามการวิจัย

คำถามข้อที่	คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ			รวมค่า IOC	ค่า IOC เฉลี่ย
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
1	+1	+1	+1	3	1
2	+1	+1	0	2	0.67
3	+1	+1	+1	3	1
4	+1	+1	+1	3	1
5	+1	0	+1	2	0.67
6	+1	+1	+1	3	1
7	+1	+1	+1	3	1
8	+1	+1	+1	3	1
9	+1	+1	+1	3	1
10	0	+1	+1	2	0.67
11	+1	+1	+1	3	1
12	+1	+1	+1	3	1
13	+1	0	+1	2	0.67
14	+1	+1	+1	3	1
15	+1	+1	+1	3	1
16	+1	+1	+1	3	1
17	+1	+1	+1	3	1
18	+1	+1	+1	3	1
19	0	+1	+1	2	0.67
20	+1	+1	+1	3	1

ภาคผนวก ค

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

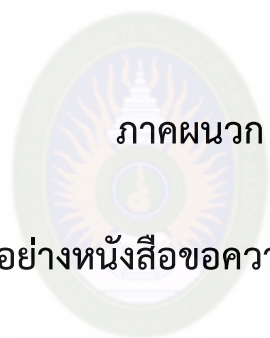
ตารางที่ ค.1 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการวิจัย

Items	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
X1	79.0000	144.154	.687	.976
X2	79.0000	144.154	.687	.976
X3	79.1500	140.951	.737	.975
X4	79.1750	140.610	.771	.975
X5	79.1250	139.035	.764	.975
X6	79.4000	137.733	.820	.974
X7	79.2000	138.472	.875	.974
X8	79.3000	137.856	.724	.975
X9	79.6750	135.046	.815	.974
X10	79.6500	136.233	.823	.974
X11	79.3750	135.676	.847	.974
X12	79.3000	134.574	.902	.973
X13	79.3750	134.548	.875	.974
X14	79.4250	137.840	.833	.974
X15	79.3250	136.943	.819	.974
X16	79.1250	139.343	.836	.974
X17	79.1500	137.772	.849	.974
X18	79.2750	136.871	.834	.974
X19	79.2500	136.859	.862	.974
X20	79.2750	135.384	.846	.974

Reliability Coefficients

N of Cases = 42 N of Item = 20

Alpha = .976 งานวิจัยนี้มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.98

ภาคผนวก ง

ตัวอย่างหนังสือขอความอนุเคราะห์

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ที่ รศรป. ว ๐๑๓๗/๒๕๖๒

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๔๐๐๐

๑๓ สิงหาคม ๒๕๖๒

เรื่อง เรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เรียน ดร.พลภัทร ช่างสากล

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวเพียววี แผล่งสนาม รหัสประจำตัว ๖๑๘๒๖๒๐๙๐๑๐๒ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ รูปแบบการศึกษานอกเวลาราชการ ศูนย์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์” เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาการวิจัย

- เพื่อ ตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา
 ตรวจสอบด้านการวัดและประเมินผล
 ตรวจสอบด้านภาษา
 อื่นๆ ระบุ.....

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณ
มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร)
คณบดีคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

โทร. ๐๔๓-๗๒๓๕๕๕

โทรสาร ๐๔๓-๗๒๓๕๕๕

ที่ รศรป. ว ๐๑๓๗/๒๕๖๒

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๕๐๐๐

๑๓ สิงหาคม ๒๕๖๒

เรื่อง เรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ณิชาภาภี กันขุนทด

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวเพ็ญมาศ แผล่งสนาม รหัสประจำตัว ๖๑๘๒๖๒๐๙๐๑๐๒ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ รูปแบบการศึกษานอกเวลาราชการ ศูนย์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์” เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาการวิจัย

- เพื่อ ตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา
 ตรวจสอบด้านการวัดและประเมินผล
 ตรวจสอบด้านภาษา
 อื่นๆ ระบุ.....

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร)
คณบดีคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

โทร. ๐๔๓-๗๒๓๕๕๕

โทรสาร ๐๔๓-๗๒๓๕๕๕

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ๗๓๑
ที่ รศรป.ว ๐๐๒๕/๒๕๖๒ วันที่ ๒ สิงหาคม ๒๕๖๒
เรื่อง เรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์รังสรรค์ สิงห์เลิศ

ด้วย นางสาวเพ็ญวิภา แผล่งสนาม รหัสประจำตัว ๖๑๘๒๖๒๐๙๐๑๐๒ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ รูปแบบการศึกษานอกเวลาราชการ ศูนย์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์” เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาการวิจัย

- เพื่อ ตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา ภาษา
 ตรวจสอบด้านการวัดและประเมินผล
 ตรวจสอบด้านสถิติ การวิจัย
 อื่นๆ ระบุ.....

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณ
มา ณ โอกาสนี้

RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

(รองศาสตราจารย์เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร)
คณบดีคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

ที่ รศรป. ๐๑๓๘/๒๕๖๒

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๕๐๐๐

๑๓ สิงหาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขออนุญาตให้ผู้วิจัยเข้าเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย

เรียน นางมณฑิลา นริหารสอน ศึกษาศาสตรบัณฑิต

ด้วย นางสาวเพียว แหล่งสนาม รหัสประจำตัว ๖๑๘๒๖๒๐๙๐๑๐๒ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ รูปแบบการศึกษานอกเวลาราชการ ศูนย์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์” เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงขออนุญาตให้ผู้วิจัยเข้าเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยกับประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เพื่อนำข้อมูลไปทำการวิจัยให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร)
คณบดีคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
โทรศัพท์, โทรสาร ๐-๔๓๗๒-๓๕๕๕
โทรศัพท์ ๐-๔๓๗๒-๒๑๑๘ ต่อ ๗๓๑

ที่ รศรป. ๐๑๓๙/๒๕๖๒

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๕๐๐๐

๑๓ สิงหาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขออนุญาตให้ผู้วิจัยเข้าทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย

เรียน นางกองส่งเสริมบริหารส่วนกลางหนองหาน

ด้วย นางสาวพเยาว์ แผล่งสนาม รหัสประจำตัว ๖๑๘๒๖๒๐๙๐๑๐๒ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ รูปแบบการศึกษานอกเวลาราชการ ศูนย์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์” เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงขออนุญาตให้ผู้วิจัยเข้าทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยกับประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เพื่อนำข้อมูลไปทำการวิจัยให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร)
คณบดีคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

โทรศัพท์, โทรสาร ๐-๔๓๗๒-๓๕๕๕

โทรศัพท์ ๐-๔๓๗๒-๒๑๑๘ ต่อ ๗๓๑

การเผยแพร่ผลงานวิจัย

เพชรวิทย์ แหล่งสนาม, สัจญญา เคนาภูมิ และเสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร. (2563, เมษายน - มิถุนายน). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอเวียงตาล จังหวัดกาฬสินธุ์. วารสารสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 4(2). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ นางสาวเพียว แหล่งสนาม
วันเกิด 19 ธันวาคม 2525
สถานที่เกิด เลขที่ 55 หมู่ 7 ตำบลหนองตอกแป้น อำเภอเขายาตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ 46120
ที่อยู่ปัจจุบัน เลขที่ 55 หมู่ 7 ตำบลหนองตอกแป้น อำเภอเขายาตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ 46120
สถานที่ทำงาน องค์การบริหารส่วนตำบลอุ่มเม่า อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด
ตำแหน่ง หัวหน้าฝ่ายการเงิน

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2548 บริหารธุรกิจบัณฑิต (บธ.บ.)
สาขาวิชาการบัญชี
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
พ.ศ. 2563 รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (รป.ม.)
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY